Lietas arhīva Nr. AA43-0535-24/15
ECLI:LV:ADAT:2024:0620.A420192722.25.S

**Administratīvā apgabaltiesa**
**SPRIEDUMS**
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 20.jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Māris Birzgalis, tiesneši Valters Poķis un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Liepājas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2022.gada 25.marta lēmuma Nr./numurs/ un 2022.gada 9.augusta lēmuma Nr./numurs/ izdošanas procesā pieļautu procesuālu pārkāpumu konstatēšanu un pienākuma uzlikšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldei atlīdzināt /pers. B/ nemantisko kaitējumu, izmaksājot 146 920 *euro* un rakstveidā atvainojoties, un mantiskos zaudējumus 2,59 *euro*, sakarā ar /pers. B/ un Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 28.septembra spriedumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) 2022.gada 25.janvārī saņemts pieteicēja /pers. B/ apstrīdēšanas iesniegums ar vēlāk iesniegtiem tā papildinājumiem, kuros apstrīdēta Liepājas cietuma (turpmāk – cietums) administrācijas faktiskā rīcība, kā arī lūgts atlīdzināt ar šo rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus, savukārt 2022.gada 26.maijā pārvaldē saņemts pieteicēja 2022.gada 16.maija apstrīdēšanas iesniegums ar vēlāk iesniegtiem tā papildinājumiem, kuros arī apstrīdēta cietuma administrācijas faktiskā rīcība un lūgts atlīdzināt ar šo rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu.

2022.gada 25.martā pārvalde pieņēma lēmumu Nr./numurs/ „Par /pers. B/ iesnieguma izskatīšanu" (turpmāk – 25.marta lēmums), savukārt 2022.gada 9.augustā pārvalde pieņēma lēmumu Nr./numurs/ „Par Liepājas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanu" (turpmāk – 9.augusta lēmums), atzīstot visu apstrīdēto cietuma administrācijas rīcību par tiesisku un atsakot atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus.

Minētie lēmumi pamatoti ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Pieteicējam cietuma kamerās un koplietošanas telpās bija nodrošināti cilvēktiesībām atbilstoši un veselībai droši apstākļi.

[1.1.1] Laikā no 2021.gada 24.janvāra līdz 22.februārim pieteicējs atradās kamerā Nr./kamera Nr.1/, kur bija izmitināts viens 8,12 $m^2$ platībā. Kamerā bija nodrošināta dabiskā ventilācija, normatīvie akti neprasa kameru aprīkot arī ar mākslīgo ventilāciju. Apgaismojumu pēc nepieciešamības vai pēc ieslodzītā lūguma ieslēdz stāvā dežurējošais uzraugs. Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis objektīvi liedz izmantot tikai dabisko apgaismojumu. 2022.gada 3.janvārī konstatējot, ka ir izdegusi lampa, tā nekavējoties tika nomainīta. Lai gan dzīvojamā platība kamerā bija par 0,88 $m^2$ mazāka par normatīvi noteikto, dabā tas faktiski nav jūtams, pieteicējs par nepietiekamu platību nav arī sūdzējies. Tādējādi, lai arī dabiskā apgaismojuma nepietiekamība rada neērtības, nekonstatējot pārapdzīvotību, ventilācijas un mākslīgā apgaismojuma trūkumu, būtisks pieteicēja tiesību aizskārums nav radīts. Sanitārā mezgla apmeklējuma laikā pieteicējam bija nodrošināts privātums, sanitārais mezgls no durvju novērošanas actiņas nebija pārredzams, līdz ar to nav nozīmes, ka sanitārais mezgls nav hermētiski norobežots vai ierīkots atsevišķā telpā.

[1.1.2] Laikā no 2022.gada 22.februāra līdz 23.februārim pieteicējs tika ievietots kamerā Nr./kamera Nr.2/, kur atradās mazāk nekā divas diennaktis, līdz ar to pat bez padziļinātas apstākļu izvērtēšanas ir acīmredzams, ka pieteicēja cilvēktiesības netika būtiski ierobežotas.

[1.1.3] Laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 27.jūnijam pieteicējs atradās kamerā Nr./kamera Nr.3/, kuru Veselības inspekcija 2022.gada 15.martā atzina par atbilstošu normatīvo aktu prasībām. Kameras platība atbilst Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 77.panta pirmajā daļā noteiktajam. Sanitārais mezgls ir norobežots, kā arī nav pārredzams no durvju novērošanas atveres, līdz ar to tiesības uz privātumu nav pārkāptas. Pieteicējs kamerā uzturējās viens, izņemot 14 dienas. Pieteicēja apgalvojums, ka šajā laikā viņam bija jāelpo cita ieslodzītā izkārnījumu izgarojumi, vērtējams kritiski, jo klozetpodam ir vāks, ūdeni ir iespējams noskalot, ir pieejami tīrīšanas līdzekļi, kā arī kameru iespējams vēdināt, bet gaitenī darbojas mākslīgā ventilācija. Kamerā ir plašs logs, kuru pieteicējs var atvērt pēc saviem ieskatiem, kā arī kamera caur sienā izveidotu atveri ir savienota ar kopējo gaiteni, līdz ar to kamerā ir nodrošināta papildu mākslīgā ventilācija. Apgalvojums par

dabiskā apgaismojuma trūkumu vērtējams kritiski, jo logam iepretī ir gaiteņa ārsienas logs, arī mākslīgais apgaismojums ir pietiekams. Apstākļi nepārsniedz ieslodzījuma vietām raksturīgo minimālo bardzības līmeni. Ar sūdzībām par kamerā esošām blaktīm pieteicējs 2022.gada jūnija sākumā mutiski ir vērsies pie cietuma administrācijas, tomēr apstiprinājums pieteicēja norādītajam netika gūts. Neskatoties uz to, kamerā 2022.jūnijā un jūlijā tika veikta dezinsekcija. Pieteicējs nav vērsies cietuma Medicīnas daļā blakšu kodumu dēļ.

[1.1.4] Esot kamerā vai pārvietojoties pa cietuma koridoriem, nav jūtama tabakas dūmu vai pelējuma smaka, saskares ar pelējumu nav arī dušas telpās. Minēto secinājusi arī Veselības inspekcija. Savukārt kamerā tabakas dūmu smaka jūtama tikai tādā gadījumā, ja ieslodzītais kamerā smēķē. Ņemot vērā, ka kamerās ir dabīgā ventilācija, tabakas dūmi ārpus kameras nenokļūst. Pēc pieteicēja lūguma pieteicējs izvietots nesmēķējošo kamerā, lai gan pieteicējs norādījis, ka ir smēķētājs. Arī pastaigu laukumos saskares ar tabakas dūmiem nav, jo vienā pastaigu laukumā pastaigājas ieslodzītie no vienas kameras, pastaigas notiek svaigā gaisā, norobežojošās sienas ir pietiekami augstas. Pastaigas ir brīvprātīgas. Pieteicējs nav norādījis nevienu gadījumu, kad viņa klātbūtnē pastaigu laukumā vai koplietošanas telpā būtu smēķēts.

[1.1.5] Gaisa temperatūra nav zemāka par +18°C. Veselības inspekcija nepietiekamu gaisa temperatūru nav konstatējusi. Temperatūras uztvere ir subjektīva. Pieteicējs nav lūdzis papildu segu. Latvijas klimatiskajos apstākļos ir raksturīgi, ka pēc apkures sezonas noslēgšanās gaisa temperatūra telpās var pazemināties un tuvoties robežai, kad cilvēks sāk izjust subjektīvu diskomfortu, taču šādas izjūtas nav jātulko kā ciešanas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.panta izpratnē.

[1.2] Nav konstatējams, ka sarunas par apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.1/ laikā pieteicējs būtu aizskarts. Pieteicēja viedoklis atspoguļo subjektīvu vērtējumu un nav pakļaujams patiesības pārbaudei. Nav pamata apšaubīt cietuma amatpersonu sniegto informāciju. Cietuma amatpersonai par nepatiesu ziņu sniegšanu draud tiesību aktos noteiktā atbildība, savukārt ieslodzītajiem šādas atbildības nav. Cietuma administrācijai nav un nevar būt savu subjektīvu interešu attiecībā pret ieslodzītajiem.

[1.3] Pieteicēja veselības aprūpe nodrošināta atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumu Nr.276 „Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība" (turpmāk – Veselības aprūpes noteikumi) prasībām. Primāro veselības aprūpi cietumā nodrošināja ārste /pers. F/, Medicīnas daļas vadītājs /pers. G/, ārsta palīdze /pers. H/, bet sekundāro veselības aprūpi nodrošināja psihiatrs, savukārt urologa konsultācija pieteicējam nodrošināta ārstniecības iestādē ārpus cietuma. Covid-19 infekcija pieteicējam noritēja viegli, neradot neatgriezenisku kaitējumu veselībai. Cietuma Medicīnas daļas pienākums ir nodrošināt primāro un sekundāro veselības aprūpi, nevis ģimenes ārstu. Nacionālais veselības dienests /pers. G/ un /pers. F/, kuri ir tiesīgi nodrošināt ambulatoro aprūpi, ir devis tiesības nosūtīt ieslodzītos valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai un izrakstīt valsts kompensējamās zāles.

[1.4] Pieteicējs ir to ieslodzīto sarakstā, kuriem ir nosliece uz bēgšanu un uzbrukumu, līdz ar to pieteicēja medicīniskā apskate 2022.gada 24.janvārī veikta, dežurantam atrodoties pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm, lai nodrošinātu kontroli, nepieļautu uzbrukumu vai ķīlnieku sagrābšanu. Notiesāto uzraudzība veicama, lai nodrošinātu ieslodzīto, darbinieku un sabiedrības drošību.

[1.5] Korespondence ieslodzītajam tiek izsniegta pret parakstu korespondences reģistrācijas žurnālā, neizpaužot korespondences noslēpumu citiem ieslodzītajiem. Reģistrētā informācija redzama tikai nelielam skaitam cietumā nodarbināto, kuri iesaistīti korespondences saņemšanā, reģistrācijā un nodošanā ieslodzītajam. Nepieciešamais datu apjoms notiesātā identificēšanai ir vārds, uzvārds, dzimšanas gads. Pretlikumīga personas datu apstrāde nav konstatējama.

[1.6] Visi notiesātie likuma priekšā ir vienādi. No cietuma administrācijas puses nav pieļaujama ieslodzīto dalīšana kastās, subkultūras atbalstīšana vai pieļaušana. Ja ieslodzījuma vietās starp ieslodzītajiem pastāv tā saucamā ieslodzīto neformālā hierarhija, ieslodzītie paši iedala sevi kategorijās. Pieteicējs cietuma administrācijai nav sūdzējies par savas drošības apdraudējumu.

[1.7] Rīcība saistībā ar pieteicēja resocializācijas procesu vērtējama no 2021.gada 25.janvāra, senākas rīcības apstrīdēšanas termiņš ir nokavēts. Pieteicējs ir piedalījies resocializācijas plānā iekļautajos psiholoģiskās palīdzības un brīvā laika pasākumos, kā arī individuālajās pārrunās ar vecāko inspektoru. Pieteicēja pretenzijas pret psihologu nav pamatotas. Pieteicējam ir nodrošināta iespēja lietderīgi pavadīt brīvo laiku. Pasākums „Ģimenes dienas" ieslodzījuma vietās ir īstenots kā pilotprojekts, pieteicēja neiesaistīšana viņa tiesības neierobežo, satikšanos ar radiniekiem un citām personām reglamentē Kodekss, pieteicējs šīs tiesības ir izmantojis. Tāpat pieteicējs ir apmeklējis kapelu un individuāli ticies ar kapelānu, pašlaik kapelāna amats ir vakants. Pieteicējam nodrošināta iespēja arī mācīties, pieteicējs ir ieguvis profesionālās izglītības kvalifikāciju „Elektromontieris". Nav konstatējams, ka 2022.gada 7.janvārī, sarunājoties ar cietuma Resocializācijas daļas amatpersonu un Drošības un tiesu nolēmumu izpildes daļas amatpersonu, pieteicējs būtu pazemots. Tāpat nav konstatējams, ka cietuma Resocializācijas daļas amatpersona 2022.gada 13.janvārī, informējot pieteicēju par iespēju apmeklēt anonīmo alkoholiķu sapulci, būtu rīkojusies nekorekti. Amatpersona runāja īsi un klusi, teiktais nebija labi dzirdams pārējiem.

[1.8] Cietuma administrācija saistībā ar pieteicēja pārmeklēšanu un mantu izņemšanu nav rīkojusies prettiesiski.

[1.8.1] Pieteicējs izcieš sodu slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē. Drošība ieslodzījuma vietā ir atkarīga no darbiniekiem, kuri ikdienā kontaktējas ar ieslodzītajiem. Pieteicējam jāpakļaujas stingri noteiktai kārtībai. Ņemot vērā, ka ieslodzītie dažādus priekšmetus slēptā veidā pārvieto mantās, apģērbā, uz ķermeņa, ķermeņa dobumos, atzīstams, ka šādi slēptu priekšmetu un vielu atrašana un izņemšana veicama, izdarot ieslodzītā pilnu pārmeklēšanu, līdz ar to šādai pārmeklēšanai ir leģitīms mērķis, ieslodzītajiem ir pienākums tai pakļauties. Tāpat aizdomu gadījumā jebkurā diennakts laikā var būt veicama paša pieteicēja, kameras un telpu pārmeklēšana.

[1.8.2] 2021.gada 8.oktobrī pieteicējs tika pārmeklēts pirms došanās uz ilgstošo satikšanos un pēc tās, savukārt 2021.gada 27.septembrī pieteicējs tika pārmeklēts pirms konvojēšanas uz SIA „Liepājas Reģionālā slimnīca", pieteicējs iebildumus neizteica, līdz ar to nav saprotams, kāpēc pieteicējs pēc vairākiem mēnešiem krasi mainījis domas. Nav konstatēts, ka pieteicēja pilnās pārmeklēšanas būtu veiktas pazemojošā, cieņu aizskarošā veidā. Pieteicējs nav detalizēti aprakstījis, cik un kuras amatpersonas veica pārmeklēšanu un kuras būtu personīgi ieinteresētas pieteicēju pazemot vai kā citādi neatbilstoši apieties. Pilna pārmeklēšana aptver personas ķermeņa pārmeklēšanu arī cirkšņa rajonā, kas fiziski nebūtu iespējams, nelūdzot personu veikt kustības, kas atbrīvo ķermeņa dobumus un aizsegtās vietas pārmeklējamajā ķermeņa daļā.

[1.8.3] Notiesāto un viņu personīgo mantu pārmeklēšana ir ikdienas uzraudzības procesa obligāta sastāvdaļa, tā nav orientēta uz notiesāto pazemošanu, spīdzināšanu vai iebiedēšanu, bet tā disciplinē notiesātos un attur no aizliegtu priekšmetu ienešanas kamerā. 2022.gada 29.aprīlī pieteicēja un viņa mantu pārmeklēšana bija veikta, lai vairs nebūtu ieturama samaksa par radio lietošanu, kas pieteicējam vairs neesot. Pārmeklēšanas laikā amatpersonas pieteicēju neaizskāra, korespondenci nelasīja. Savukārt ar ādas apstrādi saistītie instrumenti un materiāli izņemti, jo tie paredzēti glabāšanai cietuma mākslinieciskās pašdarbības darbnīcas metāla skapī un izsniedzami tikai darbnīcā. Kad darbnīcas apmeklēšana bija ierobežota sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatību, pieteicējam bija atļauts turpināt nodarboties ar mākslinieciskо pašdarbību kamerā, kur bija atļauts glabāt arī instrumentus. Šobrīd pieteicējam ir iespēja apmeklēt darbnīcu, ko viņš arī dara. Lai atļautu ieslodzītajam nodarboties ar radošo pašdarbību kamerā vai radošajā darbnīcā, tiek veikts individuāls izvērtējums.

[1.9] Atbilstoši Senāta norādītajam Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" (turpmāk – Nodrošinājuma noteikumi) jātulko tā, ka tie nosaka tikai minimālos standartus uzturam un tie neliedz rast risinājumus arī noteikumos neparedzētos gadījumos. Ieslodzītajiem uzturu nodrošina vienveidīgi centralizētā veidā, paredzot iespēju variēt ar produktiem, ja šāda vajadzība objektīvi pastāv. Tā kā ziemas sezonas ēdienkartē pirmdienas ēdienreizēs iekļauti tādi ēdieni kā zirņu biezputra, svaigu kāpostu salāti un dārzeņu sautējums un trešdienās un piektdienās ir iekļauti skābu kāpostu salāti, vairāki ieslodzītie sūdzējās, ka ēdiens ir „smags" un rada slodzi kuņģim, tad bija nepieciešams mainīt zupu, līdz ar to ziemas sezonas ēdienkartē pirmdienas ēdienreizē paredzētā rasoļņika vietā tika gatavota svaigu kāpostu zupa, aizstājot skābos gurķus un grūbas ar svaigiem kāpostiem atbilstoši Nodrošinājuma noteikumu 2.pielikumam. Patiesībai neatbilst pieteicēja minētais, ka 2022.gada 20.aprīlī ēdienkartē paredzētās biešu zupas vietā pasniegta rīsu zupa.

[1.10] Austiņas nav iekļautas Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Kārtības noteikumi) 11.pielikumā atļauto sūtījumu un pienesumu sarakstā. Izņēmuma gadījumā austiņas izsniedz, ja bez tām neskan radio, kas nozīmē, ka cietuma administrācija veic individuālu izvērtējumu, lai nesamērīgi neaizskartu notiesātā pamattiesības. Pieteicējs kamerā atradās viens, radio, televizors un videospēļu konsole izmantojama bez austiņām. Austiņas neietilpst nevienā no 11.pielikumā minēto priekšmetu jēdziena saturā. Minētais attiecas arī uz videospēļu konsoles ārējā cietā diska saņemšanu. Tā kā pieteicējam ir atļauts saņemt videospēļu diskus, aizskārums nav konstatējams. Arī citiem ieslodzītajiem šādi diski nav atļauti. Tāpat ieslodzītajiem nav tiesību saņemt televizoru, kura ekrāna izmērs pārsniedz Kārtības noteikumu 11.pielikumā noteiktos 50 cm pa diagonāli, taču prasība neattiecas uz cietuma televizoru, kuru arī pieteicējs var saņemt saskaņā ar Kodeksa 50.$^4$ panta devītās daļas 7.punktu, līdz ar to būtisks cilvēktiesību pārkāpums nav konstatējams. Turklāt pieteicēja rīcībā ir televizors. Izņēmums ir izdarāms, lai nepieļautu nesamērīgu pamattiesību aizskārumu. Lai gan televizoru ar attiecīgo ekrāna izmēru izvēle tirgū ir ierobežota, tā tomēr pastāv.

[1.11] Tā kā nav konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, nav pamata arī nemantiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzināšanai. Izdevumi par kancelejas piederumiem ir pielīdzināmi laikam un pūlēm, kas veltītas lietas risināšanai, un nav uzskatāmi par mantiskajiem zaudējumiem.

[2] Uzskatot visu apstrīdēto cietuma administrācijas rīcību par prettiesisku, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu un tā papildinājumiem, lūdzot atzīt pārsūdzēto rīcību par prettiesisku un atlīdzināt nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus.

[3] Pārvalde tiesai sniegtajos rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 28.septembra spriedumu pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts. Proti, cietuma administrācijas rīcība, laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 27.jūnijam ievietojot un turot pieteicēju kamerā Nr./kamera Nr.3/, kur šajā periodā netika pienācīgi ievērota prasība nodrošināt pieteicējam dabisko ventilāciju un dabisko apgaismojumu, atzīta par prettiesisku. Tāpat ar minēto spriedumu konstatēts pārvaldes pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr.S-5-2022-02865. Pārvaldei uzlikts pienākums viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu 350 *euro* un mantiskos zaudējumus 2,22 *euro*. Pārējā daļā pieteicēja pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[4.1] Tiesa, atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89., 95., 96., 111.pantu, Konvencijas 3.pantu, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punktu, 2006.gada 2.maija sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 45.punktu, 2016.gada 20.decembra sprieduma lietā „*Radzhab*

*Magomedov v. Russia*" 54.punktu, Senāta 2010.gada 6.maija sprieduma lietā Nr.SKA-160/2007 18.punktu, kā arī juridisko literatūru, secināja, ka nav šaubu par to, ka valstij ir pienākums nodrošināt, lai ieslodzītajiem ieslodzījuma vietā tiktu nodrošināti cilvēktiesībām atbilstoši un droši apstākļi, ieslodzīto veselība tiktu adekvāti aizsargāta un netiktu nekādā veidā apdraudēta, kā arī ieslodzītie netiktu pazemoti un tiem tiktu nodrošinātas no normatīvajiem aktiem izrietošās tiesības.

[4.2] Pieteicējs uzskata, ka cietuma administrācija rīkojusies prettiesiski, laika periodā no 2021.gada 24.janvāra līdz 27.jūnijam, kad pieteicējs turpmākai soda izciešanai no cietuma tika pārvietots uz citu ieslodzījuma vietu, nenodrošinot pieteicējam cilvēktiesībām atbilstošus un veselībai drošus apstākļus cietuma kamerās un koplietošanas telpās.

Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatēja un secināja turpmāk norādīto.

[4.2.1] Laikā no 2021.gada 24.janvāra līdz 22.februārim pieteicējs bija izmitināts kamerā Nr./kamera Nr.1/.

[4.2.1.1] Pieteicējs iebilst, ka kamerā nav mākslīgās ventilācijas, bet, atverot logu, kamerā veidojas caurvējš, jo virs kameras durvīm ir lūka, caur kuru kamerā ieplūst gaiss no koridora, kā rezultātā pieteicējs ir spiests elpot citu izelpoto gaisu un izkārnījumu izgarojumus, kas ir pazemojoši un kaitīgi veselībai. Arī platība, kā arī dabiskais un mākslīgais apgaismojums kamerā nav pietiekams. Tikai 2021.gada janvārī mākslīgais apgaismojums uzlabots, bet līdz tam pieteicēja lūgumi ignorēti.

[4.2.1.1.1] Kodeksa normas nenoteic kameras labiekārtošanas prasības, tai skaitā attiecībā uz ventilāciju. Tiesa pēc analoģijas atsaucās uz Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piekto daļu un Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikuma Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 18.1.apakšpunktu, no kā izriet, ka ieslodzītajam kamerā ir jānodrošina pieeja svaigam gaisam. Vienlaikus tiesa uzsvēra, ka normatīvajos aktos nav konstatējama prasība, ka ventilācijai ir jābūt mākslīgi nodrošinātai. Tātad, ja kameru ir iespējams izvēdināt, ir uzskatāms, ka prasība nodrošināt ventilāciju ir ievērota pienācīgi.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas sniegto skaidrojumu par loga esību un ventilāciju kamerā kopsakarā ar lietā esošajiem fotoattēliem, secināja, ka kamerā bija nodrošināta dabiskā ventilācija. Pieteicējs kamerā esošo logu jebkurā brīdī varēja atvērt un kameru izvēdināt. Tiesa nekonstatēja, ka kāds normatīvais akts paredzētu obligātu prasību kamerā nodrošināt gan mākslīgo, gan dabisko ventilāciju. Būtiski ir tikai tas, ka kamerā ieslodzītajam iespējams nodrošināt ventilāciju un līdz ar to arī piekļuvi svaigam gaisam, kas konkrētajā gadījumā ir darīts, bet tam, kādā veidā tas tiek darīts, nav izšķirošas nozīmes. Arī dzīvojamās telpas ārpus cietuma lielākoties tiek vēdinātas, atverot logu, tāpēc nav nekāda pamata uzskatīt, ka mākslīgās ventilācijas neesība pieteicēja kamerā, vienlaikus esot iespējai telpu vēdināt dabiski, jebkādā veidā radītu pieteicēja tiesību aizskārumu. Savukārt tas, vai pieteicējs kameru vēdina un līdz ar to arī nodrošina kamerā ventilāciju un svaigu gaisu, ir atkarīgs tikai no paša pieteicējs, nevis cietuma administrācijas.

Lai arī cietuma administrācija pieļauj, ka kamerā atsevišķos brīžos varēja būt caurvējš, ko arī tiesa uzskatīja par ticamu, ievērojot minētajos fotoattēlos redzamo koka logu un kameras pretējā sienā esošo lūku, tiesa šajā apstāklī pieteicēja būtisku tiesību aizskārumu nesaskatīja. Pieteicējam, lai uzturētu kamerā svaigu gaisu, logs nebija jātur atvērts nepārtraukti. Visefektīvāk ir telpu vēdināt, atverot logu plaši un uz neilgu brīdi. Šādi nelielo telpu varēja izvēdināt salīdzinoši ātri. Ja pieteicējs satraucās par caurvēju, pieteicējs kameras vēdināšanas laikā varēja saģērbties siltāk, kā arī atrasties telpā tādā vietā, lai nebūtu tiešas gaisa plūsmas ietekmē. Tiesa arī ņēma vērā, ka cietumā veidotajā pieteicēja Ambulatorā pacienta medicīniskajā kartē (turpmāk – Medicīniskā karte) nav informācijas par to, ka pieteicējs sūdzētos par biežu saaukstēšanos vai citām veselības problēmām, kuras ar lielu ticamību būtu varējis izraisīt kamerā, iespējams, reizēm esošais caurvējš.

Bez ievērības nav atstājams arī fakts par mākslīgās ventilācijas sistēmas esību cietuma gaiteņos, par ko strīda nav, kas izslēdz sliktas kvalitātes gaisa ieplūdi pieteicēja kamerā. Tomēr, atrodoties ieslodzījuma vietā, kur izmitināti arī citi ieslodzītie, kā arī ikdienā uzturas cietuma darbinieki, pieteicējam ir jārēķinās ar to, ka nākas elpot citu personu izelpoto gaisu tieši tāpat kā tas ir arī sabiedriskās vietās ārpus ieslodzījuma vietas, kur pulcējas un vienlaikus uzturas vairāki cilvēki. Šāds apstāklis atzīstams par tai skaitā ieslodzījuma vietai raksturīgu un aizskārumu neradošu. Ja gadījumā kamerā bija ieplūdusi kāda pieteicējam nepatīkama smaka, pieteicējam jebkurā brīdī bija iespēja kameru izvēdināt, atverot logu.

Lai arī pieteicējs tiesai norādījis, ka pārvaldes veiktajā pārbaudē 2022.gada 24.martā tikusi konstatēta nepietiekama ventilācija, tiesa no pieteicēja iesniegtās Tieslietu ministrijas atbildes secināja, ka nepilnības konstatētas dušas telpās. To, ka cietuma gaiteņos esošā ventilācijas sistēma darbojas, vairākās pārbaudēs ir konstatējusi Veselības inspekcija, līdz ar to pieteicēja minētais attiecībā uz cietumā esošo ventilāciju neietekmē tiesas secināto ne šeit, ne šajā spriedumā turpmāk.

[4.2.1.1.2] Tiesa pēc analoģijas atsaucās uz Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piekto daļu un Eiropas cietumu noteikumu 18.2.apakšpunkta „a" punktu, kas noteic, ka kamerās nodrošina dabisko apgaismojumu, bet diennakts tumšajā laikā - mākslīgo.

Tiesa konstatēja, ka kamerā esošā loga, kas vērsts uz ārējo teritoriju, izmērs ir 1,39 m x 1,16 m. Logam ārpusē ir restes, to stieņa diametrs ir 17 mm, bet attālums starp restēm ir 120 mm. Kamerā ir viens gaismeklis ar divām LED spuldzēm, kuru jauda ir 20 vati (w). Gaismas ieslēgšanu un izslēgšanu kamerā kontrolē dežurants.

Izvērtējusi cietuma administrācijas norādīto kopsakarā ar lietā esošajiem kameras fotoattēliem, tiesa secināja, ka kamerā esošais logs ir pietiekoši liels, lai diennakts gaišajā laikā nodrošinātu dabiskā apgaismojuma ieplūšanu kamerā. Loga priekšpusē esošās restes gaismas caurplūdei netraucē. Līdz ar to tiesa atzina, ka prasība nodrošināt dabisko apgaismojumu ir ievērota. Tomēr vienlaikus nav izslēdzams, ka dabiskais apgaismojums visos gadalaikos arī dienas gaišajā laikā nebija pietiekams. Tiesa piekrita pārvaldei, ka Latvijas ģeogrāfiskajam stāvoklim tas ir raksturīgi. Ir jāņem vērā, ka cietuma administrācija nevar ietekmēt ārējās vides faktorus, no kuriem ir atkarīga gaismas faktiskā ieplūde kamerā. Sevišķi rudens un ziemas periodā dabiskā gaisma, piemēram, lasīšanai vai rakstīšanai, var būt nepietiekama visas dienas garumā, līdz ar to objektīvi var pastāvēt nepieciešamība papildus izmantot arī mākslīgo apgaismojumu. Kā liecina dzīvē gūtie novērojumi, arī

telpās ārpus ieslodzījuma vietas dabiskais apgaismojums dienas laikā attiecīgos laika periodos visbiežāk ir nepietiekams, lai lasītu vai rakstītu bez mākslīgā apgaismojuma izmantošanas. Šādos apstākļos dabiskā apgaismojuma trūkumu iespējams kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu, kas kamerā tiek nodrošināts. No pieteicēja norādītā nav secināms, ka būtu bijuši gadījumi, kad cietuma uzraugs atteiktos ieslēgt mākslīgo apgaismojumu, kad pieteicējam tas ir bijis nepieciešams.

Pieteicēja norādīto, ka tikai 2021.gada janvārī mākslīgais apgaismojums uzlabots, bet līdz tam pieteicēja lūgumi ignorēti, tiesa vērtēja kritiski, jo atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai apgaismojums tika nevis uzlabots, bet gan tika nomainīta izdegusī spuldze. Proti, cietuma administrācija norādījusi, ka 2022.gada 3.janvārī Tehnisko bojājumu reģistrācijas žurnālā ir reģistrēta atzīme, ka kamerā Nr./kamera Nr.1/ nedeg lampa. Tehniskie darbinieki nekavējoties tajā pašā dienā izdegušo spuldzi nomainīja pret jaunu spuldzi. Nekādi citi apgaismojuma uzlabošanas darbi nav veikti. Tātad cietuma administrācijas rīcība neliecina par to, ka iepriekš mākslīgais apgaismojums būtu bijis nepietiekams, līdz ar to tas uzlabots.

[4.2.1.1.3] Tiesa secināja, ka nav konstatējami pārkāpumi attiecībā uz kamerā nodrošināto ventilāciju un mākslīgo apgaismojumu, vienlaikus pieļaujot, ka noteiktos periodos gada laikā dabiskais apgaismojums varēja būt nepietiekams, tomēr nesecinot, ka pieteicēja tiesības tādēļ varētu būt būtiski aizskartas, jo dabiskā apgaismojuma trūkumu iespējams kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu. Tiesa, atsaucoties uz Senāta 2021.gada 21.maija sprieduma lietā Nr.SKA-61/2021, A420219416, 11.punktu, norādīja, lai pavisam izslēgtu pieteicēja tiesību aizskārumu, papildus izvērtējams arī tas, vai pieteicējam kamerā bija nodrošināta pietiekoša dzīvojamā platība.

Kodeksa 77.panta pirmā daļa cita starpā noteic, ka dzīvojamās platības norma vienam notiesātajam nevar būt mazāka par 4 $m^2$, bet vieniešlodzījuma kamerās – par 9 $m^2$. Kameras Nr./kamera Nr.1/ kopējā platība ir 8,12 $m^2$, no tiem 1,5 $m^2$ ir sanitārā mezgla platība. Kamera ir vienvietīga, pieteicējs tajā bija izmitināts viens. Tātad pieteicējam kamerā nodrošinātā dzīvojamā platība bija par 0,88 $m^2$ mazāka par normatīvajos aktos noteikto, tomēr šāds apstāklis pats par sevi neliek secināt, ka pieteicējs atradies tādos apstākļos, kas ļauj konstatēt pārapdzīvotību. Pretējs secinājums bez apstākļu izvērtējuma būtu formāls.

Lai gan formāli platība ir nedaudz mazāka par normatīvi noteikto, tiesa piekrita pārvaldei, ka dabā faktiski tas nevar būt jūtams. Tiesa ir aplūkojusi kamerā Nr./kamera Nr.1/ uzņemtos fotoattēlus, no kuriem ir gūstams priekšstats par pieteicēja uzturēšanās apstākļiem šajā kamerā. Kamerā esošā situācija neliecina par to, ka pieteicējs būtu uzturējies nepietiekamā platībā pārapdzīvotības apstākļos. Kā liecina redzētais, kamerā ir iespējams brīvi pārvietoties. Citiem vārdiem sakot, apstākļi kamerā, kas saistīti ar tās platību un iekārtojumu, nepārsniedz to neērtību līmeni, kas ir raksturīgs ieslodzījuma vietām, pārkāpumu neveidojot. Turklāt pieteicējs kamerā uzturējās viens, līdz ar to visu kameras platību varēja izmantot pēc saviem ieskatiem.

Pieteicēja ieskatā pārvaldei bija jāaprēķina, cik no kameras platības aizņem katra kamerā esošā mēbele. Tiesa vispārīgi piekrita, ka tam ir nozīme, tomēr konkrētajā gadījumā, kā konstatēts iepriekš, pieteicējs kamerā varēja brīvi pārvietoties, turklāt pieteicējs arī reizi dienā bija tiesīgs izmantot stundu ilgu pastaigu tam paredzētajos pastaigu laukumos, ko pieteicējs ar atsevišķiem izņēmumiem arī ir darījis.

Papildus tiesa ņēma vērā arī to, ka Eiropas spīdzināšanas novēršanas komitejas ieteiktais minimālais standarts vienvietīgai kamerai ir tikai 6 $m^2$, neskaitot sanitāro mezglu. Turklāt atbilstoši komitejas norādei nelielas atkāpes no noteiktā uzreiz neliecina par necilvēcīgu un pazemojošu izturēšanos. Konkrētajā gadījumā atkāpe no normatīvi noteiktās platības patiešām ir neliela. Tiesa ņēma vērā arī to, ka pieteicējs, sūdzoties par apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.1/, pats nemaz nav norādījis, ka platība viņam būtu nepietiekama.

[4.2.1.2] Pieteicējs iebilst, ka kamerā Nr./kamera Nr.1/ esošais sanitārais mezgls nav pilnībā nodalīts no pārējās telpas, līdz ar to pieteicējam ir jāēd un 23 stundas diennaktī jāuzturas telpā, kurā viņš kārto dabiskās vajadzības.

Tiesa atsaucās uz Kodeksa 77.panta pirmo daļu un Eiropas cietumu noteikumu 19.3.apakšpunktu. Tiesa norādīja, ka pieteicējam ir tiesības uzturēties kamerā, kur sanitārā mezgla apmeklēšanas laikā ir ievērotas pieteicēja tiesības uz privātumu, kā arī sanitārajā mezglā un arī kamerā pieteicējam ir jābūt nodrošinātiem apstākļiem, kas atbilst higiēnas prasībām.

Tiesa, atsaucoties uz Senāta 2018.gada 27.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-338/2018, A420239415, 12.punktu, norādīja, tā kā pieteicējs kamerā Nr./kamera Nr.1/ atradās viens, vērtējot, vai pieteicējam bija nodrošināts pietiekams privātums, nozīme piešķirama tikai tam, vai pieteicējs varēja apmeklēt sanitāro mezglu, nebūdams redzams cietuma amatpersonām, kuras uzraudzīja pieteicēju caur durvju novērošanas actiņu vai ienākot kamerā.

Atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai kamerā esošais sanitārais mezgls ir veidots no metāla leņķdzelzs, kas apšūts ar skārdu un ir divus metrus augsts. Sanitārā mezgla ieeja ir aizklāta ar audumu. Sanitārais mezgls no durvju actiņas nav redzams. Minēto apliecina arī lietā esošie sanitārā mezgla fotoattēli, proti, no sanitārā mezgla izvietojuma kamerā tiesa guva pārliecību, ka pieteicējs nevarēja būt redzams ne caur durvju novērošanas actiņu, ne kādam ienākot kamerā. Tiesa uzskatīja, ka divus metrus augsts norobežojums ir pietiekams, lai šādos apstākļos nodrošinātu privātumu. Tiesa, atsaucoties uz Senāta 2016.gada 22.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-13/2016, A420624511, 5.punktu, secināja, ka sanitārā mezgla norobežojums no privātuma nodrošināšanas aspekta ir vērtējams kā pietiekams.

Tāpat tiesa uzskatīja, ka norobežojums ir pietiekams, lai nodrošinātu arī higiēnas prasības un norobežotu sanitāro mezglu no pārējās kameras daļas, kurā pieteicējs ikdienā uzturas, jo, pirmkārt, sanitārā mezgla ieeja ir aizklāta, otrkārt, kamerā, kā redzams no fotoattēliem, ir pieejami līdzekļi un piederumi sanitārā mezgla un kameras uzkopšanai, treškārt, tualetes podā jebkurā brīdī iespējams noskalot ūdeni. Arī cietuma administrācija apliecinājusi, ka visas kameras tiek nodrošinātas ar kameras uzkopšanas piederumiem un līdzekļiem. Ja kāds piederums ir sabojājies, pēc ieslodzītā lūguma tas vienmēr tiek samainīts pret jaunu. Nav informācijas, ka kādu brīdi kameras uzkopšanas piederumi un līdzekļi nebūtu bijuši

pieejami.

Attiecībā uz pieteicēja norādīto par to, ka viņam ir jāēd un 23 stundas jāuzturas telpā, kurā viņš kārto dabiskās vajadzības, tiesa piekrita, ka pieteicējam varbūt bija nepatīkami ēst kamerā, kurā salīdzinoši tuvu atrodas arī sanitārais mezgls, tomēr ir jāņem vērā, ka apstākļi ieslodzījuma vietā vienmēr būs saistīti ar zināmām neērtībām un ierobežojumiem, kas gan vienlaikus nevar būt pārmērīgi un cilvēktiesības un cilvēka cieņu būtiski aizskaroši, kas konkrētajā gadījumā nav konstatējams. Tā kā sanitārais mezgls ir aizklāts, pieteicēja objektīvais ciešanu līmenis nevarēja pārsniegt ieslodzījuma vietai raksturīgo.

Papildus tiesa konstatēja, ka visos fotoattēlos ir redzams, ka tualetes poda vāks ir pacelts. Ja arī ikdienā pieteicējs šādi rīkojas, tad gadījumā, ja kamerā arī būtu ieplūdusi kāda nepatīkama smaka, pie tā visdrīzāk vainojama pieteicēja rīcība, turot tualetes poda vāku paceltu. Pieteicējam ir jāņem vērā, ka tualetes poda vāks pamatā kalpo higiēnas nodrošināšanai kamerā, līdz ar to pēc tualetes apmeklējuma tas būtu jānolaiž.

[4.2.1.3] Apkopojot iepriekš konstatēto par uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.1/, tiesa secināja, ka apstākļi kamerā nav tādi, kas pārsniegtu ieslodzījuma vietai raksturīgo bardzības līmeni. Vienlaikus tiesa nenoliedza, ka vizuāli kamera ir diezgan sliktā stāvoklī, tomēr apstākļi nebija tādi, kuros pieteicēja drošība un veselība varētu tikt apdraudēta. Tiesa papildus ņēma vērā, ka pieteicējs sarunā ar cietuma Uzraudzības daļas jaunāko inspektoru /pers. AI/ sākotnēji bija norādījis, ka apstākļi kamerā viņu apmierina, pieteicējs bija tikai norādījis uz vēlmi, lai kamerā tiktu veikts kosmētiskais remonts, ko arī tiesa vērtēja kā nepieciešamu, jo, kā redzams no kameras fotoattēliem, gan no sienām, gan grīdas vietām ir nolobījusies krāsa, kas sevišķi redzams sanitārajā mezglā. Uz to norādījusi arī Veselības inspekcija. Tomēr minētais nemaina tiesas secināto, ka nav pamata atzīt, ka cietuma administrācija, izmitinot pieteicēju kamerā Nr./kamera Nr.1/, būtu rīkojusies prettiesiski.

[4.2.2] Laikā no 2022.gada 22.februāra līdz 23.februārim pieteicējs bija ievietots kamerā Nr./kamera Nr.2/. Tiesa secināja, ka pieteicējs nav minējis specifiskas sūdzības attiecībā tieši uz kameru Nr./kamera Nr.2/, bet ir sūdzējies kopumā par apstākļiem kamerās, lūdzot vērtēt apstākļus, kas saistīti ar apgaismojumu, ventilāciju un dažādu smaku ieplūšanu kamerās, kurās bijis ievietots.

Tiesa piekrita pārvaldes 9.augusta lēmumā norādītajam, ka pieteicējs kamerā Nr./kamera Nr.2/ atradās mazāk nekā divas diennaktis, līdz ar to pat bez padziļinātas apstākļu izvērtēšanas ir acīmredzams, ka viņa cilvēktiesības nav bijušas būtiski aizskartas.

Vienlaikus tiesa nenoliedza, ka arī īsā laika periodā noteikti apstākļi var radīt personai būtiskas ciešanas, tomēr tādā gadījumā personai uz šādiem apstākļiem arī konkrēti ir jānorāda un aizskārums pienācīgi jāpamato. Īslaicīgu apgaismojuma un ventilācijas iespējamu nepietiekamību par šādiem apstākļiem uzskatīt nevar. Tomēr, lai izslēgtu iespēju, ka apstākļi kamerā Nr./kamera Nr.2/ varēja pārsniegt ieslodzījuma vietām raksturīgo un pieļaujamo bardzības līmeni, tiesa vērtēja apstākļus kamerā, nekonstatējot pieteicēja tiesību aizskārumu. Tiesa norādīja, ka kameras platība ir pietiekama, kamerā ir norobežots sanitārais mezgls, pietiekams dabiskais apgaismojums un ventilācija. Dabiskais apgaismojums februārī varēja būt nepietiekams, tomēr tas pats par sevi būtisku cilvēktiesību aizskārumu nerada.

Tāpat no lietā esošās informācijas konstatējams, ka pieteicējs uz dažām stundām 2022.gada 22.februārī pirms ievietošanas kamerā Nr./kamera Nr.2/ tika ievietots arī kamerā Nr./kamera Nr.4/ pie ieslodzītā /pers. S/, kurš atbilstoši pieteicēja norādītajam esot smēķētājs. Tāpat, jau būdams izmitināts kamerā Nr./kamera Nr.3/, 2022.gada 3.martā pieteicējs uz dažām stundām tika ievietots kamerā Nr./kamera Nr.5/. Tomēr tiesa minēto detalizēti nevērtēja, jo tik īsā laikā pieteicēja cilvēktiesības būtiski nevarēja tikt aizskartas. Pieteicējs šajās kamerās neuzturējās pat diennakti. Turklāt ir jāņem vērā, ka ieslodzītā izvietošana ieslodzījuma vietā, arī īslaicīga, ir brīvības atņemšanas iestādes iekšējs jautājums, kas atbilstoši Kodeksa 113.$^{2}$ panta ceturtajā daļā noteiktajam pats par sevi nav apstrīdams un pārsūdzams. Izņēmums no tā ir tikai iespējams būtisks ieslodzītā cilvēktiesību pārkāpums, kas ne no lietas materiāliem, ne no pieteicēja norādītā objektīvi nav konstatējams.

[4.2.3] Laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 27.jūnijam pieteicējs bija izmitināts kamerā Nr./kamera Nr.3/.

[4.2.3.1] Pieteicējs iebilst, ka kamerā nav ierīkota mākslīgā ventilācija, caur izlietni kamerā ieplūst kanalizācijas smaka, savukārt caur virs durvīm esošo lūku kamerā ieplūst gaiss no gaiteņa, tai skaitā citās kamerās izmitināto ieslodzīto izkārnījumu izgarojumi, izelpotais gaiss un tabakas dūmi, kamerā esošais logs ir vērsts uz gaiteni, kā rezultātā kamerā nav pieejas svaigam gaisam un dabiskajam apgaismojumam, turklāt kamera ir ļoti maza. Šādos apstākļos nolūkā pazemot pieteicēju 2022.gada maijā kamerā tika ievietots vēl viens ieslodzītais, kā rezultātā pieteicējam bija jāelpo cita ieslodzītā izkārnījumu izgarojumi.

[4.2.3.1.1] Kā jau tiesa secināja, ieslodzītajam kamerā ir jānodrošina pieeja svaigam gaisam. Tā kā ventilācijai nav jābūt mākslīgi nodrošinātai, prasība nodrošināt ventilāciju ir ievērota pienācīgi, ja kameru ir iespējams izvēdināt. Pieteicēja ieskatā šī prasība nav nodrošināta, jo kamerā esošais logs ir vērsts uz gaiteni, kā rezultātā kamerā nav pieejas svaigam gaisam.

Izvērtējusi Veselības inspekcijas 2022.gada 15.martā kamerā Nr./kamera Nr.3/ veiktajā pārbaudē konstatēto kopsakarā ar lietā esošajiem pārvaldes iesniegtajiem fotoattēliem, tiesa nepiekrita, ka pieteicējs kameras vēdināšanu varēja veikt pēc saviem ieskatiem.

Lai gan cietuma administrācija norādījusi, ka gaitenī esošais logs tiek atvērts atkarībā no laika apstākļiem un gaisa temperatūras, bet siltajos gada mēnešos logs regulāri ir atvērts, kā arī ieslodzītajam jebkurā laikā ir iespēja palūgt stāva uzraugam logu atvērt, turklāt cietuma administrācijai nav informācijas par to, ka pieteicēja lūgums par loga atvēršanu nebūtu apmierināts, to nevar salīdzināt ar situāciju, kurā ieslodzītais jebkurā brīdī pats var atvērt logu un kameru izvēdināt. Tāpat, lai arī logu gaitenī iespējams atvērt pēc ieslodzītā lūguma, ieslodzītais, kuram šāds lūgums ir jāizsaka, neatrodas

salīdzināmos un vienlīdzīgos apstākļos ar ieslodzīto, kurš logu kamerā jebkurā laikā var atvērt pats. Tāpat tiesa neuzskatīja, ka kameras vēdināšana caur gaiteni ir tikpat kvalitatīva kā kameras vēdināšana, ja logs atrodas pašā kamerā. Turklāt, uz āru vērstam logam neesot tieši kamerā, citās blakus kamerās izmitinātajiem ieslodzītajiem, piemēram, gada aukstajos mēnešos, varētu būt iebildumi par loga atvēršanu konkrētā brīdī, kad to vēlas tieši pieteicējs, vai otrādi. Līdz ar to prasība nodrošināt kamerā dabisko ventilāciju nav pienācīgi ievērota.

Turklāt 2022.gada maijā vairākas dienas logu vispār nebija iespējams atvērt. Cietuma administrācija ir norādījusi, ka 2022.gada 3.maijā, nomainot bojātos loga stiklus, tika konstatēts, ka iepriekšējā parauga loga atvēršanas stiprinājumi stikla rūti droši nenotur. Lai nepieļautu situāciju, ka loga rūts varētu izkrist, tā tika iemontēta loga ailē. Tā kā pārvaldes noslēgtais līgums par remontmateriālu iegādi vairs nebija spēkā, loga aizvēršanas stiprinājumus nācās izgatavot no cietuma darbnīcā esošiem materiālu atlikumiem. Jauna verama loga izgatavošana prasīja laiku, līdz ar to uzstādīšana notika nākošajā darba dienā pēc 4.maija, kas bija svētku diena, proti, 5.maijā.

Pieteicēja uzskatu, ka tas darīts speciāli pēc cietuma amatpersonas norādes aizmontēt logu, lai pieteicējam kaitētu, tiesa vērtēja kritiski, jo nav pamata apšaubīt, ka logam bija nepieciešams remonts. Arī Veselības inspekcija iepriekš bija konstatējusi, ka pats pieteicējs ir atlauzis stikla stiprinājuma līstes un izcēlis vienu rūts daļu, ko pieteicējs nav noliedzis.

Arī pieteicēja argumentus par smakām, kas ieplūst kamerā, tiesa vērtēja kritiski. Par izelpoto gaisu, kas pēc pieteicēja norādītā ieplūst no citām kamerām, tiesa vērtējumu jau sniedza, vērtējot uzturēšanās apstākļus kamerā Nr./kamera Nr.1/, līdz ar to tiesa norādīto neatkārtoja. Turklāt Veselības inspekcija ir konstatējusi, ka caur ventilācijas atveri kamerā papildus ieplūst svaigs gaiss, nevis pieteicēja norādītās smakas. Savukārt, ja smaka kamerā ieplūst no izlietnes, pieteicējam jautājums bija jārisina ar cietuma administrāciju, lūdzot vai nu papildu tīrīšanas līdzekļus, ko šādos gadījumos izmanto kanalizācijas cauruļu tīrīšanai, vai arī jālūdz nodrošināt, lai kanalizācijas caurules apskata santehniķis. Tomēr jebkurā gadījumā jautājums par smakām no izlietnes pēc būtības nav saistāms ar jautājumu par ventilāciju kamerā.

[4.2.3.1.2] Vērtējot pieteicēja iebildumus par apgaismojumu kamerā Nr./kamera Nr.1/, tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas sniegto informāciju, konstatēja, ka kamerā ir viens gaismeklis ar divām 150 cm garām spuldzēm, katras spuldzes jauda ir 58 w.

Izvērtējusi cietuma administrācijas un Veselības inspekcijas norādīto kopsakarā ar lietā esošajiem kameras fotoattēliem, tiesa neapšaubīja to, ka mākslīgais apgaismojums kamerā ir pietiekams un tas tiek arī pienācīgi nodrošināts, savukārt dabiskais apgaismojums kamerā nevarēja būt pietiekams, jo kamerā esošais logs ir vērsts uz gaiteni, nevis cietuma āra teritoriju, līdz ar to dienas gaisma tieši un nepastarpināti nevar ieplūst tieši kamerā. Turklāt, kā redzams no kamerā esošā loga fotoattēliem, gan kameras logam, gan logiem gaitenī ir vairākas samērā platas koka vērtnes, gan arī restes, kas papildus kopumā vēl aiztur gaismas caurplūdi, kā arī rada apēnojumu. Tāpat redzams, ka gaismas ieplūdi kamerā ietekmē arī logu savstarpējais novietojums, proti, kamerā esošais logs ir samērā augstu un no kameras puses caur loga augšējām rūtīm vairāk redzami gaiteņa griesti nekā skats caur gaitenī esošo logu, tādējādi vēl vairāk samazinot dabiskā apgaismojuma ieplūdi kamerā. Tiesas pārliecību pastiprināja arī tas, ka Veselības inspekcija nav norādījusi, ka dabiskais apgaismojums kamerā ir pietiekams, kā arī tā nepietiekamību netieši apliecina apstāklis, ka kamerā nepārtraukti arī dienas gaišajā laikā ieslodzīto uzraudzībai nepieciešams mākslīgais apgaismojums. Arī cietuma administrācija pieteicējam sniegtajā atbildē atzinusi, ka ir iespējams dabiskā apgaismojuma trūkums, vienlaikus norādot, ka tas pats par sevi nepārsniedz ieslodzījumam raksturīgo minimālās bardzības līmeni.

Par konkrēto situāciju dabā tiesa ir pārliecinājusies arī cietuma apmeklējuma laikā 2023.gada 23.maijā. Apmeklējot cietumu, tiesnese ielūkojās arī kamerā Nr./kamera Nr.3/, pārliecinoties, ka pat saulainā dienā, kāda bija 2023.gada 23.maijs, dabiskais apgaismojums kamerā ir acīmredzami nepietiekams. Šādos apstākļos tiesa secināja, ka prasība nodrošināt dabisko apgaismojumu kamerā Nr./kamera Nr.3/ nav pienācīgi izpildīta.

[4.2.3.1.3] Tiesa nepiekrita pieteicējam, ka kamera ir ļoti maza. Kā norādīts 9.augusta lēmumā un to konstatējusi arī Veselības inspekcija, kameras platība ir 12,8 $m^2$, no kuras ir atdalīta sanitārtehniskās iekārtas daļa 1,7 $m^2$ platībā, kas nozīmē, ka kameras dzīvojamā platība ir 11,1 $m^2$. Līdz ar to Kodeksa 77.panta pirmajā daļā noteiktā prasība vienam notiesātajam nodrošināt dzīvojamo platību vismaz 4 $m^2$ ir ievērota. Turklāt pieteicējs līdz 2022.gada 30.maijam, kā arī pēc 2022.gada 13.jūnija kamerā bija izmitināts viens pats.

[4.2.3.2] Pieteicējs uzskata, ka prettiesisku rīcību veido apstāklis, ka kamera nav apsildāma, tajā nav radiatoru, kā rezultātā kamerā bieži bijis auksts.

Lietā konstatētais apliecina, ka kamerā radiatoru nav, taču atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai kameru apsildi nodrošina gaitenī izvietotie radiatori. Pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu izsniegt papildu segu. Arī Veselības inspekcija 2022.gada 15.martā konstatējusi, ka kamerā radiatoru nav, bet starp kameras sienu un cietuma ēkas ārsienu esošajā vienu metru platajā gaitenī ir uzstādīti četri liela izmēra radiatori. Lai nodrošinātu kameras apsildīšanu, pieteicējs pēc nepieciešamības kameras logu var pilnībā izcelt un ielikt. Pārbaudes laikā gaisa temperatūra kamerā bija + 21,8 C. Cietuma administrācijas pārstāvis informēja, ka apkure pieslēgta jau septembra otrajā pusē, nepārtraukti tiek sekots iekštelpu mikroklimatam, telpās tiek nodrošināti vismaz + 18°C, ja pieteicējs lūgtu, viņam tiktu izsniegta papildu sega.

Tiesa nepiekrita pieteicējam un uzskatīja, ka nav nozīmes tam, vai radiators atrodas tieši kamerā, bet nozīme ir tam, vai kamerā tiek nodrošināta tiesību normām atbilstoša gaisa temperatūra, kas saskaņā ar pēc analoģijas piemērojamā Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektajā daļā noteikto nedrīkst būt zemāka par +18°C. Papildus tiesa atsaucās uz Senāta 2019.gada 15.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-404/2019, A420276316, 6.punktu.

Tiesa neapšaubīja, ka gaitenī esošie radiatori bija pietiekami, lai apsildītu arī pieteicēja kameru. Kā redzams no lietā

esošajiem gaiteņa fotoattēliem, gaitenī pie sienas pretī pieteicēja kamerai uzstādīti četri lieli čuguna radiatori. Tā kā gaitenis ir tikai metru plats, secināms, ka radiatori bija pietiekoši tuvu, lai nodrošinātu siltumu arī pieteicēja kamerai, kurā siltais gaiss no gaiteņa varēja ieplūst gan caur kamerā esošo logu, kas vērsts uz gaiteni, gan caur ventilācijas lūku, kas izbūvēta virs kameras durvīm. Tāpat tiesai nav pamata apšaubīt Veselības inspekcijas veikto gaisa temperatūras mērījumu pieteicēja kamerā, kas turklāt veikts apkures sezonas laikā.

Protams, nevar izslēgt, ka kādu dienu, ja ārējā gaisa temperatūra bija īpaši zema, kas gan Liepājā novērojams reti, arī kamerā varēja būt vēsāks, tomēr šāda teorētiska iespējamība nevar veidot cietuma administrācijas prettiesisku rīcību. Turklāt pieteicējs nav lūdzis papildu segu. Tāpat nav konstatēts, ka tieši lietā vērtējamajā periodā pirms apstrīdēšanas iesnieguma iesniegšanas pārvaldei pieteicējs būtu cietuma administrācijai regulāri sūdzējies par to, ka kamerā viņam būtu auksti. Tiesa neapšaubīja, ka pieteicējs to būtu darījis zināmu tiesai.

[4.2.3.3] Pieteicējs iebilst, ka kamerā esošais sanitārais mezgls nav pilnībā atdalīts no pārējās telpas. Turklāt 2022.gada maijā kamerā tika ievietots vēl viens ieslodzītais, kā rezultātā pieteicējam bija jāelpo tā izkārnījumu izgarojumi. Tā kā nav strīda, ka sanitārais mezgls bija daļēji norobežots ar sienām, varētu secināt, ka pieteicējs iebilst tieši tam, ka norobežota nebija tieši sanitārā mezgla ieeja. Tomēr tiesas sēdē 2023.gada 7.septembrī pieteicējs norādīja, ka ieejai priekšā bijis aizkars, tādējādi secināms, ka pieteicējs iebilst tieši tam, ka no sanitārā mezgla izplatījās smakas, nevis tam, ka tā ieeja vispār nebija norobežota.

Veselības inspekcija 2022.gada 15.martā ir konstatējusi, ka kamerā sanitāro mezglu norobežo divus metrus augstas sienas, līdz ar to ir nodrošināta iespēja pilnībā norobežoties, sanitārajā mezglā notiekošais caur kameras durvīs esošo novērošanas atveri nav redzams. Izkārnījumu smaka kamerā nav konstatējama. Pieteicējs klozetpodam nav aizvēris vāku. Visos cietuma centrālajos gaiteņos pēc noteikta grafika darbojas mākslīgās ventilācijas sistēma. Virs kameras durvīm ir ventilācijas atvere, caur kuru kamerā ieplūst svaigais gaiss no gaiteņa.

Veselības inspekcija minēto ir norādījusi laikā, kad pieteicējs kamerā bija izmitināts viens. Arī tiesa, atsaucoties uz vērtējumu un secinājumiem par sanitāro mezglu kamerā Nr./kamera Nr.1/, nekonstatēja pieteicēja tiesību aizskārumu laika periodā, kamēr pieteicējs kamerā atradās viens, jo kameras fotoattēlos, kas uzņemti 2022.gada 11.maijā, redzamais sanitārā mezgla novietojums izslēdz iespēju, ka pieteicējs varēja būt redzams cietuma amatpersonām, kuras uzraudzīja pieteicēju caur durvju novērošanas actiņu vai ienākot kamerā. Tāpat tiesa apšaubīja, ka pieteicējs, nepieliekot papildu pūles, varēja būt labi redzams jebkurai personai, kas pārvietojās pa gaiteni gar kameras logu. Lai par to pārliecinātos, tiesa lūdza pārvaldi iesniegt sanitārā mezgla fotoattēlu, kas uzņemts caur gaitenī esošo logu. Aplūkojot fotoattēlus, tiesa secināja, ka tualetes pods ir novietots tā, ka to gandrīz aizsedz sanitārā mezgla sienas, līdz ar to, nepieliekot papildu pūles, arī caur kameras logu pieteicējs nevarēja būt redzams sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Turklāt kameras logs atrodas gaiteņa galā, kas noslēdzas ar sienu, kas nozīmē, ka cietuma personālam nebija nepieciešamības ikdienā pārvietoties pa gaiteni garām pieteicēja kameras logam, līdz ar to iespēja, ka pieteicējs varēja būt redzams, tikpat kā nepastāv. Cietuma apmeklējuma laikā 2023.gada 23.maijā par to pārliecinājās arī tiesa.

Cietuma administrācijas norādītais apliecina, ka no 2022.gada 30.maija līdz 13.jūnijam pieteicēja kamerā tika izvietots vēl viens ieslodzītais.

Tiesa konstatēja, ka lietā ir vairāki kameras Nr./kamera Nr.3/ fotoattēli. Pārvalde iesniegusi 2022.gada 29.jūnijā uzņemtus kameras Nr./kamera Nr.3/ fotoattēlus, kuros redzams, ka sanitārā mezgla ieeju ir iespējams aizklāt ar audumu. Ir fotoattēli no 2022.gada 11.maija, kā arī 2022.gada 15.marta, kad kameru apsekoja Veselības inspekcija. No Veselības inspekcijas uzņemtā fotoattēla redzams, ka sanitārā mezgla ieeja nav aizklāta ar audumu. Tiesa, lai pārliecinātos, vai sanitārā mezgla ieeja, kad kamerā uzturējās otrs ieslodzītais, bija vai nebija aizklāta, vēlējās kā liecinieku uzklausīt šo otru ieslodzīto /pers. AA/, taču viņš, norādot uz savu slikto veselības stāvokli, lūdza viņu atbrīvot no liecības sniegšanas tiesā. Ņemot vērā, ka tiesas sēdē 2023.gada 7.septembrī pats pieteicējs apstiprināja, ka sanitārā mezgla ieeja bija aizklāta ar aizkaru, tiesa neuzskatīja vairs par nepieciešamu iegūt citus pierādījumus lietā, jo tiesai nebija šaubu, ka pieteicējs, ja aizskars nebūtu bijis, tiesas sēdē uz to tieši norādītu.

Šādos apstākļos tiesa uzskatīja, ka nav vairs strīda par sanitārā mezgla ieejas norobežojumu, proti, ieeja bija aizklāta ar aizkaru, ko tiesas sēdē apliecināja pats pieteicējs.

Savukārt attiecībā uz higiēnas prasību nodrošināšanu tiesa pārkāpumus nekonstatēja, jo, kā redzams no fotoattēliem, kamerā ir pieejami līdzekļi un piederumi kameras un sanitārā mezgla uzkopšanai, turklāt tualetes podā jebkurā brīdī iespējams noskalot ūdeni, tādējādi likvidējot arī nepatīkamas smakas, ja tādas ir radušās. Vienlaikus, tāpat kā no kameras Nr./kamera Nr.1/ fotoattēliem, tiesa konstatēja, ka pieteicējs tualetes poda vāku tur atvērtu, līdz ar to par kamerā iespējamām smakām ir atbildīgs pats pieteicējs. To konstatējusi arī Veselības inspekcija, kas norāda uz pieteicēja ieradumu, ne tikai vienu konkrētu gadījumu laikā, kad kamera tika fotografēta. Tādējādi tiesa secināja, ka tieši pats pieteicējs pietiekami nav rūpējies par to, lai kamerā tiktu nodrošināta higiēna.

[4.2.3.4] Pieteicējs sūdzējies par to, ka kamerā ir blaktis, kas kož un nodara miesas bojājumus, vairākas reizes par to informējot arī cietuma administrāciju, kas neesot reaģējusi.

Tiesa, atsaucoties uz Kodeksa 77.panta pirmo daļu, secināja, ka šī norma ietver arī cietuma administrācijas pienākumu nodrošināt, lai vide, kurā uzturas ieslodzītie, būtu brīva no insektiem, tai skaitā blaktīm.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas sniegto informāciju, cietuma Uzraudzības daļas amatpersonas /pers. AB/ 2022.gada 18.jūlija ziņojumā norādīto un Veselības inspekcijas 2022.gada 11.janvāra pārbaudē konstatēto, piešķīra ticamību pieteicēja norādītajam, ka gan cietumā, gan arī pieteicēja kamerā blaktis varēja būt bijušas, jo viens no cietumā izmitinātajiem ieslodzītajiem vairākas blaktis kā pierādījumu minētajam citā lietā bija nosūtījis arī tiesai, informējot, ka blaktis

noķēris tieši pieteicējs, kas atbilst arī /pers. AB/ ziņotajam. Vienlaikus tiesa arī neizslēdza iespējamību, ka ieslodzītie ar šādu informāciju manipulē, lai radītu pamatu cietuma administrācijas rīcību apstrīdēt un pārsūdzēt. Tā kā blakšu esību cietumā apstiprina arī cietuma administrācija, nav izslēdzams, ka tās kādā brīdī bijušas arī pieteicēja kamerā.

Tomēr tiesa uzskatīja, ka faktiskās rīcības tiesiskuma kontekstā ir vērtējams tas, ko cietuma administrācija darīja pēc tam, kad uzzināja par blakšu esību cietumā, nevis tieši tas apstāklis, ka blaktis cietumā vispār bija, jo ir vispārzināms, ka vietās, kur pastāvīgi uzturas daudz cilvēku, ir piemērota vide gan dažādu kaitēkļu, gan infekciju izplatībai. Tādējādi pats fakts, ka kādā no kamerām īslaicīgi bija sastopamas blaktis, prettiesisku cietuma administrācijas rīcību neveido. Minēto atzinis arī Senāts 2018.gada 24.jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1215/2018, A420316516, 4.punktā.

Vērtējot cietuma administrācijas rīcību, tiesa ņēma vērā gan cietuma administrācijas, gan Veselības inspekcija norādīto, neapšaubot, ka cietuma administrācijai ir līgums par dezinsekcijas un deratizācijas pakalpojumu sniegšanu un šie pasākumi tiek veikti gan profilaktiski, gan pēc nepieciešamības. Iesniegtie dokumenti apliecina, ka kamerā Nr./kamera Nr.3/ dezinsekcija veikta 2022.gada 28.jūnijā, 7.jūlijā un 14.jūlijā, kas nozīmē, ka, lai arī cietuma administrācija kamerā blakšu esību nebija konstatējusi, ir veikti profilaktiski pasākumi, lai izslēgtu to esību kamerā. Līdz ar to ir konstatējams, ka cietuma administrācija veica nepieciešamās darbības, lai maksimāli nodrošinātu Kodeksa 77.panta pirmajā daļā noteikto prasību izpildi. Nav arī konstatējams, ka blakšu esība pieteicējam radījusi būtisku kaitējumu, tai skaitā miesas bojājumus. Vienlaikus tiesa neapšaubīja to, ka pieteicējam varēja tikt radītas nepatīkamas izjūtas un diskomforts, tomēr konkrētajos apstākļos šādas izjūtas nevar tikt vērtētas kā tādas, kas pārsniegtu ieslodzījuma vietai raksturīgās.

[4.2.3.5] Apkopojot konstatēto un secināto attiecībā uz uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.3/, tiesa atzina, ka atbilstoši Senāta atzītajam ir jāizvērtē viss apstākļu kopums, kādā persona ir atradusies. Konkrētajā gadījumā tiesa ir konstatējusi gan nepietiekamu ventilāciju, gan nepietiekamu dabisko apgaismojumu, līdz ar to šie abi apstākļi kopsakarā veido pamatu secinājumam, ka cietuma administrācijas rīcība, ievietojot pieteicēju kamerā Nr./kamera Nr.3/, ir prettiesiska. Kā redzams no kameras fotoattēliem, kamera vizuāli ir ļoti sliktā stāvoklī – sienās ir caurumi, apmetums ir nodrupis, grīdas dēļi ir bojāti, krāsa ir nolobījusies, arī grīdas flīzes sanitārajā mezglā vietām ir bojātas, griesti ir ar pleķiem, vietām bojāts apmetums. Šāds apstākļu kopums vēl jo vairāk varēja pasliktināt pieteicēja labsajūtu, atrodoties kamerā. Tāpat, lai gan tiesa blakšu ticamo esību kamerā un cietumā kā tādu neatzina par patstāvīgu pamatu, lai konstatētu prettiesisku cietuma administrācijas rīcību, nav noliedzams, ka arī blaktis kamerā varēja pastiprināt apstākļu kopējo kumulatīvo ietekmi uz pieteicēja labsajūtu kamerā. Tādējādi, vērtējot visus minētos apstākļus to kopsakarā, tiesa secināja, ka cietuma administrācijas rīcība, laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 27.jūnijam ievietojot un turot pieteicēju kamerā Nr./kamera Nr.3/, ir atzīstama par prettiesisku.

[4.2.4] Pieteicējs sūdzējies arī par to, ka cietumā kopumā, proti, tā koplietošanas telpās, nav nodrošināti veselībai droši apstākļi, jo ir saskare ar tabakas dūmiem un citām smakām, pelējumu, tai skaitā kamerās, arī gaisa temperatūra cietumā nav atbilstoša.

[4.2.4.1] Pieteicējs norāda, ka kamerās un cietuma gaiteņos, kā arī pastaigu laukumos ir saskare ar tabakas dūmiem, kas apdraud pieteicēja veselību un dzīvību. Pastaigu laukumos tabakas dūmi ieplūst no citiem pastaigu laukumiem, kuros ieslodzītie smēķē. Pieteicējs atzīst, ka pats ir smēķētājs, tomēr uzskata, ka viņam ir tiesības fiziskās aktivitātes veikt svaigā gaisā.

Tiesa, atsaucoties uz Satversmes 111. un 115.pantu, Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 10.panta otrās daļas 3.punktu, kā arī Senāta 2012.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-189/2012, A42696509, 19.punktā pausto, secināja, ka ieslodzītajam ir tiesības prasīt, lai vide, kurā tas uzturas, ir brīva no tabakas dūmiem.

Neskatoties uz to, ka pieteicējs pats bijis smēķētājs, 2020.gada 2.martā pieteicējs cietuma administrāciju informējis, ka nepiekrīt atrasties smēķējošo kamerā, ko cietuma administrācija arī ir respektējusi. Arī laikā no 2022.gada 30.maija līdz 13.jūnijam pieteicēja kamerā ievietots ieslodzītais, kurš nesmēķē.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas norādīto, secināja, ka var pieļaut iespējamību, ka pieteicējam kādā brīdī varēja būs saskare ar tabakas dūmu smaku. Nav iespējams izslēgt, ka tabakas dūmi no blakus esošās kameras, kurā smēķē, varēja nokļūt gaitenī laikā, kad tur atradās pieteicējs, vai iekļūt pieteicēja kamerā, ja blakus esošie logi vienlaicīgi ir atvērti un pie blakus esošā loga kāds smēķē. Līdzīga situācija var rasties arī pastaigu laukumos. Tomēr šāda attālināta saskare nevar būtiski kaitēt pieteicēja veselībai un būtiski ietekmēt pieteicēja tiesības atrasties no tabakas dūmiem brīvā vidē.

Atsaucoties uz Veselības inspekcijas 2021.gada 23.februāra kontroles aktā Nr. /numurs/, 2021.gada 13.jūlija kontroles aktā Nr./numurs/, 2021.gada 3.novembra kontroles aktā Nr./numurs/, 2022.gada 15.marta kontroles aktā Nr./numurs/ un 2023.gada 23.augusta pārbaudē konstatēto, tiesa secināja, ka Veselības inspekcija nevienā no pārbaudēm nav konstatējusi tabakas dūmu smaku, līdz ar to tiesa atzina, ka nav pamata secināt, ka cietumā pastāvīgi šāda smaka varētu būt jūtama. Turklāt atbilstoši cietuma administrācijas norādītajam laika periodā no 2021.gada 7.janvāra līdz 2022.gada 16.maijam ventilācijas sistēmas darbības traucējumi nav konstatēti. Līdz ar to pat gadījumā, ja tabakas dūmi no kādas kameras nokļūtu koplietošanas telpās, cietumā esošā ventilācijas sistēma gaisu attīrītu.

Neskatoties uz pieteicēja iebildumiem pret Veselības inspekcijas norādīto, kas pieteicēja ieskatā neatbilst patiesībai, tiesa, ņemot vērā iepriekš minēto, nekonstatēja reālu iespēju, ka pieteicējam cietuma gaiteņos, kamerā un pastaigu laukumos, ņemot vērā arī to, ka pastaigu laukumu norobežojošo sienu augstums ir 3,1 metrs, bija saskare ar tabakas dūmiem tādā apmērā, lai tas pieteicējam objektīvi liegtu tiesības uz veselības aizsardzību un atrašanos labvēlīgā vidē, kā arī būtu kaitējoši, lai konstatētu cietuma administrācijas prettiesisku rīcību veselīgas vides nenodrošināšanā. Prettiesisku rīcību varētu konstatēt tikai tādā gadījumā, ja pieteicējs ilgāku laiku cietuma administrācijas rīcības rezultātā pret savu gribu būtu

spiests uzturēties telpā, kurā smēķē vai kurā ir sajūtama pietiekama tabakas dūmu koncentrācija, kas varētu tikt vērtēta kā kaitējoša veselībai, kā arī tādā gadījumā, ja cietuma administrācija nebūtu respektējusi pieteicēja vēlmi būt izmitinātam nesmēķējošo kamerā. Tikai tabakas dūmu īslaicīga sajušana nevar būtiski kaitēt pieteicēja veselībai. Turklāt pieteicējs vēl salīdzinoši nesen pats ir bijis smēķētājs un ir piekritis tikt izmitināts kamerā, kurā smēķē.

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka smēķēšana cietumā vispārīgi nav aizliegta, līdz ar to nav pieļaujams nepamatoti aizskart arī smēķējošo personu tiesības. Vide ieslodzījuma vietā ir jāveido tā, lai abu personu grupu tiesības tiktu sabalansētas. Tādējādi nav iespējams ieslodzījuma vietā vispār aizliegt smēķēšanu, lai tādējādi izslēgtu jebkādu iespēju nesmēķējošajiem ieslodzītajiem pat attāli sajust tabakas dūmus. Cietuma administrācija situāciju risina, nodrošinot ieslodzītajiem iespēju atrasties atsevišķās kamerās, kurās drīkst vai nedrīkst smēķēt.

Turklāt pastaigas svaigā gaisā cietumā ir brīvprātīga paša ieslodzītā izvēle, pieteicējam ir tiesības pastaigās nedoties. Atbilstoši cietuma administrācijas norādītajam pieteicējam šī izvēle ir zināma, pieteicējs ir izvēlējies gan doties pastaigās, gan no tām atteicies. Kā jau minēts iepriekš, nav konstatējami apstākļi, kas pieteicējam objektīvi kaitētu, dodoties pastaigā vai tās laikā. Turklāt, ja pastaigas laikā pieteicējam, piemēram, vēja virziena dēļ pēkšņi ir saskare ar tabakas dūmiem traucējošā apjomā, pieteicējs pastaigu var pārtraukt vai par to nekavējoties sūdzēties, lai attiecīgais fakts tiktu fiksēts arī no cietuma amatpersonu puses. Pretējā gadījumā saskari ar tabakas dūmiem iespējams tikai teorētiski pieļaut. Tomēr tiesa apšaubīja pat tādu iespējamību, ņemot vērā, ka pastaigu laukumi savstarpēji ir izolēti un sienas ir pietiekoši augstas. Arī lietā esošie pastaigu laukumu fotoattēli šaubas par to neradīja.

Vienlaikus tiesa ieguva informāciju par to, ka pieteicējs 2022.gada 28.maijā cietuma veikalā ir iegādājies tabakas izstrādājumus – 140 g cigarešu tabaku un 50 papīriņus cigarešu izgatavošanai. Savukārt cietuma administrācija ir konstatējusi, ka pieteicējs 2022.gada 17.jūnijā, atrodoties kamerā Nr./kamera Nr.3/, smēķēja un dūmus pūta virs kameras durvīm esošās ventilācijas lūkas virzienā. Līdz ar to tiesa vēl jo vairāk apšaubīja reālu pieteicēja tiesību aizskārumu, tā vietā konstatējot paša pieteicēja negodprātīgu rīcību ar mērķi radīt apstākļus savu apgalvojumu apliecināšanai.

[4.2.4.2] Pieteicējs norādīja, ka kamerā un cietuma gaiteņos ir saskare ar pelējuma smaku, kas apdraud pieteicēja veselību un dzīvību, savukārt dušas telpās pelējums ir acīmredzams.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas 2022.gada februārī pārvaldei sniegto informāciju, Veselības inspekcijas 2021.gada 23.februāra kontroles aktā Nr./numurs/, 2021.gada 13.jūlija kontroles aktā Nr./numurs/, 2021.gada 3.novembra kontroles aktā Nr./numurs/, 2022.gada 12.janvāra kontroles aktā Nr./numurs/ un 2022.gada 15.marta kontroles aktā Nr./numurs/ norādīto, secināja, ka nevienā no pārbaudēm Veselības inspekcija pelējuma smaku un pelējuma esību nav konstatējusi, arī tiesai nebija pamata secināt, ka cietumā pastāvīgi varētu būt saskare ar pelējumu vai jūtama pelējuma smaka, kā to apgalvo pieteicējs. Ir jāņem vērā, ka gadījumā, ja telpās pastāvīgi ir pelējums, to nevar noslēpt tieši tajās reizēs, kad Veselības inspekcija ierodas pārbaudē.

Papildus tiesa ņēma vērā, ka Veselības inspekcija cietumā veikusi pārbaudi arī pēc lietā vērtējamā perioda, proti, 2022.gada 23.augustā, nekonstatējot pelējuma esību cietuma telpās. Tiesa uzsvēra, ka vienlaikus ar Veselības inspekciju apskati, piedaloties arī pašam pieteicējam, veica cietuma administrācijas un pārvaldes pārstāvji, kas arī nekonstatēja pelējuma esību. Tā kā pieteicējs pārbaudē piedalījās, viņam bija iespēja pārējiem apskates dalībniekiem norādīt, kur tieši pelējums saskatāms, lai to varētu fiksēt. Tā kā pieteicējs to nav darījis, kā arī nav tiesu informējis, ka pārbaudē, kurā pats piedalījās, fiksētais neatbilst patiesībai, tiesa vēl jo vairāk apšaubīja reālu pelējuma esību cietuma telpās. Turklāt arī tiesa cietuma apmeklējuma laikā 2023.gada 23.maijā pelējumu cietuma telpās nekonstatēja.

Tiesa rūpīgi iepazinās arī ar lietā esošajiem cietuma koplietošanas telpu fotoattēliem, fiksētu pelējumu no tiem nekonstatējot. Aplūkojot dušas telpas fotoattēlus, tiesa gan konstatēja rūsu uz metāla konstrukcijām un dažādus traipus, kas šādām telpām raksturīgi to lietošanas rezultātā. Atbilstoši Veselības inspekcijas 2022.gada 23.augustā konstatētajam dušas telpās uz griestiem izveidojušies kondensāta traipi. Tiesa neizslēdza, ka pieteicējs minētos traipus var būt sajaucis ar pelējumu, kas vizuāli varētu izskatīties līdzīgi. Aplūkojot gaiteņu fotoattēlus, tiesa konstatēja tikai to, ka vairākās vietās bojāta sienu, griestu apdare, bet, kā konstatējusi arī Veselības inspekcija, šādi apstākļi ieslodzīto veselību un drošību neapdraud.

Vienlaikus tiesa nevarēja izslēgt iespēju, ka visā cietuma teritorijā pēc rūpīgas apskates var būt atrodams neliels pelējums, kā tas Latvijas klimatiskajos apstākļos var būt gan dzīvesvietās, gan publiskās vietās, bet, īpaši ņemot vērā Veselības inspekcijas secināto, tas nevar būt tādā daudzumā, kas būtu kaitējošs veselībai. Pasaules Veselības organizācija secinājusi, ka visstabilākie pierādījumi par pelējuma kaitīgo iedarbību uz veselību pastāv starp pelējuma iedarbību un klepu, sēcošu elpu un astmu. No pieteicēja Medicīniskās kartes nav konstatējams, ka pieteicējs būtu vērsies cietuma Medicīnas daļā ar līdzīgām sūdzībām un saistījis tās ar pelējuma kaitīgo ietekmi.

[4.2.4.3] Saskaņā ar pēc analoģijas piemērojamā Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piekto daļu kamerās nodrošina gaisa temperatūru, kas nav zemāka par + 18°C. Pieteicējs norāda, ka pavasarī un rudenī bieži salis, turklāt no 2022.gada 16.maija cietuma telpās netika nodrošināta gaisa temperatūra, kas nav zemāka par normatīvajos aktos noteiktajiem + 18°C.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma priekšnieka 2022.gada 16.maija rīkojumu Nr./numurs/, 2022.gada 27.maija rīkojumu Nr./numurs/ un 2022.gada 6.jūnija rīkojumu Nr./numurs/, konstatēja, ka laika posmā no 2022.gada 16.maija līdz 26.maijam cietumā apkure bija atslēgta, savukārt atkal pieslēgta no 27.maija līdz 6.jūnijam.

Tiesa uzskatīja, ka apkures atslēgšana un atkārtota pieslēgšana liecina par to, ka cietuma administrācija seko līdzi gaisa temperatūras izmaiņām cietuma telpās, lai nodrošinātu to, ka tā atbilst normatīvi noteiktajām prasībām. Līdz ar to tiesa apšaubīja, ka cietuma telpās ilgstoši varēja būt situācija, ka gaisa temperatūra būtu bijusi zemāka par + 18°C. Arī gadījumā,

ja kādu dienu ārējās gaisa temperatūras ietekmē gaisa temperatūra cietuma telpās būtu noslīdējusi zem + 18°C, pieteicēja būtisku cilvēktiesību aizskārumu tas nevarētu veidot, jo nav konstatējams, ka tādā veidā cietuma administrācija, rīkojoties tīši prettiesiski, vēlētos pakļaut pieteicēju spīdzināšanai. Arī ārpus ieslodzījuma vietām nereti pirms un pēc apkures sezonas gaisa temperatūra var svārstīties ap + 18°C. Šādā gadījumā pieteicējs varēja siltāk saģērbties, kā arī palūgt cietuma administrācijai vēl vienu segu, ko pieteicējs nav darījis, kā tiesa to secināja, vērtējot radiatoru neesību kamerā Nr./kamera Nr.3/. Tāpat tiesa ņēma vērā, ka pārbaudi cietumā apkures sezonas laikā veikusi arī Veselības inspekcija, kas 2022.gada 11.janvārī konstatējusi, ka cietuma telpas ir siltas, mitrums nav konstatēts.

[4.2.5] Pieteicējs uzskata, ka 2022.gada 27.janvārī, sarunājoties ar cietuma Dežūrdaļas darbinieku vārdā Kristaps par apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.1/, pieteicējs ticis pazemots. Pieteicējs skaidrojis, ka darbinieks ir jautājis, kas pieteicēju neapmierina un vai to var novērst, uz ko pieteicējs atbildējis, ka kamerā nepieciešams remonts pēc Eiropas standartiem. Darbinieks esot norādījis, ka naudas šādam remontam nav un pieteicēja kamera esot nedaudz labāka par citām. Tāpat darbinieks esot teicis, ka gadījumā, ja pieteicējs izrādīs neapmierinātību, pieteicēju ievietos sliktākā kamerā, kā arī esot draudējis atņemt iespēju nodarboties ar rokdarbiem.

Cietuma Uzraudzības daļas jaunākais inspektors pers. AI/ 2022.gada 31.janvārī sastādīja ziņojumu par sarunu ar pieteicēju, kurā norādīja, ka bija saņemts pieprasījums no pārvaldes par sadzīves apstākļiem kamerā Nr./kamera Nr.1/, līdz ar to /pers. AI/ veica pārrunas ar pieteicēju. Apmēram pirms mēneša pieteicējs /pers. AI/ bija izteicies, ka viņam ir garš termiņš, līdz ar to viņš nevēloties „skraidīt pa kamerām", kamerā sadzīves apstākļi apmierinot, neko mainīt nevēloties. Savukārt, uzsākot pārrunas, pieteicēja viedoklis bijis kardināli pretējs, apstākļi kamerā vairs neapmierināja. Kad /pers. AI/ norādījis uz viedokļa maiņu, pieteicējs atbildējis, ka viņam teikts rakstīt (kāds no cietuma administrācijas pārstāvjiem), un tad viņš arī raksta. Uz jautājumu, ko pieteicējs ar šādām darbībām cenšas parādīt, jo pēc attiecīgajām sūdzībām būtu nepieciešams viņu pārvietot uz citu kameru, pieteicējs vairākkārt norādījis /pers. AI/, lai cenšas viņu pārvietot uz citu kameru, uzrakstīšot arī par to. Tāpat pieteicējs norādījis, ka „atbrauc te viens čorts, viņam uzreiz izremontē kameru. Kāpēc pieteicējam būtu jāsēž pritonā". Precizējot minēto, pieteicējs atbildējis, ka vēlas kamerā kaut vai kosmētisko remontu, bet norādīja tikai uz to, ka zem izlietnes no sienas atlupusi krāsa. Nākamajā dienā, veicot elektroiekārtu uzskaiti kamerā Nr./kamera Nr.5/, kur izmitināts cits ieslodzītais, viņš /pers. AI/ norādījis, ka pieteicējs palūdzis par viņu uzrakstīt.

Izvērtējusi gan pieteicēja, gan cietuma Uzraudzības daļas jaunākā inspektora /pers. AI/ 2022.gada 31.janvāra ziņojumā norādīto, tiesa nesaskatīja, ka saruna būtu uztverama kā pazemojoša. Cietuma darbinieka, iespējams, norādītais par iestādes ierobežotajām finanšu iespējām nav jāuztver kā vērsts tieši pret pieteicēju ar mērķi pieteicējam norādīt, ka apstākļi tieši pieteicējam netiks uzlaboti. Savukārt, ja pieteicēja norādītais, ka darbinieks solījis pieteicēju ievietot sliktākā kamerā, kā arī atņemt iespēju nodarboties ar rokdarbiem, atbilstu patiesībai, šāda saruna nebūtu vērtējama kā korekta, tomēr tā pati par sevi nav vērtējama kā cietuma administrācijas pret pieteicēju vērsta faktiskā rīcība. Proti, administratīvajā procesā vērtējamu rīcību varētu konstatēt tādā gadījumā, ja pieteicējs patiešām tiktu speciāli ievietots sliktākā kamerā un viņam vispār tiktu atņemta iespēja, esot cietumā, nodarboties ar rokdarbiem. Tādā gadījumā būtu vērtējama tieši šī rīcība. Tāpat jāņem vērā arī personu subjektīvā uztvere attiecībā pret sarunā pausto, jo nevar izslēgt to, ka pieteicējs /pers. AI/ teikto varēja pārprast vai uztvert saasināti.

Tiesa norādīja, ka gadījumā, ja pieteicējs uzskata, ka cietuma administrācija ir pieteicēju aizskārusi, pieteicējam nav liegts celt prasību par goda un cieņas aizskaršanu, bet administratīvā procesa ietvaros šis jautājums tālāk nav risināms.

[4.3] Pieteicējs uzskata, ka viņam netika nodrošināta pienācīga veselības aprūpe.

Tiesas norādīja, ka lietā vērtējams laika periods no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim. Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatēja un secināja turpmāk norādīto.

[4.3.1] Pieteicējs uzskata, ka veselības aprūpes pakalpojumi netika nodrošināti atbilstoši Veselības aprūpes noteikumu 2.3. līdz 2.5.apakšpunkta prasībām. Pieteicēja veselības aprūpi nodrošināja cietuma Medicīnas daļas ārsti /pers. G/ un /pers. F/, kuri ir neatliekamās medicīniskās palīdzības ārsti, līdz ar to nav atbilstoši kvalificēti un nav tiesīgi nodrošināt sekundāro veselības aprūpi un nozīmēt medikamentozo ārstēšanu. Tādējādi veselības aprūpe nebija kvalitatīva un vienlīdzīga sabiedrībā pieejamajai.

[4.3.1.1] Tiesa, atsaucoties uz Pacientu tiesību likuma 5.panta pirmo un ceturto daļu, Kodeksa 78.panta pirmo daļu un trešo daļu, Veselības aprūpes noteikumu 2.punktu, secināja, ka primāri ieslodzītā veselības aprūpi nodrošina ieslodzījuma vietas medicīnas daļā un to sniedz ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, kas, vadoties no konstatētajām medicīniskajām indikācijām, arī izvērtē, vai ir pamats nosūtīt ieslodzīto veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai pie konkrētiem speciālistiem ārpus ieslodzījuma vietas, vai ieslodzītajam ir nepieciešams veikt papildu izmeklējumus, analīzes un tamlīdzīgi, kā arī to, vai ieslodzītajam ir nepieciešams nozīmēt medikamentus.

[4.3.1.2] Lai izvērtētu pieteicēja iebildumus, tiesa iepazinās ar ierakstiem pieteicēja Medicīniskajā kartē, kas attiecas uz lietā vērtējamo periodu, konstatējot, ka galvenokārt pieteicēja veselības aprūpe ir nodrošināta cietuma Medicīnas daļā, bet vienu reizi, proti, 2021.gada 27.septembrī, pieteicējs izvests uz ārstniecības iestādi ārpus cietuma uz SIA „Liepājas reģionālā slimnīca", lai saņemtu urologa konsultāciju.

Kā redzams no ierakstiem Medicīniskajā kartē, cietuma Medicīnas daļā pieteicējs pieņemts, pamatojoties uz pieteicēja aizpildītiem pieteikumiem plānveida veselības aprūpes saņemšanai. Pieņemšana notikusi tajā pašā vai nākamajā dienā pēc pieteikuma aizpildīšanas. Ārsts veicis pieteicēja apskati, fiksējis pieteicēja sūdzības, nozīmējis terapiju, tai skaitā medikamentozo ārstēšanu. Papildus tam pieteicējs izmantojis arī cietumā pieejamo palīdzību mentālās veselības uzlabošanai. Šādos apstākļos nav pamata konstatēt, ka pieteicējs cietuma Medicīnas daļā nebūtu saņēmis Veselības aprūpes noteikumu 2.3. līdz 2.5.apakšpunktā noteiktos veselības aprūpes pakalpojumus, līdz ar to tiesa nesaskatīja, ka

pieteicēja tiesības saņemt veselības aprūpi cietumā būtu aizskartas.

Tiesa norādīja, ka attiecībā uz cietuma administrācijas rīcību šīs lietas ietvaros iespējams izvērtēt tikai to, vai cietuma administrācija ir nodrošinājusi pieteicējam pieeju veselības aprūpes pakalpojumiem, bet sūdzības par to kvalitāti ir piekritīgas Veselības inspekcijai. Minēto ir atzinis arī Senāts 2016.gada 15.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1459/2016 6.punktā.

Norādītais attiecas arī uz pieteicēja minētajiem apstākļiem tiesai adresētajā iesniegumā, kur pieteicējs lūdz skaidrot, vai /pers. G/ 2022.gada 24.janvārī bija tiesīgs veikt pieteicēja apskati, neuzvilcis halātu un cimdus, kā arī nozīmēt pieteicējam attiecīgus medikamentus. Konkrētajā gadījumā tiesa ir secinājusi, ka pieteicējam veselības aprūpe cietumā ir nodrošināta, bet, ja pieteicējam ir konkrēti iebildumi par tās kvalitāti, pieteicējam ir tiesības par konkrētām veselības aprūpes epizodēm sūdzēties Veselības inspekcijā.

[4.3.1.3] Pieteicēja ieskatā neatliekamās medicīnas ārsts ir kvalificēts sniegt tikai neatliekamo medicīnisko palīdzību, nevis pieteicējam cietumā nodrošināt arī sekundāro veselības aprūpi.

Tiesa atsaucās uz Veselības aprūpes finansēšanas likuma 1.panta otrās daļas 3.punktu, Veselības aprūpes noteikumu 2.3.apakšpunktu, Ārstniecības likuma 1.panta 2.punktu, 26.panta pirmo un otro daļu, 37.panta pirmo daļu un 39.pantu. Tiesa konstatēja, ka /pers. G/ un /pers. F/ ir reģistrēti Veselības inspekcijas uzturētajā ārstniecības personu reģistrā kā ārsti, ārstu specialitāte - neatliekamās medicīnas ārsts.

Lai vispusīgi izvērtētu pieteicēja iebildumus, tiesa lūdza Veselības inspekciju sniegt viedokli par to, vai ārsts, kura specialitāte ir neatliekamās medicīnas ārsts, drīkst sniegt sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus. No Veselības inspekcijas atbildes izriet, ka neatliekamās medicīnas ārsts, pildot savus profesionālos pienākumus, gan pirmsslimnīcas etapā, gan stacionāro ārstniecības iestāžu uzņemšanas (neatliekamās medicīniskās palīdzības) nodaļā, sniedz sekundāros veselības aprūpes pakalpojumus, jo tas ietilpst viņa kompetencē.

Papildus tam tiesa konstatēja arī to, ka atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 24.marta noteikumu Nr.268 „Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu" (turpmāk – noteikumi Nr.268) 9.punktam ārsta kompetencē ir slimību diagnostika, profilakse un ārstēšana; neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana; nāves iestāšanās konstatēšana; slimības seku novērtēšana ķermeņa funkciju un struktūru, aktivitāšu un dalības līmenī un individuālā rehabilitācijas plāna izstrādāšana pārejošas un nepārejošas darbnespējas gadījumā; iedzīvotāju izglītošana par viņu veselību, citu ārstniecības personu izglītošana; līdzdalība veselības aprūpes nodrošināšanas organizēšanā.

Lai veiktu ārstniecisko darbību, ārstam ir teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas noteikumu Nr.268 10.punktā uzskaitītajos jautājumos. Tā kā /pers. G/ un /pers. F/ ir spēkā esošs ārsta sertifikāts, tiesa atzina, ka nav pamata apšaubīt, ka abiem ārstiem ir teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas minēto darbību veikšanai, līdz ar to tiesa nesaskatīja šķēršļus abiem ārstiem strādāt arī cietuma Medicīnas daļā. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka Veselības aprūpes noteikumi paredz sekundāro veselības aprūpi nodrošināt ārstniecības iestādēs arī ārpus ieslodzījuma vietas, kā arī cietumu slimnīcā, līdz ar to, ja ieslodzītajam nepieciešama specifiska veselības aprūpe, ko cietuma Medicīnas daļā nav iespējams nodrošināt, ieslodzītajam tiek nodrošināta iespēja saņemt nepieciešamo veselības aprūpi arī ārpus ieslodzījuma vietas. Kā minēts iepriekš, šāda iespēja nodrošināta arī pieteicējam. Līdz ar to tiesa prettiesisku cietuma administrācijas rīcību vērtējamajā aspektā nekonstatēja.

[4.3.2] Pieteicēja ieskatā cietumā viņam prettiesiski netika nodrošināta veselības aprūpe pie ģimenes ārsta. Pieteicējs atsaucas uz Veselības aprūpes finansēšanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu.

Tiesa neapšaubīja Veselības aprūpes finansēšanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktā minēto tvērumu, bet, tā kā pieteicējs ir ieslodzītais un atrodas ieslodzījuma vietā, primāri jāņem vērā, ka pieteicēja veselības aprūpe, turklāt bez maksas, nodrošināma atbilstoši Veselības aprūpes noteikumos noteiktajam, tātad cietuma Medicīnas daļā. Neviens normatīvais akts nenoteic, ka cietuma Medicīnas daļā obligāti jābūt ģimenes ārsta štata vietai. Tiesa uzskatīja, ka būtiski ir tas, vai pieteicējam tiek nodrošināta tieši viņam nepieciešamā veselības aprūpe. Minētajā Veselības aprūpes finansēšanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktā uzskaitīti tādi ģimenes ārsta sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi kā diagnostiskie izmeklējumi ārstniecības nodrošināšanai, kā arī ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču izrakstīšana, ko konkrētajā gadījumā pieteicējam nodrošina cietuma Medicīnas daļā strādājošie ārsti. Tiesa iepazinās ar /pers. G/ un /pers. F/ amata aprakstiem, secinot, ka minētie ārsti spēj nodrošināt ģimenes ārsta pakalpojumiem līdzvērtīgu veselības aprūpi, savukārt, ja nepieciešama specifiska veselības aprūpe, ārsti tās saņemšanu var organizēt ārpus ieslodzījuma vietas.

Tiesa atsaucās uz 25.marta lēmumā, /pers. G/ 2022.gada 9.novembra ziņojumā un Veselības inspekcijas 2022.gada 4.februāra pieteicējam sniegtajā atbildē norādīto. Ņemot vērā minēto, kā arī iepriekš konstatēto un secināto, pieteicējam nepieciešamie veselības aprūpes pakalpojumi tiek nodrošināti. Nav būtiskas nozīmes, ka veselības aprūpi nenodrošina tieši ģimenes ārsts, pakalpojumi kā tādi ir pieejami un atbilst pieteicēja vajadzībām. Nav strīda, ka pieteicējam nepieciešamības gadījumā ir iespējams saņemt gan ārstu konsultācijas, gan diagnostikas pakalpojumus, gan medikamentus. No ierakstiem pieteicēja Medicīnas kartē nav konstatējams, ka pieteicējam strīdus periodā būtu bijusi nepieciešama specifiska veselības aprūpe, kas nebūtu saņemta. Savukārt, ja pieteicēju neapmierina kāda konkrēta pakalpojuma kvalitāte, pieteicējam par to ir tiesības sūdzēties Veselības inspekcijā. Pieteicējam ir jāņem vērā, ka aizskārumam ir jābūt konkrētam, tomēr pieteicējs tā arī nav norādījis, kādu aizskārumu pieteicējam radījis apstāklis, ka pieteicēja veselības aprūpi nav nodrošinājis tieši ģimenes ārsts.

[4.3.3] Pieteicēja ieskatā arī Covid-19 saslimšanas laikā pieteicēja veselības aprūpe nebija atbilstoša. Kā norāda

pieteicējs, viņa veselības stāvoklis krasi pasliktinājās 2021.gada 29.novembrī, uz pieņemšanu /pers. G/ pieteicēju izsauca 2021.gada 1.decembrī, bet uz pieteicēja sūdzībām nereaģēja. 2021.gada 3.decembrī pieteicējam tika paziņots par saslimšanu ar Covid-19, pēc kā pieteicējs atradās karantīnā. Pieteicējs ievēro higiēnas prasības, pie pieteicēja ilgstoši nav bijuši apmeklētāji, pieteicējs pastaigās dodas reti, tomēr pieteicējs cietumā saslima ar Covid-19, līdz ar to viņa veselībai ir nodarīts būtisks kaitējums, radot tiesību uz dzīvību apdraudējumu.

Kā norādīts Latvijas Cietumu slimnīcas galvenā ārsta 2022.gada 21.marta izziņā Nr./numurs/ „Par /pers. B/ iesniegumu", pieteicēja pieteikums plānveida veselības aprūpes saņemšanai cietuma Medicīnas daļā reģistrēts 2021.gada 1.decembrī. Tajā pašā dienā cietuma Medicīnas daļas vadītājs /pers. G/ veica pieteicēja medicīnisko apskati. Pieteicējs sūdzējās par galvas sāpēm, sāpēm muskuļos, kaklā, no rīta esot bijusi temperatūra 38°C. Apskates laikā konstatēta ķermeņa temperatūra 36,8°C, plaušās nedaudz paasināta vezikulāra elpošana, Cor-72 x minūtē, TA 125/70, vēders mīksts, nesāpīgs, žāva-N. Covid-19 ātrais tests bija negatīvs. Pieteicējam noteikta diagnoze ARVI, terapijā nozīmēts lietot daudz šķidruma, tab. *Paracetamoli* pie paaugstinātas ķermeņa temperatūras un vitamīns C uz piecām dienām. Vienlaikus tika noņemta iztriepe uz Covid-19, kas nosūtīta laboratoriskai izmeklēšanai, kā rezultātā 2021.gada 3.decembrī pieteicējam apstiprināta inficēšanās ar Covid-19. Secīgi pieteicējs tika izolēts savā kamerā, izolācijas laikā pieteicējs pie ārstniecības personām nevērsās. 2021.gada 16.decembrī pieteicējam veikts atkārtots tests, kas bija negatīvs. 2022.gada 12.janvārī pieteicējs izteica vēlēšanos vakcinēties pret gripu. Minētais apliecina, ka Covid-19 infekcija pieteicējam noritēja viegli, neatgriezenisku kaitējumu veselībai neradot.

Arī tiesa no pieteicēja Medicīniskajā kartē esošajiem datiem neguva apliecinājumu pieteicēja norādītajam, ka viņa veselībai ir nodarīts būtisks kaitējums, radot tiesību uz dzīvību apdraudējumu. Kā 2022.gada 9.novembra ziņojumā norādījis /pers. G/, pandēmijas laikā cietumā Covid-19 pārslimoja aptuveni 50 ieslodzītie, to vidū pieteicējs, bet nevienam netika konstatēta smaga infekcijas gaita, komplikācijas vai nepieciešamība hospitalizēt. Pats fakts, ka pieteicējs ar Covid-19 inficējās, par cietuma administrācijas prettiesisku rīcību neliecina.

Tiesa uzskatīja par nepieciešamu uzsvērt arī pieteicēja kā pacienta līdzatbildību par savu veselības stāvokli. Lai gan pieteicējs norāda, ka viņa veselības stāvoklis krasi pasliktinājās 2021.gada 29.novembrī, pieteicējs pieteikumu plānveida veselības aprūpes saņemšanai iesniedza tikai 2021.gada 1.decembrī, kad pie ārsta tajā pašā dienā arī tika pieņemts. Līdz ar to nav konstatējama cietuma Medicīnas daļas vilcināšanās sniegt pieteicējam medicīnisko palīdzību. 2021.gada 29.novembris bija pirmdiena, līdz ar to, ja pieteicēja veselības stāvoklis patiešām krasi pasliktinājās, nav saprotams, kādēļ pieteicējs pieņemšanu pie ārsta lūdza tikai 2021.gada 1.decembrī. Apskates laikā ārsts nekonstatēja, ka pieteicēja veselības stāvoklis būtu objektīvi būtiski pasliktinājies, kā to apgalvo pieteicējs.

Tādējādi tiesa secināja, ka pieteicējam veselības aprūpe cietuma Medicīnas daļā tika nodrošināta, savukārt, ja pieteicējam ir iebildumi par sniegto veselības aprūpes kvalitāti vai pielietoto terapiju Covid-19 saslimšanas laikā, pieteicējam par to ir tiesības sūdzēties Veselības inspekcijai.

[4.4] Pieteicējs norāda, ka pieteicēja pieņemšana pie ārstniecības personām cietuma Medicīnas daļā notiek cietuma amatpersonu klātbūtnē un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm. Atbilstoši pieteicēja minētajam uzraugi atrodas ārsta kabinetā vai gaitenī pie atvērtām durvīm, kā rezultātā tiek izpausti pieteicēja dati un informācija par veselības stāvokli. Pieteicējs ir uzsvēris, ka 2022.gada 24.janvārī pieņemšanas laikā pie /pers. G/ ārsta kabinetā atradās gan cietuma uzraugs, gan ārstniecības personas – divas medmāsas –, kuru dalību apskatē pieteicējs nebija akceptējis. Pārvalde iepriekš šādu rīcību vairākkārt ir atzinusi par prettiesisku. Valmieras cietumā un Daugavgrīvas cietumā pieņemšana notiek bez ārstniecībā neiesaistītu personu klātbūtnes.

Vērtējot, vai laika periodā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatēja un secināja turpmāk norādīto.

[4.4.1] Tiesa no ierakstiem pieteicēja Medicīniskajā kartē konstatēja, ka strīdus periodā pieteicējs pieņemšanā cietuma Medicīnas daļā pie ārstiem /pers. G/ un /pers. F/ bijis 15 reizes, proti, 2021.gada 4.februārī, 2.martā, 27.aprīlī, 11.maijā, 22.jūlijā, 3.augustā, 16.septembrī, 28.septembrī, 4.novembrī, 30.novembrī, 1.decembrī, 16.decembrī, 2022.gada 6.janvārī un 24.janvārī.

Tiesa atsaucās uz Pacientu tiesību likuma 5.panta septīto daļu, 10.panta pirmo un otro daļu, kā arī Eiropas Padomes Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai norādīto, secinot, ka cietuma amatpersonas klātbūtne izmeklējuma laikā var tikt attaisnota, ja ir konstatējami apstākļi, kas pamato šādu nepieciešamību. Tādējādi, lai gan nav apšaubāms ārstniecībā iesaistīto personu pienākums ārstniecības procesā nodrošināt pacienta tiesības uz konfidencialitāti, Pacientu tiesību likumā noteiktās pacienta tiesības var tikt ierobežotas, ja tas noteikts citos likumos vai tas nepieciešams leģitīma mērķa sasniegšanai.

Konkrētajā gadījumā bez ievērības nav atstājams tas, ka pieteicējs ir ieslodzītais, kurš izcieš sodu slēgtajā cietumā un kura uzraudzība īstenojama atbilstoši Kodeksa 50.$^4$ panta otrajā daļā noteiktajam, ka slēgtajos cietumos tiek nodrošināta notiesāto pastiprināta apsardze un maksimāla uzraudzība. Līdz ar to tiesa neapšaubīja cietuma administrācijas pienākumu nodrošināt ieslodzīto uzraudzību un pieļauj, ka atsevišķos gadījumos, kad varētu būt paredzams ārstniecības personu apdraudējums no ieslodzītā puses, būtu pieļaujama situācija, ka uzraugs pieņemšanas laikā atrodas tuvumā, lai nepieciešamības gadījumā reaģētu. Tomēr tāda situācija būtu pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā, to arī attiecīgi pamatojot, jo nav pieļaujama situācija, ka Kodeksā noteiktais automātiski prevalētu pār Pacientu tiesību likumā noteiktajām pacienta tiesībām, neveicot attiecīgu izvērtējumu un tiesību samērošanu.

[4.4.2] Lietā nav strīda un nav jāpierāda fakts, ka pieņemšana cietuma Medicīnas daļā notiek pie atvērtām ārsta kabineta durvīm, atsevišķos gadījumos uzraugam atrodoties pat ārsta kabinetā. Pārvalde un cietuma administrācija to

nenoliedz, šādu rīcību pamatojot ar nepieciešamību nodrošināt drošību. Tomēr šāda situācija bez individuāla izvērtējuma nav pieļaujama. Tāpēc ir pārbaudāms, vai attiecībā uz pieteicēju šāds izvērtējums ir veikts un vai viņa uzraudzība Medicīnas daļā bija attaisnojama.

Ievērojot 25.marta lēmumā pausto apgalvojumu, ka pieteicējs atrodas to ieslodzīto sarakstā, kuriem ir nosliece uz bēgšanu un uzbrukumu, tiesa lūdza cietuma administrācijai skaidrojumu šādam apgalvojumam. Cietuma administrācija atbildē norāda, ka, atrodoties ieslodzījumā, pieteicējs ņemts kontrolē par nosliecēm uz ekscesiem, proti, suicīdu Valmieras cietumā un uzbrukumu Olaines cietumā. Ieslodzīto ar noslieci uz dažādiem ekscesiem kontroles kārtība ir domāta tam, lai ieslodzītais nenodarītu kaitējumu sev un apkārtējiem, nepieļautu pašsakropļošanos, uzbrukumu pārvaldes amatpersonām, bēgšanu.

Lai precizētu cietuma administrācijas norādīto, tiesa lūdza pārvaldi iesniegt informāciju par pieteicēja veikto uzbrukumu Olaines cietumā. Pārvaldes atbildē norādīts, ka pieteicējs 2020.gada 27.janvārī no cietuma tika pārvests uz Olaines cietumu, lai ārstētos, un tajā pašā dienā pieteicējs pieļāva divus disciplīnas pārkāpumus, proti, etapa pieņemšanas laikā pieteicējs uzvedās nepieklājīgi ar Olaines cietuma darbiniekiem, uz aizrādījumu šo uzvedību pārtraukt reaģēja agresīvi, lietojot lamuvārdus un izsakot dažāda rakstura draudus; vēlāk, pieejot pie pieteicēja palātas un lūdzot sniegt paskaidrojumu par iepriekš izdarīto pārkāpumu, pieteicējs reaģēja agresīvi, lietojot lamuvārdus, kā arī Olaines cietuma amatpersonas virzienā meta savu tējas krūzi, kas, atsitoties pret kameras durvju restēm, saplīsa, nenodarot miesas bojājumus amatpersonai; vairākkārtējas prasības pārtraukt disciplīnas pārkāpumu pieteicējs ignorēja. Līdz ar to 2020.gada 31.janvārī pieteicējs tika ņemts uzskaitē ar noslieci uz uzbrukumu, kas fiksēts arī personas uzskaites kartītē. Secīgi arī cietumā atbilstoši pārvaldes 2007.gada 28.februāra kārtībai Nr.1/12-1.kārt „Apcietināto un notiesāto uzraudzības kārtība ieslodzījuma vietās" (turpmāk – Uzraudzības kārtība) noteiktajam pieteicējs iekļauts 2022.gada 1.jūnija Diennakts uzraudzības norīkojumā Nr.152/1.

Papildus tiesa lūdza pārvaldi sniegt arī informāciju par to, vai pieteicējs kādreiz tieši cietuma Medicīnas daļā ir uzvedies agresīvi; vai ir veikts izvērtējums par nepieciešamību pieteicēju uzraudzīt cietuma Medicīnas daļas apmeklēšanas laikā; vai pieteicēja psiholoģiskais raksturojums pieļauj spontānas agresijas iespēju. Pārvalde, atbildot uz minēto, iesniedza nevis savu vērtējumu minētajam, bet tikai cietuma administrācijas jau iepriekš sniegto informāciju, kas papildināta ar norādi, ka ieslodzītā ņemšana kontrolē nekādā veidā nepasliktina ieslodzītā stāvokli, kā arī netiek papildus ierobežotas ieslodzītā likumā noteiktās tiesības. Vienlaikus atbilstoši cietuma administrācijas norādītajam, ja Medicīniskajā kartē nav fiksēts tas, ka pieteicējs attiecībā pret ārstniecības personām ir uzvedies agresīvi, tas nozīmē, ka šādas informācijas nav.

/pers. G/ 2022.gada 9.novembra ziņojumā norādījis, ka pieteicējs atrodas to ieslodzīto sarakstā, kuriem ir nosliece uz bēgšanu un uzbrukumu, līdz ar to nevarot izslēgt, ka dažas pieņemšanas notikušas pie atvērtām kabineta durvīm, ļaujot uzraugam veikt vizuālu kontroli. Savukārt cietuma Uzraudzības daļas uzraugs /pers. AP/ 2022.gada 24.februāra ziņojumā, pamatojot savu klātbūtni ārsta kabinetā pieņemšanas laikā, norādīja, ka, lai nodrošinātu pieteicēja kontroli un nepieļautu bēgšanu, uzbrukumu, ķīlnieku sagrābšanu, uzraugs veica uzraudzību klātienē. Uzraudzības kārtība ieslodzījuma vietās nosaka, ka no kamerām izvestos ieslodzītos nedrīkst atstāt bez uzraudzības.

Papildus jau minētajam, lai pamatotu to, ka pieteicējs ir bīstams un tādēļ papildus uzraugāms, pārvalde iesniegusi tiesai informāciju par pieteicēja sodāmību, no kuras konstatējams, ka pieteicējs ir notiesāts par Krimināllikuma 116.pantā (par citas personas tīšu prettiesisku nonāvēšanu (slepkavība)), 130.panta otrajā daļā (par viegla miesas bojājuma tīšu nodarīšanu), 175.panta pirmajā daļā (par svešas kustamas mantas slepenu vai atklātu nolaupīšanu (zādzība)), 176.panta otrajā daļā (par laupīšanu, ja tā izdarīta ievērojamā apmērā vai ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja tā izdarīta, iekļūstot transportlīdzeklī, dzīvoklī vai citā telpā, vai ja tā izdarīta no glabātavas vai ietaises, kas savieno glabātavas, kā arī par transportlīdzekļa laupīšanu), 193.panta otrajā daļā (par sveša finanšu instrumenta vai maksāšanas līdzekļa nolaupīšanu, iznīcināšanu, bojāšanu vai nelikumīgu izmantošanu, vai par nolaupīta maksāšanas līdzekļa iegūšanu, glabāšanu, pārvietošanu vai izplatīšanu), 253.[1] panta pirmajā daļā (par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu vai pārsūtīšanu realizācijas nolūkā vai par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu realizēšanu) un 309.panta otrajā daļā (par narkotisko, psihotropo vielu, sprāgstošo vielu, ieroču vai munīcijas nodošanu personām, kuras ievietotas īslaicīgās aizturēšanas vai ieslodzījuma vietās, vai saņemšanu no šādām personām) paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Tāpat pārvalde, pamatojot viedokli, ka pieteicējs ir uzskatāms par bīstamu personu gan attiecībā pret ieslodzītajiem, gan cietuma personālu, atsaukusies uz cietuma Drošības un tiesu nolēmumu izpildes daļas priekšnieka /pers. AR/ un cietuma Resocializācijas daļas vecākās inspektores /pers. AC/ 2022.gada 7.janvāra ziņojumiem, norādot, ka no šiem ziņojumiem redzams, ka pieteicējs attiecībā pret cietuma amatpersonām un personālu izturējās agresīvi, impulsīvi un ar necieņu, paceļot balsi un apvainojot.

Savukārt pieteicējs norādījis, ka nav saukts pie krimināltatbildības par Krimināllikuma 269.pantā (uzbrukums varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai), 310.pantā (bēgšana no īslaicīgās aizturēšanas un ieslodzījuma vietas) vai 311.pantā (uzbrukums ieslodzījuma vietā) paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanu, līdz ar to pieteicēja ieskatā pārvaldei nav pamata apgalvot, ka pieteicējs atrodas cietumā pastiprināti uzraugāmo ieslodzīto sarakstā un tādēļ būtu pastiprināti uzraugāms. Šādi pārvalde atsaucas uz faktiem, kas nav minēti 25.marta lēmumā. Turklāt pieteicēja medicīniskajā dokumentācijā nav ierakstu, ka pieteicējam būtu bijuši konflikti ar personālu cietuma Medicīnas daļā. Pārvalde nav arī iesniegusi pieteicēja uzvedības izvērtējumu. Turklāt pārvaldes norādītajam nav nozīmes, jo pie atvērtām durvīm cietuma Medicīnas daļā tiek pieņemti visi ieslodzītie, neskatoties uz to, ka iepriekš šāda rīcība jau ir atzīta par prettiesisku. Tiesa nepiekrita pieteicējam, ka, lai ieslodzīto varētu iekļaut attiecīgajā sarakstā, tam būtu jābūt sauktam pie krimināltatbildības pēc pieteicēja minētajiem Krimināllikuma pantiem, jo priekšnoteikumus pastiprinātai uzraudzībai un esībai attiecīgajā sarakstā

noteica Uzraudzības noteikumi. Turklāt tiesa šajā lietā nevērtēja, vai pieteicēja esība attiecīgajā sarakstā ir pamatota.

Tiesa uzskatīja, ka minētais kopumā raksturo pieteicēju un pastiprina iespēju, ka pieteicējs varētu izturēties agresīvi, tāpēc, lai arī tiesai nav šaubu, ka vērtējamajā periodā cietumā bez individuāla izvērtējuma veikšanas pie atvērtām durvīm tiek pieņemti visi ieslodzītie, nav pamata apgalvot, ka atsevišķos gadījumos, rūpējoties par Medicīnas daļas personāla drošību, pieļaujama ieslodzītā pastiprināta uzraudzība.

[4.4.3] Par pieņemšanas pie ārstniecības personām apstākļiem cietuma Medicīnas daļā pieteicējs 2022.gada 8.februāra iesniegumā sūdzējies arī Veselības inspekcijai. Tiesa, atsaucoties uz Veselības inspekcijas 2022.gada 4.februāra atbildē pieteicējam norādīto, secināja, ka Veselības inspekcijas ieskatā attiecīgajos apstākļos pieņemšana pie ārstniecības personām uzraugu klātbūtnē ir attaisnojama.

[4.4.4] Tiesa, atsaucoties uz Rīgas Centrālcietuma administrācijas, Valmieras cietuma administrācijas, Daugavgrīvas cietuma administrācijas un Olaines cietuma administrācijas sniegto informāciju par pieņemšanas pie ārstniecības personām praksi, secināja, ka vispārīgi ieslodzītie pieņemšanas laikā pie ārstniecības personām netiek vizuāli uzraudzīti, ja vien to neprasa īpaši apstākļi, lai nodrošinātu drošību. Iegūtā informācija liecina, ka katrs gadījums tiek izvērtēts individuāli, kas atbilst gan normatīvajam regulējumam, gan cilvēktiesību principiem, kā arī ir samērīgi ar nepieciešamību nodrošināt drošību no vienas puses un ieslodzītā tiesības no otras puses.

[4.4.5] Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019.gada 19.marta sprieduma lietā *Bigović v. Montenegro* (pieteikums Nr.48343/16) 172. un 173.punktā vērtētā situācija tiešā veidā gan nevar tikt attiecināta uz izskatāmo lietu, jo vērtētajā gadījumā ieslodzītais ārstniecības pakalpojumus saņēma ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas, kur piemērojams atšķirīgs tiesiskais regulējums un papildu uzraudzība var būt attaisnojama, lai neapdraudētu ārstniecības personas, kuras ikdienā nenodrošina veselības aprūpes pakalpojumus ieslodzītajiem, kā arī novērtu iespējamību, ka ieslodzītais mēģinātu bēgt. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka nevajadzētu iejaukties medicīnas informācijas konfidencialitātē, ja vien tas lietas īpašajos apstākļos nav nepieciešams, kas vēlreiz norāda uz nepieciešamību veikt individuālu katras situācijas izvērtējumu.

Ņemot vērā pārvaldes iesniegto informāciju, kas raksturo pieteicēju, tiesa uzskatīja, ka cietumam varētu būt bijis pamats veikt pieteicēja pastiprinātu uzraudzību. Turklāt jāņem vērā, ka pieteicējs nav izteicis pretenzijas par pieņemšanas apstākļiem Medicīnas daļā.

[4.4.6] Izvērtējusi visu minēto savstarpējā kopsakarā, tiesa cietuma administrācijas rīcību, laika periodā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim pieņemot pieteicēju pie ārstniecības personām pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm vai klātesot ar ārstniecības procesu nesaistītām personām, neatzina par prettiesisku.

[4.5] Pieteicēja ieskatā cietuma administrācija, veicot pieteicēja personas datu apstrādi saistībā ar ziņu par saņemto korespondenci reģistrāciju žurnālos, ir rīkojusies prettiesiski. Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā un papildus tiesai iesniegtajos iebildumos norāda, ka cietuma administrācija informāciju par pieteicēju un korespondences nosūtītājiem fiksē reģistrācijas žurnālos, kas tiek uzrādīti visiem ieslodzītajiem, kuri saņem korespondenci, speciāli atklājot un izplatot gan pieteicēja, gan citu ieslodzīto, kā arī korespondences nosūtītāju datus un korespondences noslēpumu.

Vērtējot minēto, tiesa konstatēja, ka atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai laika posmā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 3.februārim (*lai gan lietā vērtējams periods līdz 2022.gada 24.janvārim*, tiesas piezīme) pieteicējs no privātpersonām ir saņēmis 35 vēstules, no tām sešas vēstules bijušas ierakstītas, savukārt no valsts iestādēm pieteicējs saņēmis piecas vēstules. Korespondences apriti cietuma regulē pārvaldes 2020.gada 2.aprīļa iekšējie noteikumi Nr.1.10-n-4 „Apcietināto un notiesāto personu korespondences pārbaudes, aizturēšanas, izsniegšanas, nosūtīšanas un informācijas par ieslodzītā korespondenci, kas pakļauta pārbaudei, fiksēšanas kārtība ieslodzījuma vietās" (turpmāk – Korespondences noteikumi). Korespondence ieslodzītajam tiek izsniegta pret parakstu reģistrētā ierakstītās korespondences aprites žurnālā (turpmāk – korespondences žurnāls), kur tiek fiksēti dati par korespondences nosūtītāju, proti, vārds, uzvārds, adrese, pasta piešķirtais numurs. Strīdus periodā pieteicējs korespondences žurnālā ir parakstījies sešas reizes. Brīdī, kad ieslodzītais parakstās korespondences žurnālā par ierakstītas korespondences saņemšanu, citu ieslodzīto ieraksti tiek aizklāti ar papīra lapu. Kopš 2022.gada 22.februāra ieslodzītie par ierakstītas korespondences saņemšanu no privātpersonām vairs neparakstās, bet, saņemot korespondenci no valsts un pašvaldību institūcijām, ieslodzītie parakstās uz individuālas korespondences saņemšanas uzskaites lapas.

Tiesa neapšaubīja, ka cietuma administrācijai ir bijusi nepieciešamība uzturēt korespondences žurnālu, jo pretējā gadījumā, ja pastāvētu strīds par korespondences izsniegšanu un saņemšanu, to nevarētu pierādīt un pastāvētu varbūtība šādu situāciju no ieslodzītā puses izmantot ļaunprātīgi. Cietuma administrācijai šāds pienākums attiecībā uz ierakstītiem sūtījumiem izriet arī no Pasta likuma 1.panta 6.punkta, lai pierādītu korespondences izsniegšanu. Turklāt korespondenci reģistrē ne tikai cietuma administrācija, bet arī valsts pārvaldes iestādes un tiesas ir izveidojušas lietvedības sistēmas šādu datu uzkrāšanai, kas nepieciešams efektīvai darbības nodrošināšanai.

No pārvaldes iesniegtajiem izrakstiem no korespondences žurnāla, kur fiksētas sešas pieteicējam izsniegtās ierakstītās vēstules, redzams, ka korespondences žurnālā norādīts nosūtītāja vārds, uzvārds, adrese un pasta piešķirtais sūtījuma numurs, pieteicēja vārds, uzvārds, korespondences izsniegšanas datums un pieteicēja paraksts. Ja pat kāds cits ieslodzītais, parakstoties par korespondences saņemšanu, nejauši ieraudzītu reģistrēto informāciju, tiesa neuzskatīja, ka tādā veidā pieteicējam varētu tikt nodarīts būtisks kaitējums. Arī pieteicējs uz to nav norādījis un nav pamatojis savu tiesību iespējamo aizskārumu.

Tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka citi ieslodzītie ir uzzinājuši sievas un māsas adresi, taču konkrēti pierādījumi par to nav iesniegti.

Tiesa arī nevarēja piekrist pieteicējam, ka korespondences žurnāls varēja tikt uzrādīts visiem ieslodzītajiem, kuri tajā parakstījās, speciāli atklājot un izplatot reģistrēto informāciju. Pieteicējs nav norādījis nevienu konkrētu faktu vai informāciju, kuru pats būtu uzzinājis, parakstoties par saņemto korespondenci, līdz ar to pieteicēja norādītais nav ticams. Tāpat tiesa nesaskatīja saprātīgu iemeslu, kādēļ cietuma administrācija būtu ieinteresēta šādi rīkoties. Papildus tiesa atzinīgi vērtēja veidu, kā cietuma administrācija jau pēc lietā vērtējamā perioda organizē no valsts un pašvaldību institūcijām saņemtās korespondences izsniegšanu ieslodzītajiem, nodrošinot iespēju ieslodzītajiem parakstīties par korespondences saņemšanu uz individuālas korespondences saņemšanas uzskaites lapas, kas izslēdz iespēju, ka attiecīgā informācija nejauši varētu tikt izpausta citam ieslodzītajam.

[4.6] Pieteicēja ieskatā cietuma administrācija pieļauj ieslodzīto neformālās hierarhijas pastāvēšanu cietumā, kas vērtējama kā prettiesiska faktiskā rīcība.

Pieteicējs norāda, ka cietuma administrācija dalībā ar cietuma Drošības un tiesiskā nodrošinājuma daļas amatpersonām atbalsta ieslodzīto neformālās hierarhijas pastāvēšanu cietumā, sekmē noziedzīgo darbību un uzkūda organizētās grupas līderus tiem ieslodzītajiem, kuri aizsargā savas tiesības pret cietuma administrācijas prettiesiskām darbībām. Ieslodzītie, kuri minēto neatbalsta, tiek izstumti no ieslodzīto kopīgajiem pasākumiem. Pastāvošās hierarhijas dēļ pieteicējs arī reti apmeklē pastaigu laukumu, jo pastaigas laikā bieži jādzird hierarhijas līderu emocionālā vardarbība pret citiem ieslodzītajiem.

Savukārt cietuma administrācija norādījusi, ka nevar sniegt paskaidrojumus par pieteicēja nepatiesajiem un subjektīvajiem apgalvojumiem, bet var norādīt, ka pieteicēja nepatiesie apgalvojumi ir vērsti uz cietuma administrācijas darba dezorganizēšanu. Pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar iesniegumiem par savas drošības apdraudējumu, arī cietuma administrācijai nav informācijas, ka pieteicējs būtu fiziski vai emocionāli apdraudēts vai aizskarts no citu ieslodzīto puses. Cietuma administrācija neatbalsta ieslodzīto neformālo hierarhiju vai subkultūru.

Tiesa, atsaucoties uz Senāta 2019.gada 15.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-182/2019, A420223015, 8.punktu, norādīja, ka tieši cietuma administrācijai ir pienākums radīt cietumā atbilstošu vidi un rūpēties par to, lai cietumā valdītu tāda kārtība, kas neapdraud ieslodzītos ne fiziski, ne emocionāli. Pieteicējs rakstveidā nav minējis konkrētus faktus, kas liecinātu par ieslodzīto neformālās hierarhijas pastāvēšanu cietumā un tās izpausmēm, savukārt tiesas sēdē pieteicējs skaidroja, ka cietuma administrācija šo hierarhiju atbalsta, piemēram, neļaujot pieteicējam cietumā strādāt.

Tiesa pieļāva, ka arī cietumā, tāpat kā visās ieslodzījuma vietās, kur ir slēgta vide, starp ieslodzītajiem var veidoties tai skaitā konfliktējošas attiecības, tomēr pieteicēja minētais ticami nenorāda uz iespējamību, ka būtu apdraudēta tieši pieteicēja fiziskā drošība vai garīgā labklājība. Pat gadījumā, ja cietumā arī ir konstatējamas pieteicēja norādītās attiecības, pieteicējam nav subjektīvu tiesību risināt citu ieslodzīto vai ieslodzīto un cietuma administrācijas savstarpējās attiecības. Nav apliecinājuma tam, ka cietuma administrācija atbalstītu hierarhiskas attiecības ieslodzījuma vietā, kas būtu vērstas tieši pret pieteicēju. Minēto nepierāda un pieteicēja aizskārumu nerada arī pieteicēja iesniegtā sarakste un norādītais attiecībā uz citu ieslodzīto viedokli par šādu hierarhiju cietumā. Savukārt, ja pieteicējam ir informācija par to, ka cietuma administrācija atbalsta vai piedalās noziedzīga rakstura darbībās, pieteicējam ir tiesības par tām ziņot tiesību aizsardzības iestādēm, nevis administratīvajai rajona tiesai, kuras kompetencē nav to vērtēt šādā aspektā.

Tiesa neuzskatīja, ka pieteicēja norādītais par darba nenodrošināšanu cietumā būtu saistāms ar hierarhijas atbalstīšanu, jo jāņem vērā, ka darba iespējas cietumā ir ļoti ierobežotas un daudziem ieslodzītajiem nav iespējams nodrošināt iespēju strādāt. Vienlaikus tiesa neapšaubīja cietuma administrācijas pienākumu aktīvi rīkoties, lai nepieļautu hierarhiskas attiecības starp ieslodzītajiem un no tām izrietošus ieslodzīto tiesību pārkāpumus.

[4.7] Pieteicējs uzskata, ka cietuma administrācija nav garantējusi pieteicējam tiesības uz resocializāciju, ir pieteicēju pazemojusi, kā arī nav nodrošinājusi konfidencialitāti. Vērtējot cietuma administrācijas rīcību pieteicēja resocializācijas procesā laika periodā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim, tiesa konstatēja un secināja turpmāk norādīto.

[4.7.1] Pieteicējs norāda, ka, neskatoties uz resocializācijas plānā norādīto, cietuma administrācija nav piedāvājusi pieteicējam apmeklēt cietumā organizētos kultūras, mākslas, pašdarbības, sporta pasākumus, kā arī ģimenes dienas. Cietumā nav kapelāna, kā arī cietumā vairs nestrādā psiholoģe /pers. AT/, līdz ar to pieteicējam netiek nodrošināta iespēja saņemt garīgo un psiholoģisko aprūpi, savukārt kontaktēties ar vietā piedāvāto /pers. AU/ pieteicējs neuzskata par iespējamu, jo viņa bez ārsta prakses sertifikāta viena darba laika ietvaros sniedz gan radiologa, gan psihologa pakalpojumus.

Tiesa, atsaucoties uz Kodeksa 61.$^{3}$ pantu, 61.$^{5}$ panta pirmo un otro daļu, Ministru kabineta 2013.gada 9.aprīļa noteikumu Nr.191 „Notiesātā resocializācijas īstenošanas kārtība" 12. un 14.punktu, secināja, ka noteikt resocializācijas vajadzības atbilstoši veiktajam izvērtējumam ir cietumā strādājošo resocializācijas amatpersonu kompetencē.

[4.7.1.1] Tiesa atsaucās uz 2020.gada 11.novembrī un 2021.gada 11.oktobrī sastādītajiem pieteicēja resocializācijas plāniem, psihologa sastādīto sadarbības pārskatu un cietuma administrācijas sniegto informāciju. Tiesa atzina, ka nevar noliegt, ka pieteicēja resocializācijas plāni nav izpildīti tieši tā, kā sākotnēji paredzēts, piemēram, kā jau iepriekš konstatēts, sarunas ar cietuma Resocializācijas daļas vecāko inspektoru nav notikušas tik bieži, kā plānos tika paredzēts. Tiesa uzskatīja, ka sekmīgs resocializācijas process nav iespējams bez aktīvas un uz resocializācijas mērķu sasniegšanu vērstas pašas ieslodzītās personas iesaistes. Konkrētajā gadījumā pieteicēja pilnvērtīga dalība nav konstatējama, jo pieteicējs, cietumā mainoties psihologam, tikai sev vien zināmu iemeslu dēļ nevēlējās to apmeklēt. Tāpat no lietā kopumā paustā konstatējama pieteicēja negatīva attieksme pret cietuma Resocializācijas daļas vecāko inspektori /pers. AC/, ar ko, iespējams, skaidrojams sarunu trūkums. Vienlaikus pozitīvi vērtējams tas, ka pieteicējam regulāri tiek nodrošināta iespēja lietderīgi pavadīt brīvo laiku, darbojoties cietuma radošajā darbnīcā. Papildus pozitīvi vērtējams arī tas, ka cietumā tika risināta pieteicēja atkarības problēma, laikā no 2022.gada 20.janvāra līdz 24.augustam nodrošinot pieteicējam 12 individuālās sarunas ar Liepājas Atkarību profilakses centra brīvprātīgo. Līdz ar to tiesa secināja, ka cietuma

administrācija iespēju robežās ir rīkojusies, lai īstenotu pieteicēja resocializāciju, un cietuma administrācijas prettiesiska rīcība nav konstatējama.

Papildus tiesa iepazinās ar pieteicēja minēto Valsts kontroles revīzijas ziņojumu „Valsts īstenoto notiesāto personu resocializācijas pasākumu efektivitāte". Pieteicēja ieskatā tajā minētais norāda uz to, ka resocializācijas process nav efektīvs. Tiesa piekrita, ka resocializācijas sistēma kopumā ieslodzījuma vietās būtu uzlabojama un daudz kas ir atkarīgs tieši no valsts resursiem un finansiālajām iespējām, tomēr attiecībā uz pieteicēju šāds secinājums nav par pamatu, lai atzītu, ka cietumā pieteicēja tiesības uz resocializāciju netika nodrošinātas. Lai arī pieteicēja resocializācijas plānos minētie pasākumi nav izpildīti pilnā apmērā, tomēr cietuma administrācija pieteicējam kopumā ir nodrošinājusi iespēju resocializācijas pasākumus īstenot, iesaistot pieteicēju atsevišķos pasākumos, nodrošinot pieteicējam iespēju nodarboties ar radošo darbību, sarunāties ar resocializācijas inspektoru, risināt atkarības problēmu. Vienlaikus vērā ņemama arī pieteicēja līdzatbildība, jo tieši pats pieteicējs nevēlējās apmeklēt cietumā esošo psiholoģi /pers. AU/, lai gan racionāls pamats šādai pieteicēja attieksmei nebija saskatāms.

[4.7.1.2] Pieteicējs arī norāda, ka viņam netika nodrošināta iespēja strādāt un mācīties. Pieteicēja resocializāciju nesekmē arī cietuma ģeogrāfiski neizdevīgā atrašanās vieta, kas pieteicēja tuviniekiem apgrūtina pieteicēja apmeklēšanu.

[4.7.1.2.1] Tiesa, atsaucoties uz Kodeksa 13.[1] pantu, norādīja, ka pārvaldes priekšnieka lēmums par ieslodzītā ievietošanu konkrētā ieslodzījuma vietā ir iekšējs lēmums, kas saistīts ar ieslodzījuma vietas iekšējās organizācijas jautājumiem, kas nozīmē, ka pieteicējam pēc būtības nav tiesību iebilst izvietošanai tieši cietumā, tai skaitā tiesību uz resocializāciju kontekstā, ja vien pieteicējam šāds lēmums nerada būtisku cilvēktiesību aizskārumu.

Lai gan pieteicējs uzskata, ka cietuma ģeogrāfiski neizdevīgā atrašanās vieta nesekmē pieteicēja resocializāciju, jo pieteicēja tuviniekiem esot apgrūtināta pieteicēja apmeklēšana, tiesa uzskatīja, ka šāds apstāklis pieteicējam būtisku cilvēktiesību aizskārumu konkrētajā gadījumā nerada. Tiesa atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2014.gada 23.oktobra sprieduma lietā „Vintman v. Ukraine", iesniegums Nr.28403/05, 78.punktu, Senāta 2010.gada 21.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-982/2010 10.punktu.

Saskaņā ar Kodeksa 50.[4] panta devītās daļas 1.punktā (*redakcijā no 2021.gada 19.janvāra līdz 2022.gada 3.februārim*) noteikto notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, kā pieteicējs, ir tiesības izmantot gadā trīs ilgstošās satikšanās – no sešām līdz divpadsmit stundām un četras īslaicīgas satikšanās – no vienas stundas līdz divām stundām. Atbilstoši cietuma Resocializācijas daļas vecākās inspektores /pers. AC/ sniegtajai informācijai pieteicējs uztur kontaktus ar tuviniekiem, sarakstās, sazvanās. Cietumā tuvinieki pieteicēju 2021.gada 10.oktobrī apmeklēja ilgstošās satikšanās ietvaros. Tiesa uzskatīja, ka tikšanās klātienē nav vienīgais ģimenes saišu uzturēšanas veids. Kā minēts, pieteicējs kontaktus ar tuviniekiem galvenokārt uztur sarakstoties un sazvanoties. Turklāt, lai gan tiesa pēc būtības piekrita, ka attiecību ar ģimeni uzturēšana kā faktors var kalpot ieslodzīto, tai skaitā arī pieteicēja resocializācijas procesā, tas nav iekļauts Kodeksa 61.[3] pantā noteikto notiesāto sociālās rehabilitācijas līdzekļu sarakstā, līdz ar to tiesa detalizētāk šo jautājumu nevērtēja pieteicēja tiesību uz resocializāciju kontekstā.

[4.7.1.2.2] Nav noliedzams, ka saskaņā ar Kodeksa 61.[3] pantā noteikto izglītošana un iesaistīšana sabiedriski lietderīgā nodarbināšanā ir notiesāto sociālās rehabilitācijas līdzekļi, tomēr noteikt resocializācijas vajadzības atbilstoši veiktajam izvērtējumam ir cietumā strādājošo resocializācijas amatpersonu kompetencē.

Lietā vērtējamajā periodā spēkā esošajos resocializācijas plānos pieteicējam netika paredzēta nepieciešamība iesaistīties izglītības procesā vai tikt nodarbinātam. Līdz ar to šajā aspektā nav secināms, ka cietuma administrācija nenodrošina pieteicējam sastādīto resocializācijas plānu izpildi.

Vienlaikus patiesībai neatbilst pieteicēja norādītais, ka iespēja mācīties vispār nav tikusi nodrošināta, jo, kā fiksēts resocializācijas plānā, pieteicējs bija iesaistīts tālākizglītības programmā „Enerģētika un elektrotehnika", 2021.gada 8.jūnijā iegūstot profesionālās izglītības kvalifikāciju „Elektromontieris". Vienlaikus konstatējams, ka 2021.gada 10.augustā cietuma administrācija saņēma pieteicēja 2021.gada 10.augusta iesniegumu ar lūgumu atļaut apmeklēt galdniecības kursus. 2021.gada 3.augustā pieteicējs uz iesnieguma uzrakstījis, ka jautājums izskaidrots.

Tiesa, atsaucoties uz Kodeksa 64.panta pirmo daļu un Senāta 2014.gada 29.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-1118/2014 11.punktu, norādīja, ka ieslodzītajam nav subjektīvu tiesību pieprasīt, lai cietuma administrācija nodrošinātu iespēju ieslodzītajam iesaistīties jebkurā izglītības procesā.

Tāpat tiesa norādīja, ka pieteicējam nav subjektīvo tiesību pieprasīt, lai cietumā viņam tiktu nodrošināta iespēja strādāt. Tiesa atsaucās uz Senāta 2007.gada 7.novembra lēmuma Nr.SKA-576/2007 11.punktu. Tas gan neizslēdz pieteicējam tiesības to lūgt, kas tad secīgi ir vērtējams, izsverot pieteicēja piemērotību attiecīgajam darbam un faktiskās iespējas cietumā darbu nodrošināt.

Tiesa secināja, ka pieteicējs ir lūdzis iespēju strādāt un tas ir ticis vērtēts, proti, 2022.gada 3.janvārī cietuma administrācija saņēma pieteicēja 2022.gada 2.janvāra iesniegumu ar lūgumu rast iespēju pieteicējam cietumā strādāt jebkura veida atmaksātu darbu, piemēram, par veļas pārzini, uz ko cietuma administrācija 2022.gada 26.janvārī sniedza pieteicējam atbildi, kurā norādīja, ka iesnieguma izskatīšanas periodā cietumā radās vakance saimnieciskajā apkalpē – virtuves darbinieka amatā. Izvērtējot ieslodzīto kandidatūras vakantajam amatam, tiek ņemta vērā notiesātā uzvedība soda izciešanas laikā, pieļautie disciplīnas pārkāpumi, iepriekšējā darba pieredze, izglītība un piedalīšanās resocializācijas procesā. Izskatot pieteicēja kandidatūras atbilstību cietuma saimnieciskās apkalpes virtuves darbinieka amatam un veicamajiem darba pienākumiem, cietuma administrācija konstatēja, ka pieteicēja kandidatūra nav atbilstoša. Citu vakantu amatu saimnieciskajā apkalpē pašlaik nav, kā arī tuvākajā laikā brīvas vakances netiek plānotas.

Šādā situācijā cietuma administrācijai bija tiesības rīkoties kā ikvienam darba devējam, kurš izvērtē vairāku personu kandidatūras attiecīgajam darbam. Ievērojot, ka pieteicējam nav subjektīvu tiesību uz garantētu nodarbinātību cietumā un notiesāto iespējas strādāt ir ierobežotas un atkarīgas no konkrētajā ieslodzījuma vietā esošajām iespējām, tiesa detalizētāk šo jautājumu nevērtēja.

[4.7.2] Pieteicējs norāda, ka 2022.gada 7.janvārī sarunājās ar /pers. AC/ un /pers. AR/. Sarunas laikā amatpersona (*pieteicējs nav norādījis, kura amatpersona, bet tālāk no apstrīdēšanas iesnieguma konstatējams, ka tas bijis /pers. AR/*, tiesas piezīme), iespējams, ar nolūku novest pieteicēju līdz pašnāvībai piedāvāja pieteicējam ziepes strikšķim, kurā pakārties, piebilstot, ka strikši gan nedošot. Tāpat /pers. AC/, demonstrējot personisku vēlmi pieteicēju sodīt par nodarījumu, par kuru pieteicējs notiesāts, norādīja pieteicējam, lai viņš sēž un domā, par ko viņš šeit atrodas. Pieteicēja ieskatā minētais ir godu un cieņu aizskarošs.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma Drošības un tiesu nolēmumu izpildes daļas priekšnieka /pers. AR/ 2022.gada 7.janvāra ziņojumā un Resocializācijas daļas vecākās inspektores /pers. AC/ 2022.gada 7.janvāra ziņojumā norādīto, secināja, ka nevar izslēgt, ka cilvēcisko emociju ietekmē saruna starp pieteicēju un minētajām amatpersonām varēja izvērsties tā, kā to norāda pieteicējs, tomēr šāda situācija, pat ja tā atbilstu patiesībai, nevar tikt vērtēta kā cietuma administrācijas faktiskā rīcība. Ja patiešām pieteicējs uzskata, ka ir ticis pazemots, pieteicējam ir tiesības celt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā par goda un cieņas aizskārumu.

[4.7.3] Pieteicējs uzskata, ka sarunas par iespēju apmeklēt anonīmo alkoholiķu sapulci laikā netika nodrošināta konfidencialitāte. Pieteicējs iesniegumā tiesai norāda, ka 2022.gada 13.janvārī pie pieteicēja kameras pienāca /pers. AC/, kurai blakus bija uzraugs, un jautāja pieteicējam, ka ir iespēja apmeklēt anonīmos alkoholiķus caur *Skype*. Pieteicējs pārjautāja, vai tie būs anonīmie alkoholiķi, uz ko /pers. AC/ apstiprināja un vēlreiz atkārtoja teikto. Tā kā gaitenī ir ļoti laba dzirdamība, pieteicēja ieskatā /pers. AC/ rīkojusies nepareizi, nepasaucot pieteicēju uz pārrunu telpu.

No minētā var secināt, ka pieteicēja ieskatā amatpersona ir izpaudusi sensitīvu informāciju par pieteicēju, proti, ka pieteicējam ir alkohola atkarība un līdz ar to nepieciešamība apmeklēt anonīmo alkoholiķu sanāksmi. Līdz ar to izvērtējams, vai /pers. AC/ teiktais varēja būt dzirdams citiem ieslodzītajiem blakus esošajās kamerās, radot pieteicēja tiesību aizskārumu. Savukārt, ja šāda saruna norisinās tikai cietuma darbinieku klātbūtnē, pārkāpums nav konstatējams, jo uzraugs pilda savus darba pienākumus un ir atbildīgs par informāciju, kuru šo pienākumu pildīšanas laikā ir uzzinājis.

Tiesa, atsaucoties uz cietuma Uzraudzības daļas uzrauga /pers. B0/ 2022.gada 2.februāra ziņojumā un /pers. AC/ 2022.gada 4.februāra ziņojumā norādīto, atzina, ka pieteicēja norādītais vērtējams kā apzināta provokācija rast iemeslu sūdzēties par /pers. AC/ rīcību. Ja pieteicēju patiešām aizskartu iespēja, ka attiecīgā informācija varētu kļūt dzirdama citiem ieslodzītajiem blakus kamerās, tad nav loģiski izskaidrojama paša pieteicēja rīcība, pārjautājot, vai tie būs anonīmie alkoholiķi, liekot /pers. AC/ vēlreiz teikto atkārtot. Šāds ironiskā kontekstā izteikts jautājums jau sarunas brīdī norāda uz to, ka pieteicējs saskatīja, iespējams, neētisku /pers. AC/ rīcību, šādu jautājumu pārrunājot gaitenī. Tomēr, ja tas pieteicēju patiešām aizskartu, būtu sagaidāms, ka pieteicējs /pers. AC/ būtu pārtraucis un lūdzis sarunu turpināt privāti pārrunu telpā. Tiesas secinājumu apliecina arī pieteicēja rīcība jau pēc sarunas, kad pieteicējs sarunu par šo tēmu turpināja jau ar uzraugu /pers. B0/. Vienlaikus tiesa nenoliedza, ka laba pārvaldība prasītu no cietuma amatpersonām rīkoties tā, lai privāta informācija, kas skar ieslodzītos, netiktu apspriesta vietās, kur to teorētiski varētu sadzirdēt citi ieslodzītie, tomēr iepriekš secinātais liecina par to, ka konkrētajā gadījumā būtisks pieteicēja cilvēktiesību aizskārums nav saskatāms.

[4.8] Pieteicējs uzskata, ka pieteicēja pilna pārmeklēšana pirms konvojēšanas uz ārstniecības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas un ilgstošās satikšanās ar tuviniekiem, kā arī 2022.gada 29.aprīlī veiktā pieteicēja un tā personīgo mantu pilna pārmeklēšana un ar ādas apstrādi saistīto instrumentu un materiālu izņemšana veikta nepamatoti.

[4.8.1] Pieteicējs ir norādījis, ka laikā no 2021.gada 13.februāra līdz 2022.gada 13.februārim ir bez objektīva un likumā paredzēta pamata pārmeklēts pirms došanās uz ilgstošo satikšanos un pirms konvojēšanas uz SIA „Liepājas Reģionālā slimnīca". Pieteicēja ieskatā Ministru kabineta 2015.gada 25.augusta noteikumu Nr.497 „Notiesātā vai apcietinātā pārvešanas un apsardzes kārtība veselības aprūpes pakalpojuma saņemšanas laikā ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas" (turpmāk – Pārvešanas un apsardzes kārtības noteikumi) 11.punkts šādas tiesības nepiešķir. Sava viedokļa pamatošanai pieteicējs ir atsaucies uz Senāta 2011.gada 18.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-161/2011.

Pieteicējs neapstrīd nepieciešamību veikt pilnu pārmeklēšanu pēc atgriešanās no ilgstošās satikšanās vai ārstniecības iestādes. Turklāt ieslodzītos pārmeklē arī kamerā, izejot no tās, un ar metāla detektoru. Tāpat pieteicējs par prettiesisku un pazemojošu uzskata prasību pilnīgi izģērbties un kailam apgriezties. Papildus pieteicējs apgalvo, ka telpā, kurā tiek veikta ieslodzīto pilna pārmeklēšana un ieslodzītie ir spiesti pilnīgi izģērbties, pie griestiem ir piestiprināta videokamera, līdz ar to pieteicēja ieskatā ir pamats konstatēt, ka pilnā pārmeklēšana šajā telpā tiek veikta nepienācīgā veidā.

[4.8.1.1] Tiesa atsaucās uz Kodeksa 9.pantu, 41.panta pirmo un otro daļu, Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22.panta pirmās daļas 4.punktu. Tiesa atzina, ka normatīvie akti ieslodzīto personu pārmeklēšanu ietver to pasākumu lokā, kas paredzēti ieslodzīto uzraudzībai ar mērķi nodrošināt kārtību ieslodzījuma vietā un atturēt ieslodzītos no pārkāpumu izdarīšanas. Līdz ar to tiesa neapšaubīja, ka gan ieslodzīto, gan to mantu pārmeklēšanai ir leģitīms mērķis. Tāpat, atsaucoties uz Senāta 2017.gada 28.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-122/2017, A420498913, 5.punktu, tiesa norādīja, ka normatīvie akti paredz arī nosacījumus pārmeklēšanas veikšanai, pārmeklēšana nedrīkst būt patvaļīga, veikta bez iemesla un pazemojošā veidā.

Pretēji pieteicēja norādītajam ieslodzītā pārmeklēšanu pirms konvojēšanas, tai skaitā arī uz ārstniecības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas, noteic Pārvešanas un apsardzes kārtības noteikumu 11. un 12.punkts. Tāpat arī ieslodzītā pārmeklēšana pirms satikšanās noteikta Kārtības noteikumu 69.punktā.

[4.8.1.2] Tiesa vērtēja, vai pieteicēja pārmeklēšana bija veikta pienācīgā veidā, pieteicēju nepazemojot.

Pārmeklēšanas kārtība ieslodzījuma vietās ir noteikta ar pārvaldes izdotu iekšēju normatīvo aktu, proti, 2006.gada 9.marta kārtību Nr.1/12-1/kārt. „Kratīšanas kārtība ieslodzījuma vietās" (turpmāk – Kratīšanas kārtības noteikumi), kuras mērķis ir noteikt kārtību, kādā ieslodzījuma vietās Kodeksā noteiktajos gadījumos tiek veikta kratīšana un fiksēti tās rezultāti. Kratīšanas kārtībā gan attiecībā uz personas, gan tās mantu pārmeklēšanu lietots jēdziens „kratīšana".

Tiesa atsaucās uz Kratīšanas kārtības noteikumu 4.punktu, 15. un 16.punktu, kas noteic kratīšanas kārtību.

No lietā esošajiem dokumentiem izriet, ka vērtējamajā laika periodā pieteicējs pārmeklēts 2021.gada 27.septembrī pirms konvojēšanas uz SIA „Liepājas Reģionālā slimnīca" un 2021.gada 8.oktobrī pirms došanās uz ilgstošo satikšanos. Ievērojot iepriekš norādīto tiesisko regulējumu, tiesa atzina, ka pieteicējam bija jāparedz, ka pirms konvojēšanas uz ārstniecības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas un ilgstošās satikšanās tiks veikta pieteicēja pārmeklēšana.

2021.gada 27.septembrī sastādītajā Ieslodzītās personas kratīšanas protokolā Nr./numurs/ un 2021.gada 8.oktobrī sastādītajā Ieslodzītās personas kratīšanas protokolā Nr./numurs/ norādīts, ka veikta pieteicēja pilnīga kratīšana, tās rezultātā nekas netika atrasts un izņemts, protokola sadaļā „Ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" pieteicējs norādījis „Nav", ko apliecinājis ar savu parakstu. Tiesa secināja, ka pieteicējs ir bijis informēts par tiesībām un iespēju jau pārmeklēšanas noslēgumā norādīt iebildumus, ja pārmeklēšana būtu veikta tādā veidā, ka pieteicējam būtu šķitis nepienācīgi vai pazemojoši, tai skaitā iebildumus par pieteicēja norādīto prasību izģērbties un kailam apgriezties. Tā kā pieteicējs uzreiz iebildumus nav paudis, tiesai nebija pamata pieņemt, ka pārmeklēšanas laikā pieļauti pārkāpumi. Arī cietuma administrācija informējusi, ka pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar iesniegumiem vai sūdzībām saistībā ar viņa pilnīgo pārmeklēšanu.

Pieteicējs papildus tiesai norādījis, ka ieslodzīto pilna pārmeklēšana būtībā ir atbalstāma, tomēr tai jābūt veiktai pienācīgā veidā. Cietuma pārmeklēšanas telpā pie griestiem uzstādīta videonovērošanas kamera, kā arī nav aizslietņa. Ieslodzītajam ir jāizģērbjas, jāpaceļ rokas un jāpagriežas. Attiecībā uz to cietuma administrācija norādījusi, ka cietumā nevienā telpā, kur tiek veikta ieslodzīto pilnīga pārmeklēšana, nav uzstādīta videonovērošanas kamera un netiek veikta videonovērošana. Normatīvie akti nenosaka, ka telpā, kurā tiek veikta ieslodzīto pilnīga pārmeklēšana, ir jābūt pieejamam aizslietnim. Ieslodzītā pārmeklēšanu veic tā paša dzimuma amatpersona. Ieslodzītā pilnīgas pārmeklēšanas laikā amatpersona nodrošina ieslodzītā privātumu, veicot ieslodzītā pilnīgu pārmeklēšanu atsevišķā telpā.

Tiesa atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006.gada 26.septembra sprieduma lietā „*Wainwright v. United Kindgdom*", iesnieguma Nr.12350/04, 42.punktu, 2007.gada 12.jūnija sprieduma lietā „*Frérot v. France*", iesnieguma Nr.70204/01, 38.punktu un 2017.gada 1.jūnija sprieduma lietā „*Dejnek v. Poland*", iesnieguma Nr.9635/13, 60.punktu. Tiesa secināja, ka pieteicējs ir pārmeklēts ar leģitīmu mērķi, rīcība ar mērķi pieteicēju pazemot nav konstatējama. Tas, ka pieteicējam pārmeklēšanas laikā ir jāveic attiecīgās kustības, nav ar mērķi pieteicēju pazemot, bet gan tāpēc, lai amatpersona, kas pārmeklēšanu veic, varētu pārliecināties, vai pie pieteicēja neatrodas neatļauti priekšmeti. Arī aizslietņa neesību tiesa neatzina kā pārkāpumu, jo šādu prasību normatīvie akti neparedz. Vienlaikus tiesa pieļāva, ka aizslietņa esība ieslodzītajam ļautu justies komfortablāk izģērbjoties, tomēr tā trūkums konkrētajos apstākļos nerada pārkāpumu. Savukārt pieteicēja norādīto, ka pārmeklēšanas telpā atrodas videonovērošanas kamera, neapliecina lietā esošā informācija. Tiesai nebija pamata uzskatīt, ka cietuma administrācija tīši maldinātu tiesu, sniedzot patiesībai neatbilstošu informāciju. Turklāt arī tiesa cietuma apmeklējuma laikā 2023.gada 23.maijā pārliecinājās, ka videonovērošanas kameras pārmeklēšanas telpā neatrodas.

Tāpat tiesa konkrētajos apstākļos par nepamatotu atzina arī pieteicēja atsaukšanos uz Senāta 2011.gada 18.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-161/2011. Senāta atzītais šajā lietā nevar kalpot par pamatu, lai secinātu, ka pieteicēja pārmeklēšana pirms konvojēšanas uz SIA „Liepājas Reģionālā slimnīca" un pirms došanās uz ilgstošo satikšanos ir bijusi nepamatota, jo apstākļi norādītajā lietā ir pavisam atšķirīgi, proti, minētajā lietā tika atzīts, ka pieteicējs kā notiesātais bez leģitīma mērķa 11 dienas ir bijis pakļauts pilnai pārmeklēšanai, liekot izģērbties kailam citu personu klātbūtnē, kas uzskatāma par cietsirdīgu un pazemojošu izturēšanos. Attiecībā uz pieteicēju nekas tamlīdzīgs nav konstatējams.

[4.8.2] Pieteicējs, uzskatot, ka 2022.gada 29.aprīlī veiktā pieteicēja un tā personīgo mantu pilna pārmeklēšana un ar ādas apstrādi saistīto instrumentu un materiālu izņemšana veikta nepamatoti, apstrīdēšanas iesniegumā norāda, ka 2022.gada 29.aprīlī cietuma administrācija nolūkā lauzt pieteicēja gribu aizstāvēt savas tiesības tiesā pavēlēja pieteicējam iznest no kameras Nr./kamera Nr.3/ visas pieteicēja mantas uz pārmeklēšanas telpu, kur veica pieteicēja pilnu pārmeklēšanu un personīgo mantu kratīšanu. Pārmeklēšanas laikā uzraugs /pers. AI/ nolūkā pieteicēju pazemot un izprovocēt konfliktu, klaji ņirgājoties par pieteicēju pārējo uzraugu klātbūtnē, paņēma no pieteicēja mantām pieteicējam adresēto ieslodzītā /pers. BB/ vēstuli un sāka to lasīt, uz pieteicēja norādi, ka tā nedrīkst, nereaģējot. Pēc tam uzraugi bez akta izņēma rokdarbiem nepieciešamos instrumentus un materiālus, ko pieteicējam bija atļauts glabāt kamerā. Pieteicējs ilgstoši nodarbojas ar dažādu ādas izstrādājumu izgatavošanu. Kamēr pieteicējs nesāka tiesību aizsardzību tiesā, pieteicējam cietumā nebija šķēršļu rokdarbiem nepieciešamo glabāt kamerā. Uzraugi pieteicējam teikuši, ka vajagot mazāk sūdzēties. Savukārt kamerā Nr./kamera Nr.6/ un Nr./kamera Nr.7/ izmitinātajiem notiesātajiem ir atļauts glabāt kamerā rokdarbiem nepieciešamo.

Papildus pieteicējs tiesai norādījis, ka izņemti arī tādi priekšmeti, kurus atļauts glabāt, proti, līme, papīrs, krāsainais papīrs, lineāls, diegs, adata, kalendārs, buklets. Pieteicējam liegts kamerā lietderīgi pavadīt brīvo laiku, darinot ādas izstrādājumus.

Tiesa neatkārtoja spriedumā minētās tiesību normas, kas noteic cietuma amatpersonu tiesības izdarīt gan ieslodzīto personu pārmeklēšanu, gan to mantu apskati, bet ņēma tās vērā, vērtējot norādītos pieteicēja iebildumus. Papildus tiesa konstatēja, ka iepriekš minētā Kratīšanas kārtība 2022.gada 29.aprīlī vairs nebija spēkā, bet tās vietā pieteicēja mantu

pārmeklēšana vērtējama atbilstoši pārvaldes 2022.gada 31.janvāra iekšējiem noteikumiem Nr.P-1-406-2022-00001 „Ieslodzīto uzraudzības kārtība" (turpmāk – Ieslodzīto uzraudzības kārtība).

[4.8.2.1] Tiesa, atsaucoties uz cietuma administrācijas sniegto informāciju par notikumiem 2022.gada 29.aprīlī, Uzraudzības daļas jaunākā inspektora /pers. AI/ 2022.gada 17.maija ziņojumā norādīto, Uzraudzības daļas inspektora /pers. MC/ 2022.gada 17.maija ziņojumā norādīto, Uzraudzības daļas jaunākā inspektora /pers CD/ 2022.gada 21.jūnija ziņojumā norādīto, kā arī ievērojot veiktās pārbaudes mērķi un paša pieteicēja rīcību saistībā ar nevēlēšanos maksāt par radio, kas pieteicējam neesot bijis, tiesa nevarēja piekrist pieteicēja vēlāk paustajam, ka pieteicējam ticis pavēlēts iznest no kameras visas pieteicēja mantas uz pārmeklēšanas telpu nolūkā lauzt pieteicēja gribu aizstāvēt savas tiesības tiesā. Šāda pieteicēja norāde attiecīgajos apstākļos ir nekorekta, jo ir nepārprotami saskatāms pamatots pārmeklēšanas mērķis, proti, lai pārtrauktu ieturēt samaksu par radio, bija nepieciešams konstatēt, ka radio pieteicēja rīcībā vairs neatrodas. Vienlaikus tiesa nesaskatīja, ka būtu bijusi nepieciešamība likt pieteicējam visas personiskās mantas iznest no kameras, lai veiktu pārbaudi, jo Ieslodzīto uzraudzības kārtības XVI sadaļā „Ieslodzījuma vietas ēku, telpu un teritorijas pārmeklēšanas īstenošana" tas nav paredzēts, bet ir reglamentēta kārtība, kādā tiek pārmeklēta kamera un ieslodzītā personiskās mantas tieši pašā kamerā. Tomēr šāda nianse nav tik būtiska, lai tādēļ cietuma administrācijas rīcību atzītu par prettiesisku. Turklāt arī pieteicējs tam tieši nav iebildis.

[4.8.2.2] Tiesa secināja, ka pamatā pieteicējs iebilst pret to, ka mantu pārbaudes rezultātā tika izņemti ādas apstrādei nepieciešamie instrumenti un materiāli, ko pieteicējam bija atļauts glabāt kamerā.

Tiesa, atsaucoties uz Kārtības noteikumu 31.punktu, cietuma priekšnieka 2020.gada 17.jūlija kārtības Nr.10.11-K-2 „Ieslodzīto jaunrades iniciatīvu veicināšanas priekšmetu pieņemšanas, glabāšanas un lietošanas kārtība Liepājas cietumā" 3., 8. un 12.punktu, secināja, ka primāri ir paredzēts, ka ieslodzītie ar radošo darbību nodarbojas tieši mākslinieciskās darbības telpā, izņēmumi nosakāmi ar cietuma priekšnieka atļauju.

Izvērtējusi kopsakarā lietas materiālus, kas attiecas uz vērtējamo rīcību, tiesa konstatēja, ka cietuma administrācija 2019.gada 2.oktobrī saņēma pieteicēja iesniegumu ar lūgumu atļaut kamerā nodarboties ar rokdarbiem – ādas apstrādi –, atļaujot kamerā glabāt arī tam nepieciešamo aprīkojumu. Tiesa, atsaucoties uz cietuma Resocializācijas daļas vecākās inspektores /pers AC/ 2019.gada 16.oktobra ziņojumā minēto, secināja, ka sākotnēji tika nolemts, ka visi pieteicējam rokdarbiem nepieciešamie materiāli un instrumenti tiks glabāti cietuma radošajā darbnīcā, nevis pie pieteicēja kamerā. Tas tika attiecināts arī uz daļu no pieteicēja minētajiem atļautajiem priekšmetiem, proti, līmi, krāsaino papīru, lineālu, diegu, adatu. Ja pieteicējs šos priekšmetus izmanto radošajā darbībā, tiesas ieskatā ir tikai loģiski, ka tādā gadījumā tie visi kopā atrodas radošajā darbnīcā un ir pieejami pieteicējam, kad viņš nodarbojas ar radošo darbību. Arī pirms 2019.gada 16.oktobra šie priekšmeti, kā var secināt no /pers. AC/ ziņojuma, netika glabāti pie pieteicēja kamerā.

Savukārt laikā, kad Covid-19 izplatības ierobežošanai arī cietumā tika ieviesti dažādi epidemioloģiskās drošības pasākumi, kuru rezultātā tika ierobežotas arī pieteicēja iespējas apmeklēt radošo darbnīcu, pieteicējs 2021.gada 22.novembrī atkārtoti lūdza atļaut kamerā glabāt caurumduramās stangas un spiedi, kas nepieciešami ādas bloknotu izgatavošanai. Tiesa, atsaucoties uz /pers. AC/ 2021.gada 8.decembra ziņojumā norādīto, secināja, ka brīdī, kad pieteicējam tika dota atļauja glabāt kamerā atsevišķus radošajai darbībai nepieciešamos priekšmetus, tika paredzēts, ka šāda atļauja dota uz laiku, kamēr epidemioloģiskās drošības pasākumu dēļ radošās darbnīcas apmeklēšana ir ierobežota. To apliecina arī cietuma administrācijas papildu sniegtā informācija, ka 2021.gada 8.decembrī dotā atļauja bija uz karantīnas laiku, līdz ar to arī nekāds izvērtējums atļaujas atcelšanai nebija nepieciešams.

Vienlaikus konstatējams, ka jau pirms 2021.gada 8.decembra, kad tika dota atļauja kamerā glabāt caurumduramās stangas un spiedi, pieteicējs radošo darbību daļēji veica arī kamerā, kas nozīmē, ka ne visiem ādas apstrādes darbiem pieteicējam bija nepieciešamas caurumduramās stangas un spiede. Kā norādījusi cietuma administrācija, pieteicējam jau 2019.gada 21.oktobrī bija izsniegta atļauja kamerā nodarboties ar mākslinieciskō pašdarbību, taisīt blociņus ādas vākos. Pieteicējam bija atļauts glabāt kamerā nelielu daļu materiālu, savukārt pārējie materiāli un instrumenti tika glabāti slēdzamā skapī radošajā darbnīcā, kuru pieteicējam bija atļauts apmeklēt.

Tiesa nekonstatēja, ka noteiktu instrumentu vai materiālu izņemšana kaut kādā veidā liegtu pieteicējam nodarboties ar radošo darbību, jo pieteicējam, cietumā vairs nepastāvot būtiskiem ierobežojumiem epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai, nav liegts apmeklēt cietuma radošo darbnīcu. Tiesa secināja, ka pieteicējs šo iespēju arī aktīvi izmantoja gan pirms, gan pēc 2022.gada 29.aprīļa. Tātad arī laikā, kad pieteicējam bija dota atļauja kamerā glabāt caurumduramās stangas un spiedi, pieteicējs izvēlējas apmeklēt cietuma radošo darbnīcu, kas vēl jo vairāk apliecina tiesas secināto, ka attiecīgo instrumentu atrašanās vietai nav izšķirošas ietekmes uz iespēju pieteicējam nodarboties ar radošo darbību. Turklāt atbilstoši cietuma administrācijas norādītajam pēc 2022.gada 29.aprīļa pieteicēja lūgumi apmeklēt radošo darbnīcu tika apmierināti. Tiesai nav pamata to apšaubīt, arī pieteicējs nav norādījis uz pretējo.

Tiesa nekonstatēja cietuma administrācijas prettiesisku rīcību, izņemot ar ādas apstrādi saistītos instrumentus un materiālus. Pieteicējam nebija pamata paļauties uz to, ka 2021.gada 8.decembrī dotā atļauja būs spēkā arī pēc Covid-19 sakarā ar noteikto ierobežojumu atcelšanu. Tiesa neuzskatīja, ka atļauja būtu bijusi jāatceļ, piemēram, pieņemot par to atsevišķu lēmumu, jo cietumā ir spēkā regulējums, kas reglamentē radošo darbību un kas pieteicējam ir saistošs.

Savukārt pieteicēja norādīto, kas attiecas uz citiem priekšmetiem, ko pieteicējs uzskata par nepamatoti izņemtiem vai uz laiku izņemtiem, tiesa šajā lietā nevērtēja, jo pieteicējs, vēršoties ar apstrīdēšanas iesniegumu pārvaldē, ir sūdzējies tieši par ādas apstrādei paredzēto materiālu un instrumentu izņemšanu, ko tiesa atzina par tiesisku. Vienlaikus tiesa arī nesaskatīja, ka, piemēram, krāsainā papīra vai diega izņemšana un nodošana glabāšanai radošajā darbnīcā vai elektroierīču uzlīmju īslaicīga pārbaude atbilstoši Ieslodzīto uzraudzības noteikumos paredzētajam būtu varējusi radīt būtisku pieteicēja

cilvēktiesību aizskārumu, lai būtu pamats to detalizēti vērtēt. Turklāt, kā redzams no Akta par personisko lietu pieņemšanu uz pārbaudi Nr.233 un Nr.233/1, adatas, diegu spolītes, aplikācijas papīrs, buklets vēlāk pēc pārbaudes pieteicējam atdots, ko pieteicējs apliecinājis ar parakstu.

[4.8.2.3] Pieteicējs lūdz vērtēt arī to, ka atsevišķās kamerās izmitinātajiem notiesātajiem ir atļauts kamerā glabāt rokdarbiem nepieciešamo.

Tiesa, atsaucoties uz 9.augusta lēmumā un cietuma administrācijas sniegtajā informācijā norādīto par atļaujām nodarboties ar rokdarbiem, kā arī Kārtības noteikumu 31.punktu, atzina, ka individuāls izvērtējums ir pieļaujams un tas vien, ka kādam ieslodzītajam ir atļauts kādu priekšmetu glabāt kamerā, nerada tiesības citiem ieslodzītajiem, tai skaitā pieteicējam, pieprasīt to pašu. Turklāt, kā apliecina sniegtā informācija, šāda atļauja dota tikai dažiem ieslodzītajiem, kas liecina par to, ka tā nav ierasta prakse cietumā un mākslinieciskā darbība kamerā ir atļauta izņēmuma gadījumos, kas nerada vienlīdzības principa pārkāpumu.

[4.8.2.4] Pieteicējs lūdz vērtēt savu apgalvojumu, ka pārmeklēšanas laikā uzraugs /pers. AI/ nolūkā pieteicēju pazemot un izprovocēt konfliktu, klaji ņirgājoties par pieteicēju pārējo uzraugu klātbūtnē, esot paņēmis no pieteicēja mantām pieteicējam adresēto cita ieslodzītā vēstuli un sācis to lasīt.

Gan cietuma administrācija, gan 2022.gada 29.aprīļa mantu pārbaudē klāt bijušie uzraugi /pers. AI/, /pers. MC/ un /pers. CD/ savos 2022.gada 12.augusta ziņojumos pieteicēja norādīto noliedz.

Tiesa secināja, ka /pers. AI/ nolūkā pārbaudīt pieteicēja pierakstus ir ieskatījies arī /pers. BB/ pieteicējam rakstītajā, ko pats /pers. AI/, kā arī /pers. MC/ atzīst, šādu nepieciešamību pamatojot ar Kodeksa 70.panta ceturtās daļas 7.punktu.

Tiesa nenoliedza, ka notiesāto grupējumu organizēšana un piedalīšanās tajos patiešām ir rupjš soda izciešanas režīma pārkāpums, ko nepieciešams gan atklāt, gan novērst. Tomēr korespondence pārbaudāma atbilstoši Korespondences noteikumos noteiktajai kārtībai. Tiesa, atsaucoties uz Korespondences noteikumu 2.punktu un III sadaļu „Ieslodzītajam adresētās korespondences pārbaude un izsniegšana", secināja, ka /pers. AI/ nebija nekāda pamata pieteicēja mantu pārbaudes, kura turklāt veikta ar mērķi pārbaudīt, vai pieteicējam kamerā atradās radio, laikā lasīt pieteicēja saraksti ar citu ieslodzīto. Pieļaujams būtu tikai izšķirstīt pieteicēja dokumentus, lai pārbaudītu, vai starp lapām nav paslēptas neatļautas vielas vai priekšmeti. Ieslodzīto uzraudzības kārtības noteikumi, kuru XVI sadaļā „Ieslodzījuma vietas ēku, telpu un teritorijas pārmeklēšanas īstenošana" detalizēti aprakstīta pārmeklēšanas kārtība, šādu rīcību neparedz. Turklāt, lai konstatētu, vai sarakstē netiek organizētas pretlikumīgas darbības, nepietiek tikai tajā ieskatīties, bet rakstītais ir jāizlasa. Līdz ar to tiesa /pers. AI/ rīcību atzina par nepamatotu, tomēr vienlaikus tiesa neatzina šo rīcību par tik būtisku, lai atzītu pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu, jo ieslodzīto sarakste tāpat ir pakļauta pārbaudei noteiktā kartībā, kas atbilst ieslodzījuma vietai raksturīgajiem ieslodzīto tiesību ierobežojumiem.

Pieteicēja norādīto attiecībā uz ņirgāšanos tiesa nevarēja ne apstiprināt, ne noliegt. Vienlaikus tiesa neizslēdza, ka pieteicējs subjektīvi /pers. AI/ rīcību varēja vērtēt saasināti un uztvert kā ņirgāšanos. Ja pieteicēja norādītais atbilst patiesībai, šāda rīcība nav pieļaujama.

[4.9] Pieteicēja ieskatā kopš 2022.gada aprīļa cietumā pieteicējam vairs netika nodrošināts tiesību normām atbilstošs un vienotā ēdienkartē paredzētais sabalansētais uzturs.

Pieteicējs norāda, ka pirmdienās, īpaši uzsverot 2022.gada 25.aprīli, netika nodrošināta ēdienkartē paredzētā zupa rasoļņiks, tās vietā pasniedzot kāpostu, kartupeļu, burkānu viru ar ūdeni, savukārt 2022.gada 20.aprīlī netika pasniegta ēdienkartē paredzētā biešu zupa, tās vietā pasniedzot rīsu zupu. Lai pievērstu uzmanību ieslodzītajiem paredzētā uztura laupīšanai, pieteicējs bija spiests atteikties no pārtikas saņemšanas. Uztura kontroli ir jāveic cietuma Drošības un tiesiskā nodrošinājuma daļas amatpersonām un Medicīnas daļas ārstniecības personām, tomēr tās ilgstoši līdzdarbojas ieslodzīto aplaupīšanā. Tādējādi cietuma administrācija nav nodrošinājusi organismam nepieciešamo sabalansēto uzturu, nodarot kaitējumu pieteicēja tiesībām uz veselību un dzīvību.

[4.9.1] Tiesa, atsaucoties uz Kodeksa 77.panta trešu daļu, Nodrošinājuma noteikumiem un to 1. un 2.pielikumu, secināja, ka minētās tiesību normas paredz iespēju noteiktās uztura normas aizstāt, paredzot arī aizstājamo produktu un aizstājējproduktu. Detalizēti uztura normas un ēdienkarte cietumā noteikta ar pārvaldes priekšnieka 2016.gada 30.novembra rīkojumu Nr.296 „Par ieslodzīto ēdināšanas organizēšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldes ieslodzījuma vietās" apstiprinātajiem metodiskajiem norādījumiem „Metodiskie norādījumi ieslodzīto ēdināšanas organizēšanai ieslodzījuma vietā", kas paredz vasaras (no 1.jūlija līdz 30.septembrim) un ziemas (no 1.oktobra līdz 31.maijam) sezonas ēdienkarti atbilstoši dienas uztura normai, kā arī kvalitātes kontroles kārtību un par to atbildīgās personas.

Izvērtējusi pieteicēja iebildumus, tiesa prettiesisku cietuma administrācijas rīcību nekonstatēja, jo atbilstoši Nodrošinājuma noteikumu 2.pielikuma 2.3.apakšpunktā noteiktajam visu veidu putraimi aizstājami ar svaigiem dārzeņiem, savukārt atbilstoši 3.6.apakšpunktā noteiktajam visu veidu dārzeņi aizstājami ar konservētiem, sālītiem vai marinētiem dārzeņiem vai otrādi, kā to paredz 2.pielikuma piezīme. Tiesa uzskatīja, ka būtiski ir tikai tas, vai kopumā ieslodzītajam ir nodrošināta paredzētā dienas uztura norma. Šādas rīcības pieļaujamību ir izvērtējis likumdevējs, izstrādājot Nodrošinājuma noteikumus un paredzot arī aizstājamo produktu un aizstājējproduktu. Tādējādi nav būtiski, ka konkrētā dienā netiek pasniegts tieši ēdienkartē iepriekš paredzētais ēdiens, ir pieļaujams to aizvietot ar līdzvērtīgu.

Šādā gadījumā nav iespējams konstatēt pieteicējam nodarītu kaitējumu. Arī pats pieteicējs ir tikai vispārīgi apgalvojis, ka tiekot kaitēts viņa veselībai un dzīvībai, konkrētu kaitējumu nenorādot. Pieteicējs nav norādījis, ka viņam būtu diagnosticētas kādas veselības problēmas, kuru dēļ cietumā nodrošinātā ēdināšana viņam nebūtu piemērota. Turklāt, ja pieteicējs uzskatīja, ka viņa veselībai tiek nodarīts būtisks kaitējums, tiesai nebija saprotams, kādēļ pieteicējs gaidīja līdz 2022.gada 16.maijam, lai par to sūdzētos. Šāda pieteicēja rīcība apstiprināja tikai to, ka pieteicējs zupas aizstāšanu izmanto

kā formālu ieganstu apstrīdēšanas iesnieguma rakstīšanai, nevis būtu patiesi norūpējies par savu veselību un patiešām uzskatītu, ka tai tiek kaitēts.

Tiesa iepazinās ar visu ziemas un vasaras sezonas ēdienkarti un uzskatīja, ka cietumā pasniegtais uzturs ir sabalansēts, veselīgs un pietiekams.

[4.9.2] Tiesa no lietas materiāliem neguva apstiprinājumu pieteicēja apgalvojumam, ka 2022.gada 20.aprīlī netika pasniegta ēdienkartē paredzētā biešu zupa, tās vietā pasniedzot rīsu zupu. Turklāt pat tādā gadījumā, ja pieteicēja minētais atbilstu patiesībai, tas neradītu būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu.

[4.10] Pieteicējs uzskata, ka viņam prettiesiski tika liegts saņemt sūtījumos vai iegādāties cietuma veikalā austiņas, televizoram pievienojamo videospēļu konsoļu ārējos cietos diskus un televizoru, kura ekrāna izmērs pārsniedz 50 cm pa diagonāli.

[4.10.1] Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā, kā arī tiesai paustajos iebildumos norāda, ka gan austiņas, gan ārējie cietie diski ir videospēļu konsoles aksesuāri, austiņas ir televizora un radio aksesuārs, līdz ar to nav saprotams, kādēļ cietuma administrācija pieteicējam tos aizliedz, savukārt atsevišķiem ieslodzītajiem atļauj, tādējādi pārkāpjot vienlīdzības principu. Aizliegums nav arī pamatots ar leģitīmu mērķi. Olaines cietumā, Valmieras cietumā un Rīgas Centrālcietumā ieslodzītajiem austiņas pat bija iespēja iegādāties ieslodzījuma vietas veikalā, Olaines cietumā arī ārējos cietos diskus. Arī no Kodeksa 2. un 47.[1] panta neizriet likumdevēja vēlme aizliegt notiesātajiem lietot austiņas. Ar austiņām pieteicējam būtu iespējams mūziku klausīties skaļāk, netraucējot citus.

Pieteicējs ar attiecīgajiem lūgumiem bija vērsies pārvaldē, kas pieteicēja iesniegumus pārsūtīja cietuma administrācijai. Proti, pieteicējs 2022.gada 2.aprīļa un 26.aprīļa iesniegumā lūdza atļaut sūtījumā saņemt spēļu konsoles *Sony Playstation 3* oriģinālās austiņas un austiņas, ko var pievienot pie televizora un radio, kā arī cieto disku spēļu konsoles *Sony Playstation 3* spēļu ielādei. Pieteicējam ir zināms, ka dažām personām cietumā tas ir atļauts.

Cietuma priekšnieks 2022.gada 20.aprīlī un 1.jūnijā sniedza pieteicējam atbildes, norādot, ka *Sony Playstation 3* komplektācijā austiņas neietilpst, kā arī austiņas nav iekļautas Kārtības noteikumu 11.pielikumā. Tāpat šajā pielikumā nav iekļauts cietais disks. Līdz ar to pieteicējam atteikts sūtījumā saņemt gan austiņas, gan cieto disku. Pieteicēja norādītais, ka citiem ieslodzītajiem būtu piešķirtas tiesības saņemt un lietot cieto disku, neatbilst faktiskajai situācijai.

Tiesa atsaucās uz Kodeksa 46.pantu un 47.[1] panta pirmo daļu, Kārtības noteikumu 40. un 46.punktu, kā arī noteikumu 11.pielikumu „Priekšmeti, kurus atļauts nodot sūtījumos un pienesumos". Tiesa arī atsaucās uz Satversmes tiesas 2019.gada 24.oktobra sprieduma lietā Nr.2018-23-03 20.punktu.

Atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai cietuma administrācija vadās no Kārtības noteikumu 46.punkta un 11.pielikuma. Cietuma administrācija neatļauj ieslodzītajiem saņemt un lietot ārējos cietos diskus un austiņas, izņemot gadījumus, ja bez austiņām neskan radio. Laika periodā no 2022.gada 1.janvāra cietuma administrācija nevienam ieslodzītajam nav devusi atļauju saņemt austiņas un spēļu cietos diskus. Austiņas un ārējie cietie diski nav iekļauti arī cietuma veikala preču sortimentā.

Tātad secināms, ka cietuma administrācija tomēr pieļautu izņēmumu tādā gadījumā, ja ieslodzītais bez austiņām nevarētu izmantot Kodeksa 47.[1] panta pirmajā daļā un Kārtības noteikumu 40.punktā garantētās tiesības izmantot radiouztvērēju. Kā konstatēts iepriekš, vērtējot cietuma administrācijas rīcību saistībā ar pieteicēja mantu pārmeklēšanu, pieteicēja rīcībā 2022.gada aprīlī radio nemaz nebija. Turklāt austiņu un cietā diska neesība neliedz pieteicējam izmantot minētās tiesības ne klausīties radio, ne spēlēt videospēles.

Pieteicējs iepriekš minētajos iesniegumos nemaz nebija norādījis, kādēļ viņam attiecīgie priekšmeti nepieciešami. Ja pieteicējs šādu nepieciešamību būtu pienācīgi pamatojis, cietuma administrācijai labas pārvaldības ietvaros būtu iespējams pieteicēja norādīto vērtēt, lai izslēgtu būtisku pieteicēja tiesību ierobežojumu. Vienlaikus pieteicējam bija jāņem vērā, ka atbilstoši Kodeksa 47.panta piektajā daļā noteiktajam cietuma priekšnieka lēmums par atteikšanos pieņemt priekšmetus, kurus brīvības atņemšanas iestādē nav atļauts saņemt ar sūtījumiem un pienesumiem, nav apstrīdams un pārsūdzams. Izņēmums no noteiktā tiesas ieskatā var būt tikai būtisks cilvēktiesību aizskārums, kas konkrētajā gadījumā nav konstatējams. Arī tiesa nekonstatēja, ka pieteicēja tiesības varētu būt būtiski aizskartas. Pieteicējs kamerā, izņemot divas nedēļas, atradās viens pats, līdz ar to pieteicējs varēja skatīties televizoru vai spēlēt videospēles sev tīkamā skaļumā. Konkrētajos apstākļos cietuma administrācijas prettiesiska rīcība nav konstatējama.

Tiesa nevarēja piekrist pieteicējam par vienlīdzības principa pārkāpumu, jo individuāls izvērtējums vai normatīvajiem aktiem neatbilstoša rīcība, kādam nepamatoti atļaujot iegādāties vai saņemt Kārtības noteikumu 1. vai 11.pielikumā nenorādītus priekšmetus, nerada pieteicējam tiesības pieprasīt to pašu. Savukārt attiecībā uz pieteicēja norādi, ka aizliegumam neesot leģitīma mērķa, tiesa vērsa uzmanību, ka to nenoteic cietuma administrācija, bet likumdevējs, pieņemot Kārtības noteikumus un to attiecīgos pielikumus.

Pieteicēja ieskatā Administratīvās rajona tiesas spriedumā administratīvajā lietā Nr.A420193115 paustais pamato arī austiņu un cietā diska kā videospēļu konsoles aksesuāru atļaušanu. Tiesa tam nepiekrita, jo no Kārtības noteikumu 11.pielikuma 10.1.apakšpunktā noteiktā izriet, ka nav atļauts glabāt šādus aksesuārus. Tiesa uzskatīja, ka bez pietiekama pamata nav jāpaplašina likumdevēja noteikto iekārtu uzskaitījums. Kā secināts iepriekš, pieteicēja tiesības lietot minētās iekārtas nav ierobežotas.

[4.10.2] Pieteicējs norāda, ka Valmieras cietuma, Rīgas Centrālcietuma, Olaines cietuma un Iļģuciema cietuma administrācija neaizliedz ieslodzītajiem saņemt un lietot televizorus ar ekrānu virs 50 cm pa diagonāli, tai skaitā izmantot lielāku koplietošanas televizoru, bet pieteicējam tas ir liegts. Tajā pašā laikā cietuma 1.korpusa 2.stāvā ieslodzītajiem ir atļauts skatīties televizoru ar ekrānu virs 50 cm pa diagonāli. Nav pieļaujama nevienlīdzīga situācija starp cietumā un

dažādos cietumos esošajiem ieslodzītajiem. Jau ilgstoši Latvijā ne veikalos, ne interneta veikalos nav pieejami televizori ar ekrānu pa diagonāli 49 vai 50 cm.

Tiesa atsaucās uz Kodeksa 47.[1] panta pirmo daļu, 50.[4] panta devītās daļas 7.punktu un Kārtības noteikumu 11.pielikuma 10.1.apakšpunktu par tiesībām skatīties televizoru un pieļaujamo televizora izmēru kamerā.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs 2022.gada 7.maija iesniegumā bija lūdzis atļauju saņemt pienesumā vai sūtījumā televizoru ar ekrāna izmēru 21 colla (53,3 cm) un atļaut to skatīties kamerā, kā tas atļauts citiem ieslodzītajiem. Veikalā televizori ar ekrāna izmēru 48 vai 50 cm pa diagonāli nav pieejami, uz ko cietuma administrācija 2022.gada 13.jūnijā sniedza atbildi, norādot, ka pieteicējam šāda atļauja netiek dota. Interneta veikalā ir iespējams iegādāties televizoru ar ekrāna izmēru pa diagonāli 19 collas (48,3 cm).

Cietuma administrācija skaidrojusi, ka, ņemot vērā Kārtības noteikumu 11.pielikuma 10.1.apakšpunktā noteikto, ieslodzītajiem nav tiesību saņemt lietošanā televizoru, kura ekrāna izmērs pārsniedz 50 cm pa diagonāli. Notiesātajiem ir atļauts izmantot brīvības atņemšanas iestādes un personiskos televizorus. Tiem notiesātajiem, kuriem kamerās nav lietošanā personiskā televizora, tiek izsniegts lietošanā cietuma koplietošanas televizors. Ierobežojumi attiecas tikai uz ieslodzīto personisko televizoru. Cietuma administrācija laika periodā no 2022.gada 1.janvāra nav nevienam ieslodzītajam devusi atļauju cietuma kamerā izmantot personīgā lietošanā esošus televizorus, kuru ekrāna izmērs pa diagonāli pārsniedz 50 cm.

Pārvalde, izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, skaidrojusi situāciju arī citos Latvijas cietumos, proti, ka, ievērojot labas pārvaldības principu, ieslodzītajam varēja atļaut saņemt un lietot televizoru, kas ir lielāks par 19 collām (50 cm), jo ir problemātiski iegādāties mazāku televizoru.

Tiesa norādīja, ka atbilstoši Kodeksa 47.panta piektajā daļā noteiktajam cietuma priekšnieka lēmums par atteikšanos pieņemt priekšmetus, kurus brīvības atņemšanas iestādē nav atļauts saņemt ar sūtījumiem un pienesumiem, nav apstrīdams un pārsūdzams. Izņēmums no noteiktā var būt tikai būtisks cilvēktiesību aizskārums, kas konkrētajā gadījumā nav konstatējams. Lietā nav strīda, ka pieteicējs kamerā lietoja televizoru, 2022.gada 29.aprīļa mantu pārbaudes laikā netika konstatēts, ka pieteicēja televizors nedarbotos, tāpēc tiesai vēl jo vairāk nebija saprotams, kādā veidā pieteicēja tiesības varētu būt aizskartas, turklāt vēl būtiski. Tiesa neizslēdza, ka cietuma administrācijai būtu jāvērtē iespēja atļaut televizoru ar lielāku ekrāna izmēru, ja patiešām nebūtu nekādu iespēju iegādāties atļauto izmēru, tomēr konkrētajos apstākļos tiesa cietuma administrācijas prettiesisku rīcību nekonstatēja.

[4.11] 2022.gada 6.maijā, 10.maijā, 14.novembrī, 28.novembrī, 2023.gada 23.janvārī un 3.martā tiesā saņemti pieteicēja iesniegtā pieteikuma papildinājumi, kuros lūgts konstatēt 25.marta lēmuma un 9.augusta lēmuma izdošanas procesā, kā arī tiesvedības laikā tiesā pārvaldes pieļautus procesuālus pārkāpumus.

[4.11.1] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, nepievienojot lietai pieteicēja 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesniegumam pievienotos pieteicēja sagatavotos notikumu aprakstus, kas bija paredzēti tiesai, un 2022.gada 26.janvārī nosūtot tos atpakaļ pieteicējam.

Tiesa konstatēja, ka pārvalde 2022.gada 26.janvārī nosūtīja pieteicējam vēstuli Nr./numurs/ „Par iesnieguma pārsūtīšanu", informējot pieteicēju, ka tās kompetencē neietilpst notiesāto rīcībā esošo pierādījumu iesniegšana tiesā, pieteicējs to var izdarīt pats, līdz ar to iesniegtie dokumenti ir nosūtāmi atpakaļ pieteicējam.

Uzskatot, ka šādi pārvalde prettiesiski liegusi pieteicējam iesniegt pierādījumus, pieteicējs 2022.gada 29.janvārī atkārtoti nosūtīja pārvaldei iesniegumu ar pielikumu Nr.1, kas nosaukts „Iesniegums (Tiesai)", norādot, ka pieteicējs nebija lūdzis attiecīgo iesniegumu nosūtīt tiesai, un lūdza to ņemt vērā kā 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesnieguma papildinājumu.

Pārvalde 2022.gada 22.februārī sniedza pieteicējam atbildi Nr./numurs/ „Par iesnieguma pārsūtīšanu", kurā atkārtoti norādīja, ka pārvaldes kompetencē neietilpst nodrošināt pierādījumu iesniegšanu tiesai pieteicēja vietā. Vienlaikus pārvalde neliedz pieteicējam tiesības iesniegt pierādījumus.

Tiesa, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 14.[1] pantu un 59.panta ceturto daļu, norādīja, ka pieteicējam kopā ar apstrīdēšanas iesniegumu vai līdz pārvaldes 25.marta lēmuma pieņemšanai bija tiesības iesniegt pierādījumus tieši pārvaldei, kas varētu tik vērtēti, izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu. Tiesa nesaskatīja loģisku pamatojumu pieteicējam kopā ar apstrīdēšanas iesniegumu iesniegt pārvaldē pierādījumus, kas adresēti tiesai, vēl pat nezinot, vai pieteicējam pēc administratīvā akta izdošanas patiešām būs pamats ar pieteikumu vērsties tiesā. Pieteicēja tiesības iesniegt pierādījumus tiesai paredz Administratīvā procesa likuma 145.panta pirmās daļas 4.punkts. Šīs tiesības īstenojamas, lietai esot tiesā. Nav pamata uzskatīt, ka pārvalde būtu pieteicējam norādītās tiesības liegusi, sevišķi apstākļos, kad pieteicējs aktīvi šīs tiesības realizē, regulāri sūtot tiesai dažādus iesniegumus un dokumentus.

Lai gan normatīvie akti pārvaldei neuzliek pienākumu glabāt dokumentus, kas nav tai adresēti, lai vēlāk tos, iespējams, iesniegtu tiesai, konkrētajā gadījumā tiesa konstatēja, ka pārvalde bija saglabājusi pieteicēja iesnieguma, kas adresēts tiesai, kopiju un, sniedzot tiesai rakstveida paskaidrojumu par pieteikumu, iesniegusi tiesai arī minētā iesnieguma kopiju, kas varētu būt skaidrojams ar to, ka pārvalde ņēma vēra pieteicēja vēlāk izteikto lūgumu pielikumu Nr.1, kas nosaukts „Iesniegums (Tiesai)", pievienot pārvaldē esošajai lietai kā 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesnieguma papildinājumu. Iesniegumā izklāstīti apstākļi 2022.gada 24.janvāra pieņemšanā pie ārsta /pers. G/, ko gan pārvalde, gan tiesa ir vērtējusi kopā ar citiem lietas materiāliem. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka pieteicēja tiesības būtu aizskartas.

Tiesa arī uzskatīja, ka pārvaldei nebija pienākuma pieteicēja iesniegtos dokumentus pēc saņemšanas pārvaldē nesaistīti ar tiesā izskatāmo lietu nosūtīt tiesai. Pārvalde nav izmantojama kā sakaru iestāde pieteicēja korespondences nosūtīšanai. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka pārvalde būtu pieļāvusi procesuālu pārkāpumu.

[4.11.2] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, nepievienojot lietai pieteicēja 2022.gada 6. un 7.marta iesniegumus (*pieteicējs abus iesniegumus norādījis kā datētus ar 6.martu*) un pieprasot iesniegt notariāli apliecinātu

pilnvaru, lai gan iepriekš pārvalde ir pieņēmusi pieteicēja vārdā sastādīto 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesniegumu, kuru pieteicējs arī nebija sastādījis pašrocīgi, kā arī tad uz aploksnes bija minēta cita persona. Normatīvie akti noteic pienākumu iestādē iesniedzamos procesuālos dokumentus parakstīt, nevis sastādīt pašrocīgi. Ja pārvaldei bija šaubas par pieteicēja iesniegumiem, pārvalde varēja lūgt pieteicējam precizēt informāciju par /pers. BB/ sastādītajiem un pieteicēja parakstītajiem dokumentiem, tomēr tā vietā pārvalde tīši lika šķēršļus pieteicēja aizskarto tiesību atjaunošanai.

Izvērtējusi pieteicēja norādīto kopsakarā ar pārvaldes viedokli, tiesa secināja, ka nebija pamatoti lūgt pieteicējam iesniegt pilnvaru, ja iesniegumus parakstījis pats pieteicējs. Tiesa piekrita pieteicējam, ka normatīvie akti nenoteic pienākumu iesniegumu pieteicējam sastādīt pašrocīgi, bet ir svarīgi, ka pieteicējs to ir parakstījis. Tāpat nav nozīmes, kura persona fiziski iesniegumu ieliek aploksnē un nosūta iestādei, līdz ar to nav nozīmes arī vārdam uz aploksnes. Gadījumā, ja pārvaldei pastāvēja šaubas par to, vai pieteicējs vēlējās ar attiecīgo iesniegumu vērsties pārvaldē, pārvalde varēja to noskaidrot, nevis nepamatoti lūgt iesniegt pilnvaru. Turklāt pieteicējs jau pēc iesnieguma atstāšanas bez virzības ir darījis pārvaldei zināmu savu vēlmi ar attiecīgo iesniegumu vērsties pārvaldē. Līdz ar to pārvaldei nebija pamata par to šaubīties.

Turklāt tikai pēc tam, kad pieteicējs centies trūkumus novērst, pārvalde paudusi savu nostāju, ka cits ieslodzītais nemaz nevar tikt pilnvarots. Šāda pārvaldes rīcība ir pretēja labai pārvaldībai. Tā kā tiesa atzina, ka pilnvara nebija nepieciešama, tiesa nevērtēja jautājumu par to, vai ieslodzītais var būt par cita ieslodzītā pārstāvi, tomēr tiesa uzskatīja par nepieciešamu vērst pārvaldes uzmanību uz to, ka pārvalde savu nostāju nav pienācīgi pamatojusi. Pārvalde ir atsaukusies uz Kodeksu, to vērtējot kā primāro tiesību normu, tomēr tiesa nekonstatēja, ka Kodeksā ietvertais regulējums liegtu ieslodzītajiem palīdzēt viens otram sagatavot procesuālus dokumentus. Turklāt pilnīgi nepamatots ir pārvaldes uzskats, ka Kodeksa normas prevalē pār Satversmē noteikto. Jebkurš ierobežojums ir pienācīgi pamatojams.

Tāpat tiesa secināja, ka pārvalde nerīkojas konsekventi, jo citos gadījumos pārvalde ir pieņēmusi un izskatījusi /pers. BB/ sastādītos un pieteicēja parakstītos iesniegumus.

Vienlaikus tiesa konstatēja, ka, neskatoties uz pārvaldes rakstīto pieteicējam, pārvalde tomēr lietai faktiski ir pievienojusi 2022.gada 6.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr./numurs/ un ar to iesniegto cita ieslodzītā vēstuli. Tāpat pārvalde, pēc lietas ierosināšanas sniedzot tiesai rakstveida paskaidrojumu par pieteikumu, šos dokumentus kopā ar pašu apstrīdēšanas iesniegumu ir iesniegusi arī tiesai. Minētais iesniegums un tā pielikums minēts arī 25.marta lēmumā, kas norāda, ka pārvalde to ir vērtējusi kā 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesnieguma papildinājumu. Līdz ar to iepriekš atspoguļotā sarakste ar pieteicēju, kas attiecas uz šo iesniegumu, ir nekorekta, bet procesuālu pārkāpumu neveido.

Pastāvot konstatētajiem apstākļiem, tiesa atzina, ka pārvalde procesuālu pārkāpumu ir pieļāvusi, nepieņemot izskatīšanai tikai pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr./numurs/.

Vērtējot pieļautā procesuālā pārkāpuma būtiskumu, tiesa konstatēja, ka ar 2022.gada 7.marta iesniegumu papildināti 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesniegumā ietvertie prasījumi attiecībā uz uzturēšanās apstākļiem cietuma kamerās, kur pieteicējs bijis izmitināts, kā arī ietverti vairāki jauni prasījumi, kas apstrīdēšanas iesniegumā nebija minēti, un lūgts atlīdzināt ar apstrīdēto rīcību pieteicēja ieskatā viņam nodarīto nemantisko kaitējumu, kā arī iegūt papildu pierādījumus; tāpat pieteicējs pievienojis pašrocīgi sastādītus situāciju aprakstus, kas papildina iesniegumā apstrīdēto rīcību. Nekas no minētā 25.marta lēmumā netika izvērtēts.

Vienlaikus tiesa konstatēja, ka pieteicējs pārvaldē vērsās arī ar 2022.gada 16.maija apstrīdēšanas iesniegumu, kurā papildus citām sūdzībām atkārtoti sūdzējās arī par apstākļiem cietuma kamerās, kas tika izvērtēts 9.augusta lēmumā, kas vēlāk pievienots izskatāmajai lietai, un secīgi pieteicēja iebildumi par uzturēšanās apstākļiem cietuma kamerās, kurās pieteicējs bijis izmitināts, izskatīti šīs lietas ietvaros, tomēr pārējā 2022.gada 7.marta iesniegumā apstrīdētā cietuma administrācijas rīcība pārvaldē netika pēc būtības izskatīta.

Šādos apstākļos tiesa atzina, ka pārvaldes pieļautais procesuālais pārkāpums, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr./numurs/, ir būtisks.

[4.11.3] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, nenodrošinot iespēju iepazīties ar lietas, kurā pieņemts 25.marta lēmums, materiāliem, ko pieteicējs lūdza 25.marta lēmuma apstrīdēšanas termiņā. Pieteicēja ieskatā šāda rīcība neatbilst Administratīvā procesa likuma 7. un 61.pantam, kā arī liedz ieslodzītajam sasniegt resocializācijas procesa mērķi.

Tiesa, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 61.panta komentārā norādīto, atzina, ka pieteicējam ir tiesības iepazīties ar lietu arī pēc administratīvā akta izdošanas.

Vērtējot, vai 25.marta lēmuma izdošanas procesā ir konstatējams procesuāls pārkāpums, neiepazīstinot pieteicēju ar attiecīgās lietas materiāliem, tiesa konstatēja, ka 2022.gada 5.aprīlī pārvaldē saņemts pieteicēja 2022.gada 30.marta iesniegums, kurā pieteicējs izteicis lūgumu nodrošināt iespēju iepazīties ar lietas, kuras rezultātā pieņemts 25.marta lēmums, materiāliem. Secīgi pārvalde 2022.gada 28.aprīlī lietas materiālus – CR-R datu nesēju ar 35 failiem – nosūtīja cietumam. Pieteicējs ar lietas materiāliem iepazinās 2022.gada 27.maijā.

Pieteicējs, parakstot apliecinājumu par iepazīšanos ar administratīvās lietas materiāliem, ir apliecinājis, ka ar cietumam nosūtītajiem dokumentiem ir iepazinies, vienlaikus norādot pretenziju, proti, pieteicējs apliecinājumā izdarījis ierakstu, ka nav iepazinies ar lietu, bet ar dokumentu kopijām elektroniski. Tiesa nekonstatēja pārkāpumu attiecībā uz veidu, kādā pārvalde nosūta dokumentus, lai pieteicējs ar tiem iepazītos. Svarīgi ir tas, ka pieteicējs administratīvajā procesā kopumā ir iepazinies ar tiem pierādījumiem, kas ir būtiski un ir bijuši pamatā administratīvā akta izdošanai, lai pieteicējs varētu efektīvi aizstāvēt savas tiesības. Konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka pieteicējam būtu bijusi apgrūtināta pieteikuma iesniegšana tiesā vai procesuālo tiesību īstenošana tiesvedības procesā. Šādos apstākļos tiesa procesuālu pārkāpumu saistībā ar pieteicēja iepazīstināšanu ar lietas materiāliem 25.marta lēmuma izdošanas procesā nekonstatēja. Tāpat tiesa nekonstatēja pieteicēja norādīto tiesību normu pārkāpumu vai ietekmi uz pieteicēja resocializācijas procesu.

[4.11.4] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, nenodrošinot tiesas pieprasītos dokumentus pierādījumu nodrošināšanas lietā Nr.A420207922, kas jau konstatēts ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2022.gada 14.septembra nolēmumu lietā Nr.A420207922.

Kā redzams no Tiesu informatīvajā sistēmā lietā Nr.A420207922 par pierādījumu nodrošināšanu pirms lietas ierosināšanas ievietotajiem tiesas nolēmumiem, tiesa vairākkārt sūdzības kārtībā ir vērtējusi tai skaitā pieteicēja paustos iebildumus saistībā ar pārvaldes kavēšanos nodrošināt pierādījumus tiesas norādītajā apjomā, atzīstot, ka pārvalde tiesas uzliktos pienākumus nav izpildījusi, ir pieļāvusi tiesas noteikto termiņu kavējumu. Tomēr vienlaikus tiesa nekonstatēja, ka pārvaldes bezdarbībai lietas par pierādījumu nodrošināšanu pirms lietas ierosināšanas ietvaros būtu negatīva ietekme uz izskatāmo lietu un pieteicēja tiesībām, jo attiecīgie apstākļi nav kavējuši tiesnesi, sagatavojot lietu izskatīšanai, iegūt no lietas Nr.A420207922 tos pierādījumus, kas nepieciešami šīs lietas izspriešanai, līdz ar to tiesa nesaskatīja par nepieciešamu šīs lietas ietvaros pārvērtēt pārvaldes darbības, kas jau ar minēto tiesas nolēmumu ir atzītas par nepamatotām.

[4.11.5] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, pieteicēja 2022.gada 31.janvāra un 13.februāra iesniegumam nepiešķirot reģistrācijas numuru, kā arī 25.marta lēmumā nenorādot pieteicēja prasījumus.

[4.11.5.1] Tiesa konstatēja, ka minētie iesniegumi ir 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesnieguma papildinājumi. Pārvalde, tos saņemot, uzlikusi zīmogu, kas apliecina to saņemšanu pārvaldē attiecīgi 2022.gada 3.februārī un 16.februārī, bet nenorādot pārvaldes reģistrācijas numuru.

Tiesa neapšaubīja, ka pārvaldei tāpat kā jebkurai iestādei ir pienākums ievērot gan iekšējos, gan ārējos normatīvos aktus, tai skaitā tos, kas noteic lietvedības prasības, tomēr tiesa nekonstatēja, ka pārvalde konsekventi šīs prasības neievērotu, jo atbilstoši tiesas novērotajam pārvalde dokumentus reģistrē, norādot gan to saņemšanas datumu pārvaldē, gan reģistrācijas numuru. Minētajos atsevišķajos gadījumos pieļautas cilvēciska rakstura kļūdas, kas turklāt ir formālas un procesuālu pārkāpumu neveido. Turklāt lietvedības kārtošana iestādē ir tās iekšējs jautājums. Nav konstatējams, ka minētās nevērības pieteicējam būtu radījušas kādas sekas. Pieteicēja apstrīdēšanas iesnieguma papildinājumi ir identificējami, tie ir izskatīti un pienācīgi iesniegti arī tiesai.

[4.11.5.2] Tiesa nekonstatēja, ka pārvalde, pieņemot 25.marta lēmumu, nebūtu ievērojusi Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 3.punktu, jo pieteicēja prasījumi ir norādīti. Pārvaldei nav pienākuma vārds vārdā citēt pieteicēja prasījumus tādā veidā, kā tos formulējis pieteicējs.

Vienlaikus tiesa konstatēja, ka 2022.gada 31.janvāra iesniegumā pieteicējs pārvaldei izteicis vairākus lūgumus iegūt dažādus pierādījumus, kā arī konstatēt, ka cietumā nav pieejams ģimenes ārsts. Tiesa neapšaubīja pieteicēja tiesības piedalīties pierādījumu vākšanā, tomēr pieteicējam jāņem vērā, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 59.panta pirmajā daļā noteikto tieši iestādes kompetencē ir izvērtēt, kādi pierādījumi tai nepieciešami attiecīgā iesnieguma izskatīšanai. Tiesa konstatēja, ka pārvalde, pieņemot 25.marta lēmumu, ir ieguvusi tai nepieciešamos pierādījumus lēmuma pamatošanai, kā arī ir izskatījusi pieteicēja iebildumus saistībā ar veselības aprūpi cietumā.

[4.11.6] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, pirms 25.marta lēmuma un 9.augusta lēmuma pieņemšanas nenoskaidrojot pieteicēja viedokli.

Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 62.panta pirmo un trešo daļu, 62.panta panta komentāru un Senāta 2015.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.SKA-43/2015, A420813810, 14.punktu par uzklausīšanas pienākumu.

Tiesa ņēma vērā, ka pieteicējs savu viedokli par lietā vērtējamo cietuma administrācijas rīcību jau bija paudis gan apstrīdēšanas iesniegumos, gan to papildinājumos, līdz ar to pārvaldei tas bija zināms. Vēršoties pārvaldē, pieteicējam bija iespēja norādīt uz visiem būtiskajiem argumentiem, kuru dēļ pieteicējs apstrīdēto rīcību uzskata par prettiesisku. Izvērtējusi pieteicēja norādīto, tiesa secināja, ka pieteicējs visus būtiskos argumentus pārvaldei bija darījis zināmus un pārvalde tos ir arī izvērtējusi. Tiesa nekonstatēja, ka tieši pēc 25.marta lēmuma un 9.augusta lēmuma pieņemšanas pieteicējs būtu paudis tādu viedokli, kas varētu būt mainījis izdoto administratīvo aktu saturu. Arī vēršoties tiesā ar pieteikumu un tā papildinājumiem, pieteicējs pamatā ir balstījies tieši uz apstrīdēšanas iesniegumos un to papildinājumos norādītajiem argumentiem. Tāpēc nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja viedoklis vispār nav noskaidrots. Pieteicēja tiesības izteikt savu viedokli, kas izriet arī no Administratīvā procesa likuma $14.^{1}$ panta, nav liegtas vai ierobežotas. Šādos apstākļos nav pamata atzīt, ka pārvalde, vēl atsevišķi nelūdzot pieteicējam paust viedokli, varētu būt pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu. Turklāt papildus minētajam pieteicējs tika uzklausīts arī tiesas sēdē, kur pieteicēja argumentus uzklausīja gan tiesa, gan pārvaldes pārstāvis.

[4.11.7] Pieteicēja ieskatā procesuāls pārkāpums pieļauts, iesniedzot tiesai informāciju par pieteicēja sodāmību, tādējādi izpaužot ziņas par pieteicēja privāto dzīvi.

Tiesa nesaskatīja procesuālu pārkāpumu pārvaldes darbībā, iesniedzot tiesai informāciju par pieteicēja sodāmību. Tiesa bija lūgusi pārvaldei pamatojumu tās viedoklim, ka pieteicējs ir pastiprināti uzraugāms arī cietuma Medicīnas daļas apmeklējuma laikā, līdz ar to pārvalde cita starpā savu viedokli pamatoja ar informāciju, kas pārvaldes ieskatā papildus jau lietā konstatētajam raksturo pieteicēja personību un iespējamo rīcību. Turklāt ir jāņem vērā, ka informācija ir sniegta tiesai, kas to pievienojusi lietai un vērtējusi šajā spriedumā, kas nozīmē, ka tā nav izpausta bez leģitīma mērķa.

Tiesa, atsaucoties uz likuma „Par tiesu varu" $28.^{3}$ pantu, norādīja, ka lietas materiāli saskaņā ar norādīto ir ierobežotas pieejamības informācija, kas nozīmē, ka pieeja lietas materiāliem ir ierobežotam personu lokam. Neviens cits kā pieteicējs un pārvalde ar šiem dokumentiem iepazīties nevar, bet pieteicējam un pārvaldei tie jau bija zināmi. Turklāt tiesai nepieciešamības gadījumā informācija par pieteicēja sodāmību būtu pieejama arī tad, ja to nebūtu iesniegusi pārvalde.

[4.11.8] Pieteicējs, lūdzot konstatēt iepriekš minētos procesuālos pārkāpumus, vairākkārtīgi atsaucies uz tiesiskuma principu, lūdzot pārvaldes rīcībā konstatēt arī šī principa pārkāpumu.

Tiesa, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 7.pantu, norādīja, ka minētajā pantā definētais tiesiskuma princips konkrētajā gadījumā būtu prezumējams kā ievērots, ja tiesa pārvaldes rīcībā Lēmuma izdošanas procesā nekonstatētu tiesību normām neatbilstošu rīcību. Tomēr, kā norādīts iepriekš, pārvalde ir pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu, kas nozīmē, ka tās rīcība nav bijusi atbilstoša tiesiskuma principam, kas gan pats par sevi atrauti jau no iepriekš konstatētā šajā gadījumā neveido būtisku procesuālu pārkāpumu.

[4.12] Pārvalde ar 25.marta lēmumu un 9.augusta lēmumu visu apstrīdēto cietuma administrācijas rīcību ir atzinusi par tiesisku, savukārt tiesa, to pārvērtējot, ir konstatējusi gan cietuma administrācijas prettiesisku rīcību, gan pārvaldes pieļautu būtisku procesuālu pārkāpumu. Līdz ar to tiesa vērtēja, vai pastāv pamats atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu.

Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 92.pantu, no kura izriet, ka pieteicējs ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesa vērtēja pieteicēja prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, secīgi vērtējot, vai ir konstatējams pamats mantisko zaudējumu atlīdzināšanai.

[4.13] Tiesa atsaucās uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.panta 1.punktu, 11.panta otro un trešo daļu, kā arī 14.pantu, kas noteic, kas ir nemantiskais kaitējums un kā tas ir nosakāms un atlīdzināms. Tiesa atsaucās arī uz Senāta 2013.gada 21.marta sprieduma lietā Nr.SKA-230/2013 10.punktu.

Tiesa norādīja, ka Senāts savā praksē ir attīstījis virkni principu, kas jāievēro atlīdzinājuma noteikšanā, proti: atlīdzinājumam jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim; atlīdzinājumam jābūt taisnīgam, atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas; atlīdzinājums var kalpot arī par līdzekli, lai atturētu iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē; atlīdzinājums nedrīkst būt nesamērīgi mazs.

Tiesa par prettiesisku atzinusi cietuma administrācijas rīcību, laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 2022.gada 27.jūnijam ievietojot un turot pieteicēju kamerā Nr./kamera Nr.3/, kur šajā periodā netika pienācīgi ievērota prasība nodrošināt pieteicējam dabisko ventilāciju un dabisko apgaismojumu, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 000 *euro*. Papildus tam tiesa konstatējusi pārvaldes pieļautu būtisku procesuālo pārkāpumu, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr.S-5-2022-02865, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 1650 *euro*. Vērtējot, vai ir atlīdzināms pieteicēja lūgtais nemantiskais kaitējums, tiesa konstatēja un secināja turpmāk norādīto.

[4.13.1] Tiesa ņēma vērā, ka kamerā Nr./kamera Nr.3/ pieteicējs uzturējās četrus mēnešus. Ja vienīgais pārkāpums būtu nepietiekams dabiskais apgaismojums, ko kompensētu mākslīgais apgaismojums, pārkāpumu, iespējams, varētu nekonstatēt, taču jāņem vērā, ka arī ventilācija nebija pietiekama, jo kameras logs nebija verams uz āru, bet gan uz gaiteni.

Tiesa konstatēja, ka līdzīga situācija ir vērtēta lietā Nr.A420397614 un Nr.A420160416, kur piešķirts atlīdzinājums 300 *euro* un 350 *euro*.

Atsaucoties uz Senāta 2018.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-66/2018, A420267914, 13.punktu, tiesa norādīja, ka ir ņēmusi vērā, ka kamerā Nr./kamera Nr.3/ pieteicējs bija četrus mēnešus, turklāt arī kameras vizuālais izskats nebija pievilcīgs, tāpat tiesa nevarēja pilnībā izslēgt, ka kamerā bija arī pieteicēja saķertās blaktis, līdz ar to apstākļu kopums kamerā Nr./kamera Nr.3/ vērtējams kā tāds, par kuru atbilstīgs atlīdzinājums ir nosakāms naudas izteiksmē. Papildus, nosakot atlīdzinājumu, tiesa ņēma vērā arī pārvaldes pieļauto būtisko procesuālo pārkāpumu, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas Nr.S-5-2022-02865.

[4.13.2] Tiesa no visiem lietas apstākļiem to kopsakarā nevarēja nonākt pie secinājuma, ka pieteicējam radītais aizskārums saistībā ar uzturēšanos kamerā Nr./kamera Nr.3/ būtu smags, jo uzturēšanās konkrētajā kamerā nebija ilgstoša, tāpat tiesa nekonstatēja kādas paliekošas sekas pieteicēja veselībai. Tāpēc pieteicēja lūgto nemantiskā kaitējuma apmēru tiesa uzskatīja par nesamērīgu.

Tiesas iepriekš pieminētais apgabaltiesas spriedums, ar kuru kā atlīdzinājums par līdzīgiem apstākļiem piešķirti 300 *euro*, pieņemts 2020.gadā par apstākļiem 2014.gadā. Tā kā pieteicēja gadījumā ir ņemams vērā papildus pieļautais būtiskais procesuālais pārkāpums, kā arī nevar ignorēt faktu par naudas vērtības samazināšanos, tiesa uzskatīja, ka taisnīgs atlīdzinājums konkrētajā gadījumā ir 350 *euro*. Nosakot šādu atlīdzinājumu, tiesa papildus ņēma vērā to, ka pieteicējs sprieduma sastādīšanas brīdī atrodas citā ieslodzījuma vietā, tāpēc arī nekādi citi apstākļi, kas pieteicēju neapmierināja cietumā, neturpinās.

[4.14] Pieteicējs lūdz atlīdzināt mantiskos zaudējumus 2,59 *euro*, ko veido izdevumi par kancelejas piederumiem 0,37 *euro* (11 A4 formāta papīra lapas 0,22 *euro* un viena pildspalva *SCOUT* 0,15 *euro*) un pasta izdevumi 2,22 *euro*, vēršoties pārvaldē ar 2022.gada 24.janvāra apstrīdēšanas iesniegumu.

Tiesa atsaucās uz Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmo, trešo un ceturto daļu, 11.panta pirmo daļu. Vērtējot, vai pastāv pamats atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus, tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecina pieteicēja izdevumus par kancelejas precēm. Savukārt pasta izdevumi ir nosakāmi, vadoties no lietā esošās aploksnes kopijas, proti, tiesa konstatēja, ka uz aploksnes, kurā pārvaldei nosūtīts apstrīdēšanas iesniegums, ir uzlīmētas pastmarkas kopumā 2,22 *euro* vērtībā, kas arī pieteicējam ir atlīdzināmi.

[4.15] Pieteicējs iebilst, ka tiesnese ir pievienojusi lietai pārvaldes rakstveida paskaidrojumus par pieteicēja pieteikumu un tiem pievienotos dokumentus, kas iesniegti pēc tiesneses noteiktā termiņa, un lūdz tos nevērtēt. Tiesa pieteicēja norādīto neatzina par šķērsli dokumentu pievienošanai un vērtēšanai, izskatot lietu pēc būtības, jo rakstveida paskaidrojuma un dokumentu iesniegšana ar kādas dienas nokavēšanos nemaina to saturu pēc būtības un nepadara attiecīgos pierādījumus par nederīgiem lietā vērtējamo apstākļu noskaidrošanai. Turklāt tiesai attiecīgie dokumenti bija nepieciešami, lai vispusīgi

izvērtētu pieteicēja pārsūdzētās cietuma administrācijas rīcības. Tiesa arī neuzskatīja, ka būtu lietderīgi formāli dokumentus nepievienot un noteikt pārvaldei citu termiņu, lai tos iesniegtu atkārtoti, jo, kā jau norādīts, bez pārvaldes iesniegtajiem dokumentiem lietu vispusīgi izskatīt nav iespējams. Šādos apstākļos tiesa neskatīja pamatu rīkoties formāli.

Pretēji pieteicēja bez pierādījumiem paustajam uzskatam, ka lietā iesniegtie dokumenti ir safabricēti, tiesa nekonstatēja, ka kāds no pārvaldes iesniegtajiem pierādījumiem būtu atzīstams par nepieļaujamu, līdz ar to visi apstākļi un pieteicēja paustie argumenti ir izvērtēti kopsakarā ar lietā esošajiem dokumentiem. Tiesa arī nepiekrita pieteicējam, ka nav vērtējams pārvaldes papildu norādītais vai iesniegtais, kas nav iekļauts 25.marta lēmumā vai 9.augusta lēmumā. Tiesa pati, veicot lietā objektīvo izmeklēšanu, vairākas reizes ir pieprasījusi papildu informāciju un dokumentus, kas nav vērtēti, pieņemot 25.marta lēmumu un 9.augusta lēmumu, līdz ar to tiesa nesaskatīja šķēršļus arī pārvaldei rīkoties līdzīgi, iesniedzot tiesai informāciju, kas iegūta jau pēc šo lēmumu pieņemšanas, lai papildus pamatotu pārvaldes pausto viedokli. Pieteicējam tiek nodrošināta iespēja ar lietā esošajiem dokumentiem iepazīties un izteikt par tiem viedokli tiesai.

Pats pieteicējs kā pierādījumus lietā iesniedzis cita ieslodzītā /pers. BB/ sastādītās vēstules, kas nosauktas par liecībām, kurās /pers. BB/ ir aprakstījis lietā vērtējamos apstākļus, atbalstot pieteicēja paustos argumentus. Tiesa, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 167.pantu, norādīja, ka konkrētajā gadījumā minētais atzīstams par /pers. BB/ paustu personisko viedokli par lietā vērtējamajiem faktiem un tas pats par sevi nevar kalpot kā pierādījums, lai attiecīgos faktus apliecinātu, vēl jo vairāk ņemot vērā to, ka /pers. BB/ sniedz pieteicējam palīdzību lietā iesniegto pieteicēja iesniegumu sastādīšanā, pats formulējot arī pieteicēja viedokli. Turklāt /pers. BB/ norādīto neapstiprina citi lietā iegūtie pierādījumi.

Tiesa atsaucās uz Senāta 2019.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.SKA-52/2019, A420148815, 5.punktu, kas atļauj tiesai nevērtēt visus argumentus, bet gan tikai būtiskākos.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 28.septembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums, pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Spriedums nav tiesisks un pamatots. Tiesa ir pieļāvusi Satversmes 89. un 92.pantā garantēto tiesību pārkāpumu, proti, pieteicējam netika dota iespēja piedalīties tiesas sēdē kopā ar viņa izraudzīto pārstāvi.

[5.2] Tiesa nav vērtējusi pārvaldes pieļauto prettiesisko ietekmi uz pieteicējam radīto kaitējumu kumulatīvi.

[5.3] Tiesa ir noteikusi atlīdzinājuma apmēru, kas nav proporcionāls nodarījumam un kas nepildīs atlīdzinājuma mērķi. Atlīdzinājums ir nesamērīgi mazs un netaisnīgs.

[5.4] Tiesa ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 5., 103. un 107.panta pārkāpumu, kas novedis pie Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas noteikumiem neatbilstoša sprieduma.

[5.5] Pieteicējs ir lūdzis atzīt par prettiesisku pārvaldes bezdarbību, nedodot pieteicējam tiesību normām atbilstošu veselības aprūpi – ģimenes ārstu. Tiesa minēto nav vērtējusi.

[5.6] Spriedums ir pretējs Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos norādītajam par to, ka, ja valsts nostiprinājusi kādas tiesības likumā, valsts iestādes nedrīkst atkāpties no to izpildes.

[5.7] Tiesas pielietotā tiesību normu interpretācija ir formāla un kopējā tiesību sistēmā neiederīga.

[5.8] Tiesa, izskatot pieteicēja prasījumu par cietuma administrācijas rīcību, pieteicēju pieņemot pie ārsta pie atvērtām durvīm un klātesot ar ārstniecību nesaistītai personai, nav ņēmusi vērā, ka šāda rīcība neatbilst Pacientu tiesību likuma 2., 5. un 10.pantam.

[5.9] Nevar piekrist tiesas secinājumiem par ieslodzīto neformālās hierarhijas pastāvēšanu. No lietas materiāliem neizriet, ka pārvalde būtu vērsusies pret neformālās hierarhijas pastāvēšanu.

[5.10] Tiesību normas nepiešķir cietuma amatpersonām tiesības grozīt ēdienkarti. Pieteicējs ilgstošā laika periodā nav saņēmis ēdienkartē paredzēto ēdienu rasoļņiku.

[5.11] Tiesai bija jānodrošina iespēja uzklausīt tiesas sēdē personas, kuras strīdus periodā atradās cietumā un saņēma korespondenci. Tiesa neatbilstoši lietas faktiskajiem apstākļiem novērtēja pierādījumus, kas noveda pie kļūdaina sprieduma.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 28.septembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicēja pieteikums, pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa kļūdaini izvērtēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā rezultātā nonāca pie nepareiziem secinājumiem. Tiesas apsvērumi nebalstās uz normatīvajiem aktiem, bet gan uz tiesas subjektīvo novērtējumu un secinājumiem.

[6.2] Pārvalde nepiekrīt tiesas secinājumam, ka cietuma administrācijas rīcība, laika posmā no 2022.gada 23.februāra līdz 2022.gada 27.jūnijam ievietojot un turot pieteicēju /kamera Nr.3/.kamerā, būtu atzīstama par prettiesisku. Pieteicējs bija tiesīgs vērsties pie cietuma administrācijas ar lūgumu atvērt logu, kas izriet no kameras uz gaiteni, kur atrodas vēl viens logs, kurš izriet uz āru, taču šāds lūgums no pieteicēja puses netika izteikts. Tādējādi no cietuma administrācijas amatpersonu puses nav konstatēta prettiesiska faktiskā rīcība, kas liecinātu par to, ka cietuma /kamera Nr.3/.kamerā pieteicējam netika nodrošināta dabiskā ventilācija.

[6.3] Ja cietuma kamerā nav nodrošināts dabiskais apgaismojums, tad vienmēr pastāv iespēja nodrošināt mākslīgo apgaismojumu. Ja pastāv iespēja nodrošināt mākslīgo apgaismojumu, tad nav pamata uzskatīt, ka attiecībā pret pieteicēju tika konstatēts būtisks cilvēktiesību pārkāpums, nenodrošinot notiesātajam dabisko apgaismojumu.

[6.4] Cietumā ir iespēja nodrošināt dabisko ventilāciju. Minētā jautājuma risināšana ir atkarīga no pašiem notiesātajiem. Pēc notiesāto lūguma gaiteņa logi uz āru vienmēr tiek atvērti. Veselības inspekcija nekonstatēja, ka cietuma kamerās ir nepietiekama ventilācija.

[6.5] Nav neviena normatīvā akta, kas paredz, ka dzīvojamās telpas logam ir jābūt ārsienā un ka tas nevar būt atdalīts

no citām telpām. Ja tāda prasība būvnormatīvos ir norādīta, tad tā attiecas uz jaunām celtnēm, nevis uz tām ēkām, kuras uzbūvētas iepriekš.

[6.6] Pat ja provizoriski iestāde vai tās struktūrvienība neizskata personas iesniegumu, nav konstatējams būtisks cilvēktiesību pārkāpums, kas dod pamatu konkrētai personai prasīt nemantisko kaitējumu. Ja pieteicējam netika sniegta atbilde pēc būtības, pieteicējs varēja atkārtoti vērsties attiecīgajā iestādē vai tās struktūrvienībā ar lūgumu noskaidrot, kas un kādas darbības notiek ar personas iesniegumu.

[6.7] Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta ceturtajai daļai iestādes amatpersonām valsts pārvaldes funkciju īstenošanas procesā nav un nevar būt savu interešu.

[6.8] Pieteicējam tika nodrošinātas visas iespējas realizēt savas tiesības. Ja pieteicējs uz savu iesniegumu nesaņēma no iestādes atbildi pēc būtības, pieteicējs varēja attiecīgi rīkoties, taču pieteicējs to nedarīja. Tādējādi prezumējams, ka pieteicējs viņam uzliktos pienākumus nepamatoti nepildīja un tikai pēc laika apstrīdēja iestādes rīcību augstākā iestādē un pārsūdzēja arī tiesā. Līdz ar to pieteicējs uz šiem apstākļiem konkrētajā procesa stadijā nevar atsaukties.

[6.9] Ja tiesa tomēr uzskata, ka pieteicēja tiesības ir aizskartas, pārvalde lūdz tiesu ņemt vērā, ka pieteicēja tiesību aizskārums nav smags un ka atlīdzinājums šajā gadījumā var būt rakstveida atvainošanās.

[6.10] Pārvaldes un cietuma rīcībā nav saskatāma atkāpe no Satversmes 89.pantā nostiprinātajām tiesībām. Pieteicēja pamattiesības tika aizsargātas, un tās būtiski nav pārkāptas.

[7] Pārvalde pieteicēja apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz lēmumos un pirmās instances tiesā sniegtajos paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

[8] Administratīvajā apgabaltiesā saņemtajos paskaidrojumos par iestādes apelācijas sūdzību pieteicējs norāda, ka uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, lūdz konstatēt dažādus iestāžu pieļautus pieteicēja tiesību pārkāpumus, kā arī pieņemt blakus lēmumus.

**Motīvu daļa**

[9] Pieteicējs ir izteicis lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā. Tiesa, izvērtējot procesa dalībnieka motivētu lūgumu, var noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā.

Kā atzīts judikatūrā, lietas izskatīšana tiesas sēdē ir lietderīga gadījumos, kad no lietā esošajiem dokumentiem nevar gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Šādos apstākļos personu uzklausīšana tiesas sēdē var sekmēt pareizu izskatāmā jautājuma izlemšanu. Savukārt, ja lietas materiāli ir pietiekami izskatāmā jautājuma izlemšanai, tad mutvārdu process parasti nav lietderīgs (sk., piemēram, *Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 6.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-34/14*).

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pieteicēja pieteikumā, apelācijas sūdzībā norādītie argumenti par pārsūdzētajiem lēmumiem, kā arī pieteicēja apsvērumi par pirmās instances tiesas sprieduma nepareizību ir skaidri un saprotami. Līdz ar to secināms, ka lietu nav nepieciešams izskatīt mutvārdu procesā. Turklāt pieteicēja tiesības uz mutvārdu procesu tika nodrošinātas pirmās instances tiesā, kurā pieteicējs varēja gan sniegt paskaidrojumus, gan uzdot jautājumus pārējiem lietas dalībniekiem, gan pārbaudīt lietā esošos pierādījumus, gan piedalīties tiesas debatēs.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu.

[10] Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums tika noraidīts. Savukārt pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteicēja pieteikums tika apmierināts.

Ņemot vērā to, ka pirmās instances tiesas spriedums ir pārsūdzēts pilnībā, apgabaltiesai ir jāizskata administratīvā lieta pēc būtības pilnā apmērā.

[11] Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pārvaldes apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteicēja apelācijas sūdzība ir pamatota daļā un pieteikums ir apmierināms daļā.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, izvērtējusi apelācijas sūdzībās minēto, secina, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai (sk. šā *sprieduma 4.punktu*) un atkārtoti to nenorāda.

Vienlaikus Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai attiecībā uz iestādes faktisko rīcību, pieņemot pieteicēju pie cietuma ārsta pie atvērtām durvīm un citu personu klātbūtnē (sk. šā *sprieduma 4.4.punktu*).

[13] Izvērtējot pārvaldes apelācijas sūdzības argumentus, apgabaltiesa atzīst, ka tie nav pamatoti turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Apgabaltiesa nepiekrīt iestādes viedoklim, ka tiesa ir kļūdaini izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā rezultātā ir nonākusi pie nepareiziem secinājumiem, kā arī argumentam tam, ka tiesas apsvērumi nebalstās uz normatīvajiem aktiem, bet gan uz tiesas subjektīvo novērtējumu un secinājumiem.

Pirmkārt, apgabaltiesa nepiekrīt, ka tiesa ir kļūdaini izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, jo minētais neatbilst lietā konstatētajam. Attiecībā uz cietuma kameru stāvokli un apstākļiem tajos, tai skaitā kamerā Nr./kamera Nr.3/, tiesa pati ir pieprasījusi un ieguvusi nepieciešamo informāciju (iestāžu paskaidrojumus, fotogrāfijas, Veselības inspekcijas pārbaudes aktus, pieteicēja paskaidrojumus tiesas sēdē u.tml.), lai varētu izdarīt pēc iespējas objektīvākus slēdzienus. Otrkārt, neatbilst patiesībai apgalvotais, ka tiesa nav atsaukusies uz normatīvajiem aktiem, jo sprieduma pamatošanai tiesa ir norādījusi gan nacionālās, gan arī starptautiskās tiesību normas, kuras apgabaltiesa šeit neatkārtos. Treškārt, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.pirmajai daļai tiesa novērtē pārbaudījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa nav pārkāpusi iepriekš minētā panta noteikumus.

Attiecībā uz tiesas atzīto pieteicēja tiesību pārkāpumu, viņam ilgstoši atrodoties cietuma kamerā Nr./kamera Nr.3/, apgabaltiesa norāda, ka tiesa ir ņēmusi vērā Senāta praksē atzīto, ka attiecībā uz apstākļiem ieslodzījuma vietā ir jāvērtē visi apstākļi to kopumā, proti, to kumulatīvā iedarbība. Tā kā apgabaltiesa ir jau pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, atzīstot to par pareizu, apgabaltiesa to neatkārtos.

Attiecībā uz tiesas atzīto iestādes pārkāpumu, neizskatot pieteicēja iesniegumu, apgabaltiesa norāda, ka nepiekrīt iestādes viedoklim, ka pieteicējs atbilstoši Administratīvā procesa likuma 96.pantam nav darījis visu iespējamo, lai samazinātu savus zaudējumus vai kaitējumu. Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs ir vērsies iestādē ar virkni iesniegumiem, kas liecina par to, ka viņš ir darījis visu iespējamo, lai aizsargātu savas tiesības, bet nav saņēmis atbildes uz visiem iesniegumiem. Apgabaltiesa nepiekrīt iestādei, ka pieteicējam obligāti vajadzēja atgādināt iestādei par atbildes nesniegšanu un tikai tad, ja atbilde netiktu sniegta, par to sūdzēties. Apgabaltiesa norāda, ka normatīvie akti (Administratīvā procesa likuma 64.pants, Iesniegumu likuma 5.panta trešā daļa) nosaka noteiktus termiņus, kādā ir nepieciešams sniegt atbildes vai ierosināt administratīvo lietu iestādē, proti, ja iesniegums vai sūdzība ir noformēta un iesniegta pienācīgā kārtā, iesniedzējam nav jāatgādina iestādei par tās pienākumiem, kas izriet no tiesību normām.

Apgabaltiesa nepiekrīt iestādei, ka konkrētajā gadījumā tiesai vajadzēja aprobežoties ar pienākuma uzlikšanu par rakstveida atvainošanos. Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa, atsaucoties uz līdzīgiem gadījumiem (lieta Nr.A420397614, Nr.A420160416), kā arī Senāta praksi un Satversmes tiesas 2020.gada 7.maija lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2019-21-01, ir pamatoti atzinusi, ka, lai arī pieteicējam radītais kaitējums saistībā ar uzturēšanos kamerā Nr./kamera Nr.3/ nav smags, tomēr papildus, nosakot atlīdzinājumu, ir ņemams vērā arī pārvaldes pieļautais būtiskais procesuālais pārkāpums, neizskatot pieteicēja 2022.gada 7.marta iesniegumu ar pārvaldes reģistrācijas numuru Nr./numurs/.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka tiesa ir pienācīgi pamatojusi, kāpēc konkrētajā gadījumā iestādei ir uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam nodarīto kaitējumu naudā.

Apgabaltiesa konstatē, ka, lai arī pārvalde ir pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu tā apmierinātajā daļā, tā apelācijas sūdzībā nav norādījusi apsvērumus, kāpēc pirmās instances tiesas spriedumā noteiktais mantiskais atlīdzinājums nav noteikts pamatoti.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka attiecībā uz mantiskā kaitējuma atlīdzinājumu bez atbilstošiem argumentiem tai nav pamata tiesas spriedumā norādīto vērtēt.

[14] Izvērtējot pieteicēja apelācijas sūdzības argumentus, apgabaltiesa atzīst, ka tie ir pamatoti daļā par pieteicēja cietumā saņemtajiem medicīnas pakalpojumiem, kas tika sniegti pie atvērtām durvīm vai citu personu klātbūtnē, bet pārējā daļā ir noraidāmi.

[15] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja argumentam, ka konkrētajā gadījumā tiesa ir pieļāvusi Satversmes 89. un 92.pantā garantēto tiesību pārkāpumu, proti, pieteicējam netika dota iespēja piedalīties tiesas sēdē kopā ar viņa izraudzīto pārstāvi.

Saskaņā ar Satversmes 92.panta ceturto teikumu ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

Kā atzinusi Satversmes tiesa, juridiskais jēdziens „advokāts", kas ietverts Satversmes 92.pantā, ir jātulko paplašināti, ar to saprotot personas tiesības saņemt juridisko palīdzību, brīvi izvēloties aizstāvi vai pārstāvi dažādās lietās no iespējami plašāka kvalificētu juristu loka un atsevišķos likumā noteiktos gadījumos arī no citu personu loka. Ikviena tiesības uz advokāta palīdzību nevar tikt saprastas kā personas pienākums griezties pēc juridiskās palīdzības tieši pie advokātiem (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-08-01 secinājumu daļas 1.punktu*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam bija tiesības izmantot pieteicēja pārstāvja pakalpojumus. Ja šādas tiesības tiek nepamatoti liegtas, tad ir pamats atzīt Satversmes 92.panta pārkāpumu.

Izskatāmajā lietā apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa ir vairākkārt atlikusi tiesas sēdes, lai dotu iespēju pieteicējam gan pilnvarot pārstāvi, gan pieteicējam un tā pārstāvim iepazīties ar lietas materiāliem, nosūtot šos materiālus.

Kā redzams no 2023.gada 28.augusta tiesas sēdes protokola (*lietas 6.sējuma 251.lapa*), tajā norādīts, ka pieteicēja pārstāvis nav iesniedzis dokumentu, kas pamatotu neierašanās iemeslu, līdz ar to viņa neierašanās uz tiesas sēdi tika atzīta par neattaisnotu. Arī uz 2022.gada 7.septembra tiesas sēdi pieteicēja pārstāvis neieradās, lūdzot lietas izskatīšanu atlikt, kā pamatu norādot savu aizņemtību citā tiesvedībā (civillietā Nr.C29461021), kurā pieteicēja pārstāvis pats ir prasītājs. Tiesā saņemtajā iesniegumā (*lietas 7.sējuma 5.lapa*) norādīts, ka pieteicēja pārstāvim civillietā nav pārstāvja. No lietā esošā 2023.gada 7.septembra tiesas sēdes protokola (*lietas 7.sējuma 8.lapa*) redzams, ka tiesa pieteikto lūgumu par lietas izskatīšanas atlikšanu ir noraidījusi. Noklausoties tiesas sēdes audioierakstu, apgabaltiesa konstatē, ka tiesa ir pārbaudījusi Tiesu informācijas sistēmā pieteicēja norādīto par konkrēto tiesas sēdi civillietā, kurā pieteicēja pārstāvis pats ir prasītājs, konstatējot, ka pieteicēja pārstāvis ir sniedzis nepatiesu informāciju par to, ka viņam šajā lietā nav pārstāvja, atzīstot šādu rīcību par negodprātīgu.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs apelācijas tiesā ir iesniedzis dokumentu (Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta informācijas zīmi par pacienta izsaukumu, *lietas 7.sējuma 151.lapa*), kas apstiprina faktu, ka 2023.gada 28.augustā plkst.10.00 pie pieteicēja pārstāvja bija ieradušies mediķi pēc izsaukuma sakarā ar viņa veselības stāvokli.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja pārstāvim bija attaisnojoši iemesli, lai neierastos uz 2023.gada 28.augusta tiesas sēdi.

Iepazīstoties ar Tiesu informācijas sistēmā norādīto par civillietu Nr.C29461021, apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam minētajā lietā ir pārstāve zvērināta advokāte /pers. AL/. Lai arī pieteicējs apgabaltiesai ir norādījis, ka viņam iepriekš minētajā civillietā tiek sniegta tikai juridiskā palīdzība, tas tomēr nemaina faktu, ka viņš, norādot savā iesniegumā, ka viņam civillietā nav pārstāvja, ir tiesu maldinājis.

Administratīvā procesa likuma 148.panta otrā daļa noteic, ka administratīvā procesa dalībniekam savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāpilda godprātīgi.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka iepriekš minētā pieteicēja pārstāvja rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 148.panta otrajai daļai nav bijusi godprātīga.

Šādos apstākļos apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas rīcība, noraidot pieteicēja un viņa pārstāvja lūgumu par lietas atlikšanu, ir bijusi tiesiska.

Noklausījusies 2023.gada 7.septembra tiesas sēdes audioierakstu un iepazinusies ar administratīvās lietas materiāliem, apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam ir ieguvusi lietas izskatīšanai nepieciešamos dokumentus un, dodot pieteicējam norādījumus, kā arī uzdodot jautājumus, ir nodrošinājusi pieteicēja tiesības, kas paredzētas Administratīvā procesa likuma 145.panta pirmajā un otrajā daļā.

Apgabaltiesa norāda, ka pat tad, ja būtu pamats atzīt, ka pieteicējs savas tiesības pārstāvja neierašanās dēļ nav varējis izmantot pilnā apmērā, piemēram, tiesas debatēs, šāds tiesas pieļautais pārkāpums nebūtu atzīstams par tādu, kas liktu secināt, ka lieta ir izskatīta negodīgā tiesvedības procesā, ņemot vērā, ka, pirmkārt, administratīvās lietas neparedz sacīkstes principu un, otrkārt, ka tiesa atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam konkrētajā lietā ir pati vākusi pierādījumus, ir devusi iespēju sniegt rakstveida paskaidrojumus, ir uzklausījusi pieteicēja paskaidrojumus tiesas sēdē, kā arī, taisot spriedumu, ir izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus.

[16] Pieteicējs norāda, ka tiesa nav vērtējusi pārvaldes pieļauto prettiesisko ietekmi uz pieteicējam radīto kaitējumu kumulatīvi. Tiesa ir noteikusi atlīdzinājuma apmēru, kas nav proporcionāls nodarījumam un kas nepildīs atlīdzinājuma mērķi. Atlīdzinājums ir nesamērīgi mazs un netaisnīgs.

Apgabaltiesa šiem argumentiem nepiekrīt.

Vispirms jau apgabaltiesa norāda, ka tas neatbilst lietā konstatētajam, jo, apmierinot un piešķirot pieteicējam nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu par apstākļiem cietuma kamerās, kurās pieteicējs ir bijis ievietots strīdus periodā, tiesa nepārprotami ir vērtējusi visus apstākļus kumulatīvi. Ja tiesa lietā kādus apstākļus ir atzinusi par atbilstošiem, pārkāpumus nekonstatējot, apgabaltiesai nav pamata uzskatīt, ka tiesas vērtējums ir bijis tik vienpusīgs, kā tas tiek norādīts pieteicēja apelācijas sūdzībā, proti, bez citu apstākļu izvērtējuma, kuriem lietā ir nozīme.

Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja viedoklim, ka tiesa kaitējuma atlīdzinājumu ir noteikusi nesamērīgi mazu un netaisnīgu un ka noteiktais atlīdzinājums nepildīs atlīdzinājuma mērķi.

Kā tika norādīts šā sprieduma 14.punktā, pirmās instances tiesa kaitējuma apmēra noteikšanai ir izmantojusi tiesu praksē atzītu metodi (līdzīgu gadījumu salīdzināšana), lai tiesas piešķirtais nemantiskais kaitējums būtu atbilstošs, tādējādi nodrošinot arī vienlīdzības principa ievērošanu. Apgabaltiesa norāda, ka ir vispārzināms fakts, ka, lai arī personas, kas vēršas Eiropas Cilvēktiesību tiesā, parasti prasa noteikt lielas kompensācijas, minētās tiesas piešķirtais atlīdzinājums ir samērā neliels. Līdz ar to secināms, ka ne vienmēr atlīdzinājuma apmērs ir galvenais, lai persona saņemtu atbilstošu gandarījumu. Arī administratīvo tiesu praksē ir atzīts, ka prettiesiska lēmuma atcelšana, iepriekšējā stāvokļa atjaunošana (restitūcija), kad tas ir iespējams, ir pietiekams apstāklis, lai varētu konstatēt, ka persona ir saņēmusi atbilstošu kompensāciju.

[17] Pieteicējs argumentē, ka tiesa ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 5., 103. un 107.panta pārkāpumu, kas novedis pie Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas noteikumiem neatbilstoša sprieduma.

Apgabaltiesa šim argumentam nepiekrīt.

Pieteicējs, norādot uz Administratīvā procesa likuma 5.pantu, nepamatoti uzskata, ka tiesai, lai tiktu ievērots privātpersonas tiesību ievērošanas princips, būtu jāpieņem pieteicējam labvēlīgs nolēmums, ja tam nav objektīva pamata. Minētais princips neatbrīvo tiesu no pienākuma veikt pienācīgu lietas apstākļu pārbaudi un, izmantojot tiesību normu

interpretācijas metodes, pieņemt tiesisku un objektīvu nolēmumu. Apgabaltiesas ieskatā nav pamatots arī arguments, ka tiesa, izskatot konkrēto lietu, nav pareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 103. un 107.pantu. Apgabaltiesa konstatē, ka tiesa pati ir pieprasījusi un ieguvusi pierādījumus, piemēram, no Veselības inspekcijas, ir izprasījusi viedokļus, piemēram, no citiem Latvijas cietumiem par ieslodzīto pieņemšanu pie ārsta, ir devusi norādījumus procesa dalībniekiem, ir izskatījusi un apmierinājusi procesa dalībnieku lūgumus, minētais apgabaltiesa ieskatā nepārprotami nozīmē, ka tiesas rīcība ir bijusi aktīva, atbilstoša objektīvās izmeklēšanas principam, kas ir veicinājis lietas pareizu izskatīšanu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa uzskata, ka tiesas spriedums, izņemot daļā, kurai apgabaltiesa nepievienojās, ir tiesisks un pamatots.

[18] Pieteicējs norāda, ka ir lūdzis atzīt par prettiesisku pārvaldes bezdarbību, nedodot pieteicējam tiesību normām atbilstošu veselības aprūpi – ģimenes ārstu. Tiesa minēto nav vērtējusi.

Apgabaltiesa minētajam argumentam nepiekrīt, jo tas neatbilst lietā konstatētajam.

Apgabaltiesa norāda, ka pirmās instances tiesa spriedumā (sk. šā *sprieduma 4.3.punktu*) ir detalizēti izvērtējusi pieteicēja argumentus par to, ka viņam veselības aprūpi cietumā nodrošina ārstniecības personas, kas nav ģimenes ārsti, pārkāpumus nekonstatējot. Tiesa ir pamatoti konstatējusi, ka cietuma mediķi /pers. G/, /pers. F/ ir ārstniecības personas, kurām ir ārstu sertifikāti, kas tiem dod tiesības veikt personu ārstēšanu. Tāpat par pamatotu atzīstams tiesas secinājums, ka normatīvie akti attiecībā uz ieslodzītajām personām neparedz, ka tiem veselības aprūpes pakalpojumus sniedz tieši ģimenes ārsts. Minētais nenozīmē, ka ieslodzītie būtu ierobežoti savās tiesībās, piemēram, uz bezmaksas medikamentu saņemšanu. Kārtību, kādā tas notiek, regulē Veselības aprūpes noteikumi, kas citstarp ir izdoti, pamatojoties uz Latvijas Sodu izpildes kodeksa 78.panta trešo daļu.

Tā kā apgabaltiesa ir jau pievienojusies tiesas sprieduma motivācijai šajā jautājumā, atzīstot to par pareizu, tā to neatkārtos.

[19] Pieteicējs argumentē, ka tiesas spriedums ir pretējs Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos norādītajam par to, ka, ja valsts nostiprinājusi kādas tiesības likumā, valsts iestādes nedrīkst atkāpties no to izpildes. Tiesas pielietotā tiesību normu interpretācija ir formāla un kopējā tiesību sistēmā neiederīga.

Apgabaltiesa minētajiem argumentiem nepiekrīt.

Pieteicēja apgalvotais, ka tiesas spriedums ir pretējs Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos norādītajam, ir pieteicēja subjektīvais viedoklis, kuram apgabaltiesa negūst apstiprinājumu.

Pieteicējs iebilst, ka tiesa lietā, kurā ir prasījums par tiesību normām atbilstošas veselības aprūpes nenodrošināšanas atzīšanu par prettiesisku, ir vērtējusi, vai pieteicējam ir tikusi nodrošināta pienācīga veselības aprūpe, kā arī ir izdarījusi secinājumus par veselības aprūpes kvalitāti.

Apgabaltiesa šādu tiesas pārkāpumu nesaskata, jo jautājuma noskaidrošanai, vai pieteicējam ir tikusi sniegta pienācīga veselības aprūpe, konkrētajā gadījumā ir piešķirama nozīme, vērtējot, vai iestādes darbības (vai bezdarbība) nav bijusi prettiesiska. Savukārt tiesas norādes, ka gadījumā, ja pieteicējam ir pretenzijas pret veselības aprūpes kvalitāti, sākotnēji ir jāvēršas Veselības inspekcijā, ir pareizas, jo tiesa tādā veidā norāda procesa dalībniekiem izskatāmā jautājuma robežas.

[20] Pieteicējs norāda, ka nevar piekrist tiesas secinājumiem par ieslodzīto neformālās hierarhijas pastāvēšanu. No lietas materiāliem neizriet, ka pārvalde būtu vērsusies pret neformālās hierarhijas pastāvēšanu.

Apgabaltiesa nepiekrīt minētajam argumentam.

Pirmās instances tiesa spriedumā nav atzinusi, ka cietumā nepastāvētu ieslodzīto neformālā hierarhija. Tiesa ir vērtējusi, vai pieteicējs šīs neformālās hierarhijas dēļ ir vērsies cietuma administrācijā, norādot savu tiesību ierobežošanu, dzīvības vai veselības apdraudējumu u.tml. No lietā esošās pārvaldes atbildes ir secināms, ka no pieteicēja šādi iesniegumi nav saņemti.

Apgabaltiesa norāda, ka administratīvajās tiesībās tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, vides tiesībās, persona var iesniegt populārsūdzību.

Konkrētajā gadījumā, lai arī pieteicējs tiesas sēdē par saviem tiesību aizskārumiem sniedza paskaidrojumus, norādot, piemēram, ka cietuma administrācija sadarbojas ar ieslodzītajiem no augstākām kastām, lai tie vērstos pret tiem ieslodzītajiem, kas raksta sūdzības, uz konkrētiem gadījumiem, kad šāds spiediens pret pieteicēju būtu ticis izdarīts, pieteicējs nenorādīja. Pieteicēja iebildumi bija galvenokārt vērsti pret cietuma Resocializācijas daļas amatpersonām, kuras ierobežoja pieteicēja tiesības, piemēram, turēt kamerā rokdarbiem paredzētos instrumentus, minētais, pieteicējaprāt, tika darīts, lai pieteicējs vairs nesūdzētos. Pirmās instances tiesa minētos pieteicēja iebildumus ir jau izvērtējusi, nokonstatējot amatpersonu pārkāpumus.

Apgabaltiesa *obiter dictum* norāda, ka pārvalde nevar aprobežoties ar paskaidrojumā norādīto, ka cietums un pārvalde nekādā veidā neatbalsta cietumos esošo neformālo hierarhiju (ieslodzīto subkultūru). Pārvaldes rīcībai šajos jautājumos ir jābūt proaktīvai, proti, ir jābūt rīcības plānam, kas paredz konkrētus pasākumus, lai šāda neformālā hierarhija tiktu pēc iespējas ierobežota. Par šādu konkrētu rīcības plānu pārvalde tiesu nav informējusi.

[21] Pieteicējs argumentē, ka tiesību normas nepiešķir cietuma amatpersonām tiesības grozīt ēdienkarti. Pieteicējs ilgstošā laika periodā nav saņēmis ēdienkartē paredzēto ēdienu rasoļņiku.

Apgabaltiesa minētajiem argumentiem nepiekrīt.

Pirmās instances tiesa jau ir izvērtējusi pieteicēja apsvērumus par iestādes tiesībām grozīt ēdienkarti, norādot, ka

normatīvie akti paredz tiesības aizstāt ēdienu pagatavošanā izmantotos produktus. Apgabaltiesa spriedumā izdarītajiem secinājumiem ir pievienojusies, līdz ar to tie netiek atkārtoti.

[22] Pieteicējs norāda, ka tiesai bija jānodrošina iespēja uzklausīt tiesas sēdē personas, kuras strīdus periodā atradās cietumā un saņēma korespondenci. Tiesa neatbilstoši lietas faktiskajiem apstākļiem novērtēja pierādījumus, kas noveda pie kļūdaina sprieduma.

Apgabaltiesa nepiekrīt šim apelācijas sūdzības argumentam.

Apgabaltiesa norāda, ka tikai pašas tiesas kompetencē ir izlemt, vai tai ir nepieciešams iegūt papildu pierādījumus (piemēram, liecinieku liecības). Ja tiesa nav izsaukusi un nopratinājusi personas, kuras cietumā ir parakstījušās par korespondences saņemšanu, tas nozīmē, ka tiesa ir uzskatījusi, ka lietā esošie pierādījumi ir pietiekoši.

Apgabaltiesa nepiekrīt, ka tiesa konkrētajā gadījumā ir nepareizi novērtējusi pierādījumus. Tā kā apgabaltiesa šajā jautājumā ir pievienojusies tiesas sprieduma argumentācijai, tā to neatkārtos.

[23] Pieteicējs argumentē, ka tiesa, izskatot pieteicēja prasījumu par cietuma administrācijas rīcību, pieteicēju pieņemot pie ārsta pie atvērtām durvīm un klātesot ar ārstniecību nesaistītai personai, nav ņēmusi vērā, ka šāda rīcība neatbilst Pacientu tiesību likuma 2., 5. un 10.pantam.

Apgabaltiesa minēto pieteicēja argumentu atzīst par pamatotu.

No lietas materiāliem konstatējams, ka laika periodā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim pieteicējs pie cietuma ārstiem /pers. G/ un /pers. F/ ir bijis 15 reizes.

Lietā nav strīda par to, ka visas pieņemšanas pie ārstiem ir notikušas pie atvērtām durvīm vai pat atrodoties telpā arī uzraugam. Lietā ir strīds par to, vai bija pamats tieši šādā veidā ierobežot pieteicēja tiesības uz veselības aprūpi bez citu personu klātbūtnes.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa ir pareizi atreferējusi lietas faktiskos apstākļus un piemērojamās tiesību normas (sk. *šā sprieduma 4.4.punktu*), tāpēc apgabaltiesa tās neatkārtos.

Var piekrist tiesas secinājumiem, ka atsevišķos gadījumos, kad varētu būt paredzams ārstniecības personu apdraudējums no ieslodzītā puses, būtu pieļaujama situācija, ka uzraugs pieņemšanas laikā atrodas tuvumā, lai nepieciešamības gadījumā reaģētu, tomēr tāda situācija būtu pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā, to arī attiecīgi pamatojot. Proti, cietuma amatpersonas klātbūtne izmeklējuma laikā var tikt attaisnota, ja ir konstatējami apstākļi, kas pamato šādu nepieciešamību.

Apgabaltiesa konstatē, ka attiecībā uz pieteicēju lietā ir iegūti dokumenti (*lietas 6.sējuma 147.-151.lapa*), kas apstiprina, ka viņš ir ņemts uzskaitē par noslieci uz uzbrukumu pēc notikušā incidenta, kad pieteicējs 2020.gada 27.janvārī, atrodoties Latvijas Cietumu slimnīcā, ir pieļāvis disciplinārpārkāpumus, agresīvi reaģējot uz aizrādījumiem, lietojot lamuvārdus, izsakot dažāda rakstura mutiskus draudus, kā arī metot ar sev piederošo tējas krūzi Olaines cietuma amatpersonas virzienā. Tējas krūze, atsitoties pret kameras durvju restēm, saplīsa, nenodarot miesas bojājumus amatpersonai. Vairākkārtējas prasības pārtraukt disciplīnas pārkāpumu ignorēja.

Apgabaltiesa konstatē, ka cietums 2023.gada 22.februārī ir sniedzis informāciju pārvaldei, atbildot uz dažādiem jautājumiem par pieteicēju, tai skaitā uz jautājumu, vai cietuma rīcībā ir informācija, ka pieteicējs ir bijis agresīvs pret ārstniecības personām, atbildot, ka, ja ambulatorā pacienta medicīniskajā kartē tas nav fiksēts, tad šādas informācijas nav (*lietas 6.sējuma 152.lapa*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja agresīvā uzvedība 2020.gada janvārī ir bijusi vērsta pret Olaines cietuma amatpersonām, bet pierādījumu, kas apstiprinātu to, ka pieteicēja uzvedība ārsta kabinetā kādreiz būtu bijusi tāda, kas liecinātu par nepieciešamību nodrošināt papildu uzraudzību un tādējādi arī drošību, lietā nav. Tāpat nav arī pierādījumu, ka pieteicējs fiziski apdraudētu cietuma Medicīnas daļas personālu.

Apgabaltiesa norāda, ka cietumam, lai nodrošinātu ieslodzīto personu tiesības uz veselības aprūpi, vienlaikus parūpējoties arī par medicīnas darbinieku drošību, būtu bijis jāveic katras ieslodzītās personas individuāls izvērtējums, taču, kā ir ticis konstatēts arī citās lietās (piemēram, Nr.A420134522, Nr.A420149321), cietums šādu izvērtējumu nav veicis, un prakse, kad ieslodzītie tiek pieņemti pie ārsta pie atvērtām durvīm vai cietuma amatpersonu klātbūtnē, strīdus periodā bija plaši izplatīta.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa ir ieguvusi informāciju par ieslodzīto personu pieņemšanu pie ārstniecības personām citos Latvijas cietumos.

Rīgas Centrālcietuma administrācija informēja, ka telpas, kurās notiek pacientu pieņemšana, ir aprīkotas ar trauksmes pogu. Nepieciešamības gadījumā atsevišķi ieslodzītie pieņemšanas laikā tiek uzraudzīti, lai nodrošinātu ārstniecības personas drošību.

Valmieras cietuma administrācija informēja, ka medicīnas kabinetā ir trauksmes poga, ar kuras palīdzību personāla apdraudējuma gadījumā tiek izsaukts dežurējošais uzraugs. Ja ir aizdomas, ka ieslodzītais varētu būt bīstams, pieņemšana tiek veikta vairāku ārstniecības personu klātbūtnē.

Daugavgrīvas cietuma administrācija informēja, ka katrā kabinetā, kur notiek ieslodzīto pieņemšana, ir stacionārā trauksmes poga, kā arī katrai ārstniecības personai ir individuālā trauksmes poga. Ja ir nepieciešama pastiprināta uzraudzība, durvis atstāj pievērtas, to izvērtē uzraudzības daļas darbinieks un ārstniecības persona.

Latvijas Cietumu slimnīcā ārstniecības persona, kura veic medicīnisko manipulāciju, pati pieņem lēmumu par savai drošībai nepieciešamajiem pasākumiem, ja tā uzskata par nepieciešamu, lai uzraudzības daļas amatpersona stāv pie atvērtām durvīm vai atrodas telpā. Katrs gadījums tiek izvērtēts individuāli. Ir sagatavots notiesāto noslieču saraksts un tiek

ņemts vērā arī apstāklis, vai notiesātajam ir nosliece uz uzbrukumu vai bēgšanu. Tāpat tiek ņemti vērā arī tādi apstākļi kā noteiktā diagnoze vai ieslodzītā psihoemocionālais stāvoklis, kas katrā gadījumā tiek vērtēts individuāli. Nodrošinot drošību, konfidencialitāte ir sekundāra.

Apgabaltiesa no pārvaldes paskaidrojumiem nekonstatē pamatojumu, kāpēc cietumā nav iespējams ieviest līdzīgi citām ieslodzījuma vietām medicīnas daļās izmantojamās trauksmes pogas vai ieslodzīto personu apdraudējuma riska individuālu novērtējumu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka šāda iestādes rīcība, bez individuāla izvērtējuma ierobežojot pieteicēja tiesības un pārkāpjot pieteicēja privāttiesības, nav samērīga un ir atzīstama par prettiesisku. Apgabaltiesa tāpat atzīst, ka minētais pārkāpums nav smags, jo nav radījis pieteicējam paliekošas sekas, bet ir būtisks, jo skar pieteicēja cilvēktiesības.

[24] Tā kā apgabaltiesa ir atzinusi, ka iestādes rīcība attiecībā pret pieteicēju ir bijusi prettiesiska, apgabaltiesa vērtēs, vai šādos apstākļos ir pamats piešķirt pieteicējam pieteicēja prasīto kaitējuma atlīdzinājumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, kā arī kārtību šo zaudējumu atlīdzināšanai noteic Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Nemantiskais kaitējums Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē atbilstoši tā 8. panta 1.punktā noteiktajam ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta otro un trešo daļu faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzinājuma apmēru. Ja ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību privātpersonai ir nodarīts būtisks tiesību aizskārums, nemantiskā kaitējuma esība ir uzskatāma par pierādītu.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās. Savukārt nemantiskā kaitējuma atlīdzību naudas izteiksmē nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

Līdz ar to ir izvērtējams, vai pieteicēja tiesības ar prettiesisko rīcību ir būtiski aizskartas, vērtējot, vai pastāv pamats nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai naudas izteiksmē.

Kā atzinis Senāts, tad ne jebkurš par prettiesisku atzīts administratīvais akts vai faktiskā rīcība rada atlīdzināmu morālo (nemantisko) kaitējumu, tiesai ir jāvērtē tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums un konkrētā aizskāruma smagums *(Senāta 2013.gada 21.marta sprieduma lietā Nr.SKA-230/2013 10.punkts)*.

Senāts savā praksē ir attīstījis virkni principu, kas jāievēro atlīdzinājuma noteikšanā, proti: atlīdzinājumam jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim; atlīdzinājumam jābūt taisnīgam, atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas; atlīdzinājums var kalpot arī par līdzekli, lai atturētu iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē; atlīdzinājums nedrīkst būt nesamērīgi mazs.

Tiesa par prettiesisku ir atzinusi iestādes rīcību, kas izpaudusies, pieņemot pie ārstiem cietuma amatpersonu klātbūtnē un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 000 *euro*.

Apgabaltiesa konstatē, ka administratīvajā lietā Nr.A420134522 (*spriedums nav stājies spēkā*) par līdzīgu prettiesisku iestādes rīcību tiesa ir atzinusi, ka nav atradusi praksē līdzīgu gadījumu, kur spriedums stājies spēkā un par pieņemšanu pie cietuma ārsta, kas nav notikusi konfidenciāli, ieslodzītajam būtu piešķirta atlīdzība, lai tiesa varētu šo tiesas noteikto atlīdzinājuma apmēru salīdzināt ar līdzīgos apstākļos piešķirtu atlīdzinājumu. Tiesa kā salīdzināmus apstākļus atzina situāciju, kurā ieslodzītie tika pakļauti videonovērošanai dzīvojamā kamerā, jo arī šādā gadījumā ir konstatējams pārmērīgs privātās dzīves aizskārums, kas nav nepieciešams tikai tāpēc, ka persona atrodas ieslodzījuma vietā.

Lietā Nr.A420330014 personai par Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, veicot pastāvīgu videonovērošanu cietuma dzīvojamās kamerās no 2013.gada 1.februāra līdz 2013.gada 12.jūnijam un no 2013.gada 13.septembra līdz 2014.gada 17.februārim, atlīdzināts nemantiskais kaitējums 400 *euro*, lietā Nr.A420390814 personai par tiesību aizskāruma (atrašanos kamerās, kurās veikta videonovērošana) ilglaicīgumu (no 2013.gada 24.februāra līdz 2014.gada 13.maijam) piespriests nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums 300 *euro* apmērā, savukārt lietā Nr.A420520313, veicot pastāvīgu videonovērošanu cietuma dzīvojamās kamerās no 2013.gada 1.februāra līdz 20.martam, no 2013.gada 29.maija līdz 2013.gada 1.novembrim un no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 9.aprīlim piespriests nemantiskais kaitējums 300 *euro*.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja privātās dzīves aizskārums izpaudās tikai tajās reizēs, kad pieteicējs apmeklēja cietuma ārstus (no ierakstiem pieteicēja Medicīnas kartē redzams, ka pieteicējs strīdus periodā cietuma ārstus laika posmā no 2021.gada 4.februāra līdz 2022.gada 24.janvārim ir apmeklējis 15 reizes), minētais liecina, ka atvērtās durvis nav bijis iemesls, kāpēc pieteicējs nav varējis apmeklēt ārstus, turklāt ne visas no pieņemšanās apspriestajām veselības problēmām ir bijušas delikātas. Apgabaltiesa neapšauba, ka uzraugus neinteresē klausīties, kādas tieši veselības problēmas tiek apspriestas, jo uzraugi konkrētajās situācijās pilda amata pienākumus. Lietā nav pierādīts, ka kāds no uzraugiem ir bijis klāt kādā īpaši delikātā brīdī, piemēram, kad pieteicējs ir izģērbies.

Nosakot atlīdzinājumu, apgabaltiesa ņem vērā arī to, ka šāda rīcība no cietuma puses nebija vērsta tikai pret pieteicēju, jo apgabaltiesa neapšauba pieteicēja norādīto, ka cietumā šāda rīcība ir ierasta, proti, visi ieslodzītie tiek pieņemti, uzraugam paliekot turpat tuvumā, un tikai īpašos gadījumos durvis tiek aizvērtas. Tāpat tiesa neapšauba, ka var būt situācijas, kad, lai novērstu potenciālu ārstniecības personas apdraudējumu, uzrauga tuvums ir nepieciešams, bet tādas situācijas ir individuāli izvērtējamas, kas pieteicēja gadījumā nav pienācīgi darīts.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un secināto, apgabaltiesa atzīst, ka pienācīgs nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums izskatāmajā gadījumā ir 300 *euro*, uzskatot par nepieciešamu piemērot atlīdzinājumu naudas izteiksmē arī tādēļ, lai veicinātu pārvaldes aktīvu rīcību novērst turpmāk šādas rīcības turpināšanu cietumā.

[25] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Tā kā pieteikums ir daļēji apmierināms, tad par labu pieteicējam ir piespriežama valsts nodeva, kas ir samaksāta par pieteikumu un apelācijas sūdzību, kopā 90 *euro*.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

Daļēji apmierināt /pers. B/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Liepājas cietuma administrācijas faktisko rīcību, laikā no 2022.gada 23.februāra līdz 2022.gada 27.jūnijam ievietojot un turot /pers. B/ kamerā Nr./kamera Nr.3/, kur šajā periodā netika pienācīgi ievērota prasība nodrošināt /pers. B/ dabisko ventilāciju un dabisko apgaismojumu.

Atzīt par prettiesisku Liepājas cietuma administrācijas faktisko rīcību, laikā no 2021.gada 24.janvāra līdz 2022.gada 24.janvārim organizējot /pers. B/ pieņemšanu pie ārsta, klātesot cietuma amatpersonām un (vai) pie atvērtām durvīm.

Konstatēt Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieļautu būtisku procesuālu pārkāpumu, neizskatot /pers. B/ 2022.gada 7.marta iesniegumu ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes reģistrācijas Nr./numurs/.

Uzlikt par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt /pers. B/ nemantisko kaitējumu 650 *euro* un mantiskos zaudējumus 2,22 *euro*.

Noraidīt /pers. B/ pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. B/ samaksāto valsts nodevu 90 *euro*, kas atlīdzināma no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

| Tiesnesis | Tiesnesis | Tiesnese |
|---|---|---|
| M. Birzgalis | V. Poķis | A. Šteinberga |